T.C.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

ULUSLARARASI VE KARŞILAŞTIRMALI EĞİTİM

TÜRKİYE VE FRANSA'DA HAZIRLANAN FRANSIZCA DERS KİTAPLARININ KÜLTÜR AKTARIMI AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI

Berna ESEN

(Yüksek Lisans Tezi)

İstanbul, 2023

T.C.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

ULUSLARARASI VE KARŞILAŞTIRMALI EĞİTİM

TÜRKİYE VE FRANSA'DA HAZIRLANAN FRANSIZCA DERS KİTAPLARININ KÜLTÜR AKTARIMI AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI

COMPARISON OF FRENCH TEXTBOOKS PREPARED IN TURKIYE AND FRANCE IN TERMS OF CULTURAL TRANSFER

Berna ESEN

(Yüksek Lisans Tezi)

Danışman

Prof. Dr. Yaprak Türkan YÜCELSİN TAŞ

İstanbul, 2023

Tüm kullanım hakları

M.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü'ne aittir.

© 2023

ONAY

Berna ESEN tarafından hazırlanan "Türkiye ve Fransa'da hazırlanan Fransızca Ders Kitaplarının Kültür Aktarımı Açısından Karşılaştırılması" konulu bu araştırma, jüri üyeleri tarafından başarılı bulunmuş ve Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı **İmza**

TEZ DANIŞMANI **Prof. Dr. Yaprak Türkan YÜCELSİN TAŞ**

JÜRİ ÜYESİ **Prof. Dr. Sibel CENGİZHAN**

JÜRİ ÜYESİ **Prof. Dr. Ayşe Banu KARADAĞ**

ETİK BEYANI

Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü öğrencisi olarak sunduğum "Türkiye ve Fransa'da hazırlanan Fransızca Ders Kitaplarının Kültür Aktarımı Açısından Karşılaştırılması" adlı yüksek lisans tezimin bilimsel ahlak ve geleneklere uygun yazıldığını, yararlandığım eserlere atıf yapıldığını ve eserlerin kaynakçada gösterildiğini doğrular, aksi bir durumda aleyhimde doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

09/06/2023

Berna ESEN

ÖNSÖZ

Araştırmamdaki her aşamada yardımını esirgemeyen, eğitim alanında bana ışık tutan değerli tez danışmanım Prof. Dr. Yaprak Türkân YÜCELSİN TAŞ'a teşekkürü bir borç bilirim. Tez savunma jürisinde yer almayı kabul eden ve önerileriyle çalışmama katkı sağlayan Prof. Dr. Sibel CENGİZHAN ve Prof. Dr. Ayşe Banu KARADAĞ'a çok teşekkür ederim. Ayrıca, bu süreçte destek, öneri ve fikirleriyle daima yanımda olan aileme ve arkadaşlarıma teşekkürlerimi sunarım.

ÖZET

Dil ve kültürün ayrılmaz bir bütün oluşturduğu çeşitli araştırmalarla vurgulanmıştır. Bu bütünsel bağlantı günümüz ders kitaplarına da yansıtılmak istenmiştir. Yabancı dil ders kitapları dilsel edinimi sağlarken kültürel bilgiyi de aktaran taşıyıcı rolü üstlenmiştir. Hedef dilin kültürünü aktaran ders kitaplarıyla öğrencinin kendi kültürüyle karşılaştırması, bunun bir sonucu olarak da kültürlerarası farkındalığa ulaşması beklenir. Bu bağlamda ders kitaplarında hedef kültürün ve kültürlerarası farkındalığı destekleyecek öğelere yer verilmesinin önemli olduğu ifade edilebilir. Fakat yabancı dille birlikte sunulan kültürel öğelerin ders kitaplarına nasıl aktarılacağı tartışılan bir konudur.

Kültürel öğeleri ortaya koyarken Türkiye'de yabancı dil olarak Fransızca öğretiminde kullanılan ulusal kitaplarla Fransız yayınevi tarafından hazırlanmış uluslararası nitelikteki kitapların kültürel benzerlik ve farklılıklarına dikkat çekilmiştir. Bu bağlamda araştırmamızın amacı Fransızca öğretimine yönelik Fransız yayınevi Hachette tarafından hazırlanmış uluslararası kitap niteliğinde olan *Le Nouveau Taxi A1* ile Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanmış ulusal bir kitap olan *Le Nouveau Bien Sûr A1.1* ve *A1.2*'yi Fransız kültürü ve kültürlerarası farkındalık açısından değerlendirilip kültürel öğeleri belirlemek ve bu bağlamda farklı yayınevlerine ait kitaplardaki benzerlik ve farklılıkları ortaya koymaktır. Her iki yayınevine ait kültürel öğeler Avrupa Ortak Başvuru Metni'nde (AOBM) yer alan kültürel içerik ölçütleri temel alınarak tablolarla verilmiştir. Tablolar betimsel analiz yöntemiyle incelenmiştir. Kitapların karşılaştırmasında ise tablolardaki bulgular dikkate alınmıştır.

Araştırmada her iki yayınevine ait kitapta da kültürel öğelerin yeterli oranda gösterildiği sonucuna ulaşılmıştır. Her iki yayınevine ait kitapta da AOBM'deki Bildirimsel Bilgi'nin alt başlığı olan sosyokültürel bilgi, dünya bilgisi ve kültürlerarası farkındalık başlıklarına ait kültürel öğelere rastlanmaktadır. En fazla değerler, inanışlar ve davranışlar alt başlığı altında yer verilen öğelere rastlanırken en az sosyal adetler alt başlığındaki kültürel öğelere yer verilmiştir. Ayrıca kitaplarda beden dili alt başlığına ait kültürel öğeye yer verilmediği dikkatimizi çekmektedir.

Anahtar sözcükler: Yabancı dil, Fransızca, ders kitabı, kültür aktarımı, kültürlerarası farkındalık, karşılaştırmalı inceleme.

ABSTRACT

Various studies have emphasised that language and culture form an inseparable whole. This holistic connection is also intended to be reflected in today's textbooks. While foreign language textbooks provide linguistic acquisition, they also play the role of conveying cultural knowledge. With the textbooks that represent the target language's culture, the student is expected to compare with their own culture and, as a result, reach intercultural awareness. In this context, it is important to include items supporting the target culture and intercultural awareness in the textbooks. However, how to transfer the cultural elements presented with a foreign language to textbooks is a controversial issue.

While revealing the cultural elements, attention was drawn to the cultural similarities and differences between the national books used in teaching French as a foreign language in Turkey and the international books prepared by the French publishing house. In this context, the aim of our research is to evaluate *Le Nouveau Taxi A1*, an international book prepared by the French publishing house Hachette for French teaching, and *Le Nouveau Bien Sûr A1.1* and *A1.2*, a national book prepared by the Ministry of National Education, in terms of French culture and intercultural awareness. to identify cultural elements and in this context, to reveal the similarities and differences in the books belonging to different publishers. The cultural elements of both publishers are given in tables based on the cultural content criteria in the Common European Framework of Reference (CEFR). The tables were analyzed by descriptive analysis method. In comparing the books, the findings in the tables were considered.

The research concluded that the cultural elements were shown sufficiently in the books belonging to both publishers. In the books belonging to both publishers, cultural items belonging to the subtitles of sociocultural knowledge, world knowledge and intercultural awareness, which are the subtitles of Declarative Knowledge in CEFR, are found. While the items under the subtitle of values, beliefs and behaviours were found the most, the cultural things under the sub-title of social customs were the least. In addition, it draws our attention to the fact that the cultural element of the body language subheading needs to be included in the books.

Keywords: Foreign language, French, textbook, cultural transfer, intercultural awareness, comparative analysis.

İÇİNDEKİLER

ONAY..... İİİ

ETİK BEYANI.....İV

ÖNSÖZ.....V

ÖZET.....Vİ

ABSTRACT.....Vİİ

İÇİNDEKİLER.....Vİİİ

KISALTMALAR.....X

BÖLÜM I: GİRİŞ.....1

1.1.Problem.....1

1.2.Amaç.....3

1.3.Önem.....4

1.4.Sınırlılıklar.....5

BÖLÜM II: KURAMSAL ÇERÇEVE.....6

2.1.Dil kavramı.....6

2.2.Kültür kavramı.....7

2.3.Dil- Kültür İlişkisi.....9

2.4.Yabancı Dil Öğretiminde Kültür.....11

2.5. Avrupa Ortak Başvuru Metni.....19

2.5.1.Avrupa Ortak Başvuru Metni'nde Kültür.....25

2.6.Yabancı Dil Öğretiminde Materyal Olarak Ders Kitapları..... 33

2.6.1. Yabancı Dil Öğretiminde Ders Kitaplarında Kültür Aktarımı.....37

2.7.Türkiye'de Yabancı Dil Eğitimi.....42

2.7.1.Türkiye'de Yabancı Dil Eğitiminde Ders Kitapları.....44

2.8.Fransızca Ders Kitaplarında Kültür Aktarımı.....45

BÖLÜM III: YÖNTEM.....47

3.1. Araştırma Modeli.....47

3.2. Veri Toplama Araçları.....47

3.3. İncelenen Dokümanlar.....49

3.3.1. Nouveau Bien Sûr A1.1.....49

3.3.2. Nouveau Bien Sûr A1.2.....50

3.3.3. Le Nouveau Taxi 1.....50

3.4. Verilerin Toplanması ve Analizi.....51

BÖLÜM IV: BULGULAR.....53

4.1. MEB Tarafından Hazırlanan Fransızca Ders Kitaplarında Fransız Kültürünü ve Kültürlerarası Farkındalığı Yansıtan Öğeler.....53

4.1.1. Nouveau Bien Sûr A1.1 Ders Kitabı ile İlgili Bulgular.....53

4.1.2 Nouveau Bien Sûr A1.2 Ders Kitabı ile İlgili Bulgular.....65

4.2. Fransız Yayınevi Tarafından Hazırlanan Fransızca Ders Kitabındaki Fransız Kültürünü ve Kültürlerarası Farkındalığı Yansıtan Öğeler.....82

4.2.1. Le Nouveau TAXİ 1 Ders Kitabı ile İlgili Bulgular.....82

4.3. Fransa ve Türkiye'de Hazırlanan Ders Kitaplarının Fransız Kültürü ve Kültürlerarası Aktarım Açısından Benzerlik ve Farklılıkları.....100

BÖLÜM V: SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....107

KAYNAKÇA.....117

KISALTMALAR

AB: Avrupa Birliği

AOBM: Avrupa Ortak Başvuru Metni

Akt: Aktaran

DELF: Diplôme d'Études en Langue Française

DILF: Le Diplôme Initial de Langue Française

DMIS: The Development Model of Intercultural Sensitivity

MEB: Millî Eğitim Bakanlığı

SNCF: Société Nationale des Chemins de Fer Français

TGV: Train à Grande Vitesse

BÖLÜM I: GİRİŞ

Geçmişten günümüze dil öğretiminde farklı metotlar benimsenmiştir. 70'li yıllar öncesinde dil bilgisi odaklı öğretim benimsenirken günümüzde ise daha çok iletişim odaklı metotlar tercih edilmektedir (Çubukçu ve Atay, 2017, s.8). Bireyler öğrendikleri dili çeşitli iletişim ortamlarında uygular. Alışveriş yaparken, ticaret yaparken, eğitim alanında, günlük yaşamlarında pek çok değişik amaçla iletişime ihtiyaç duyarlar. İletişimin sağlıklı olabilmesi adına bireyin öğrendiği dilin kültürel bilgisine de sahip olması gerekir. Çünkü dil ve kültür ayrılmaz bir bütündür. "Dil, o dili konuşan toplumun kültünü yansıtan bir ayna…" dır (Toklu, 2003, s.13). Dolayısıyla yabancı dil edinimi aynı zamanda yabancı kültür edinimidir. Ana dil olduğu gibi yabancı dile ait hedef dilinde kendine özgü kültürel öğeleri vardır. (Haldan ve Pekbak, 2019, s.259). Güncellenen öğretim metotlarıyla dil öğretiminin amaçlarından biri kültürlerarası edinim olmuştur. Kültürlerarası boyut öğrenilen dilin kültürünün farkında olunmasıyla başlar. Öğrendiği dilin kültürünün farkına varan birey bu süreçte öğrendiği dilde hem iyi bir iletişim kurmasını öğrenir hem de bireylerarası ilişkilerini geliştirir (Byram, Gribkova, ve Starkey, 2002, s.7).

Teknolojinin gelişimiyle birlikte kültür aktarımında çeşitli yöntemlerden yararlanılabilir fakat sınıf ortamında en çok tercih edilen yöntem hala ders kitaplarıdır (Yi, 2000, s.629). Hedef kültürü doğrudan ya da dolaylı olarak sunan ders kitapları bu araştırmanın köprüsünü oluşturmaktadır. Araştırmamızda Fransızca öğretiminde kullanılan Fransız Yayınevi'ne ait Fransızca ders kitabı ile T.C. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanan ders kitaplarının hedef dile ait kültürel öğeler açısından karşılaştırılması yapılmıştır.

1.1.Problem

Bireyin tutum ve davranışlarında olumlu değişiklikleri hedefleyen eğitim sürecinde, öğretim programları sistematik ve kademeli bir şekilde bilginin aktarımında önemli bir rol oynamaktadır (Tok, 2006, s.1). Yabancı dil öğretimi programlarında verilen etkinliklerde öğrencinin iletişimsel yetiyi kazanması hedeflenmektedir. Bu yeti kazandırılırken de kültür faktörü göz ardı edilmemelidir (Aktaş, 2005, s.98). Özbent'e (2010) göre iletişimsel yetiyi edinmekle kültürel yetiyi edinmek birbirine bağlıdır (s.52). Ders programlarında iletişimsel yetiye sahip olmanın tek başına yeterli olmayacağının anlaşılmasıyla "yeni kültürel bilgiyi edinme ve gerçek iletişim ortamında bu bilgiyi kullanabilme yeteneği" (Hamiloğlu ve

Mendi, 2010, s.17) olan kültürlerarası iletişimsel yeti ön plana çıkmıştır. AOBM'de yapılan güncellemelerde de eğitim programlarında kültürle dilin iç içe bir bütün olarak dil öğretimini oluşturduğu ifade edilmiştir. Programlarda dilsel yetilerin kültürel bilgiyle bir arada sunulmasının, öğrencinin kendi kültürü dışında başka kültürlerin de varlığını fark etmesi ve hoşgörülü bir birey olması kavramları üzerinde durulmuştur (AOBM, 2020). Programları öğrencilere aktaran en önemli aracılardan bir tanesi de ders kitaplarıdır. Öğretim programlarının şeffaf yansıtıcısı olan (Bilhaj, 2016, s.6) yabancı dil ders kitaplarında sadece dilsel unsurlara yer verilmesinin yeterli olmayacağı, kültür öğelerinin ders içeriklerinden ayrı tutulmasının öğrenme sürecinde çeşitli problemlere yol açacağı Mukundan (2005, s.44) tarafından vurgulanmıştır. İlgili öğretim yöntemlerinin yanı sıra hedef kültüre ait unsurların da ders kitabı seçiminde önemli kriter olduğu ifade edilmiş ve dil öğretim kitaplarında hedef kültürün yer alması gerektiği vurgulanmıştır. Kitaplardaki hedef kültürün yeterli olup olmadığının değerlendirilmesinin yapılması gerektiği belirtilmiştir (Saraç Süzer, 2007, s.402-403). Kültürel öğelerin aktarımını yalın bilgi içerikli olmasından ziyade kültürel normlarla ilgili öğrencilerin düşüncelerini ortaya koyan, tartışmalarını sağlayan ve öğrenmeye teşvik eden materyallerin kullanımının önemi Wandel tarafından vurgulanmıştır (Başal, 2015). Öğrencilerin kendi kültürlerini fark edip hedef kültüre ait edinimi sonrası karşılaştırma yapıp düşüncelerini ortaya koyması da önem taşımaktadır. Bu bağlamda ders kitaplarındaki etkinliklerin öğrencinin kendi kültürüyle hedef kültür arasındaki benzerlik ve farklılıkları ortaya koymasını destekleyecek nitelikte olması önem arz etmektedir (Zorba ve Çakır, 2019, s.77). Öğrencide kültürlerarası farkındalığın oluşmasını destekleyecek içeriklerin ders kitaplarında gösterilmesi öğrencinin farklı olana saygı duyma yetisini de tetikleyecektir. Fakat öğrencinin kültürlerarası farkındalık geliştirebilmesi için öncelikle hedef kültürü doğru bir şekilde edinmesi önemlidir (Aboudi, 2019, s.156). Bu sebeple araştırmamızda hedef kültür olan Fransız kültürüne ait aktarım ve buna bağlı olarak kültürlerarası farkındalığı sağlayacak içerikler değerlendirmeye alınacaktır.

Türkiye'de AOBM tarafından sunulan öneriler her ne kadar dikkate alınsa da, geleneksel dil öğretme alışkanlıkları, planlama eksiklikleri, yöntem, malzeme, etkinlik, ölçme değerlendirme yetersizlikleri veya yanlışlıkları sebebiyle yabancı dil öğretimi istenilen başarıya ulaşmamıştır (Işık, 2008, s.15). Yabancı dil öğretiminde istenilen başarıya ulaşılamamasının ardında yatan faktörleri Günday (2020, s.82) eğitim politikaları, strateji, yöntem ve teknikler, kullanılan materyaller olduğu söylemektedir. Bu bağlamda ders

materyallerinden ders kitaplarının içeriklerinin düzenlenmesi önem arz eden bir konu olmuştur. Türkiye'de yabancı dil ders kitapları da diğer kitaplar gibi MEB'e bağlı Talim ve Terbiye Kurulu Dairesi Başkanlığı tarafından seçilmektedir. Hazırlanan bu kitaplar AOBM'deki ölçütler temel alınarak belirlenen seviyelere dikkat edilerek oluşturulmuştur. Fakat bazı özel okullar çeşitli kaygılar nedeniyle yabancı dil ders kitaplarını MEB'in belirlediği kitaplardan değil ithal kitaplardan seçmektedir (Ataş, 2020, s.312). Bu durum ise MEB'in hazırladığı ders kitaplarıyla ithal olan ders kitaplarının karşılaştırma yapılarak incelenmesi ihtiyacını doğurmuştur.

Yukarıdaki incelemelerde ders kitaplarında kültürel öğelerin kullanılmasının önemi vurgulanmakta ve bu amaçla yapılan incelemelerin öneminin altı çizilmektedir. AOBM tarafından dil öğretiminde kültürel öğelerin kullanımının üzerinde durulsa da uygulamada aynı önem gösterilmemektedir. Mili Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan dil öğretim kitaplarında kültürel öğelerin eksikliği dikkatimizi çekmektedir. Kültürel öğelerin Fransızca ders kitaplarında da ihmal edildiği düşüncesinden yola çıkarak yapılan araştırmamız da aşağıdaki sorulara yanıt aranmaktadır.

1. Türkiye'de Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan Fransızca ders kitaplarında sunulan Fransız kültürünü ve kültürlerarası farkındalığı yansıtan ögeler nelerdir?
2. Fransız yayınevi tarafından hazırlanan Fransızca ders kitabında sunulan Fransız kültürünü ve kültürlerarası farkındalığı yansıtan öğeler nelerdir?
3. Fransa ve Türkiye'de hazırlanan iki ders kitabının Fransız kültürü ve kültürlerarası aktarım açısından benzerlikleri ve farklılıkları nelerdir?

1.2.Amaç

Tarih boyunca insanlar birbirleriyle iletişim içinde olmak istemişlerdir. Farklı dildeki insanları anlama ihtiyacından dolayı ortaya çıkan yabancı dil kavramı bir ihtiyaç haline dönüşmüştür. Karşıdaki kişiyi anlamak için dilin tek başına yeterli olmayacağı çünkü dilin kültüründen arınmış olduğunda yalın ve işlevinin yeterli olmadığı fark edilmiştir. Cortazzi ve Jin (1999, s.198) hedef dilin kültürünü öğrenmenin iletişimsel yetiyi geliştirdiğini ayrıca öğrenme sürecinde farkındalık oluşturduğunu ifade etmiştir. Kültürü dilden ayrıştırarak öğretmek, öğrenime yanlış anlamlar veya anlamsız semboller yükleyen bir sürece dönüşür. (Politzer, 1959, s.100-101). Bu yüzden yabancı dil öğretiminde hedef dile ait kültürel

öğelerin ne derecede ve nasıl sunulduğu önemli bir yer tutmaktadır. Yabancı dil öğretiminde önemli yere sahip olan ders kitapları hedef dilin kültürünü yansıtmada büyük bir rol üstlenmektedir. Ayrıca öğrencinin farklı olana saygı duyma ve kendinden farklı olanın var olduğunu kabul etmesinin sağlanması adına hedef kültür ile kendi kültürünü karşılaştırma yapması kültürlerarası farkındalık açısından önem taşımaktadır. Bu konular dikkate alınarak kendi kültürünü daha zengin yansıtacağını düşündüğümüz Fransız yayınevi tarafından hazırlanmış bir ders kitabında kültürel öğelerin aktarımının nasıl olduğunu ortaya koymak araştırmamızın bir bölümünü oluşturmaktadır. Kültürel öğeler bakımından eksik olduğunu düşündüğümüz MEB tarafından Türk öğrencilere yönelik hazırlanan Fransızca ders kitaplarının kültürel açıdan incelenmesi ve iki farklı yayınevinin kaynaklarının kültürel öğeler bakımından karşılaştırılması araştırmamızın diğer bölümünü oluşturmaktadır.

Bu bağlamda araştırmanın amacı, yabancılara Fransızca öğretimine yönelik Fransız yayınevi Hachette tarafından hazırlanmış uluslararası kitap niteliğinde olan *Le Nouveau Taxi A1* ile Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanmış ulusal bir kitap olan *Le Nouveau Bien Sûr A1.1* ve *A1.2'yi* Fransız kültürü ve kültürlerarası farkındalık açısından değerlendirilip kültürel öğeleri belirlemektir. İki kültür arasındaki benzerlik ve farklılıkları ortaya koymaktır.

1.3.Önem

Ders kitapları "öğrencinin ihtiyaçlarına yönelik amaç ve hedeflerin başarılması" (Cunningsworth, 1995, s.7)'nda önemli rol oynamaktadır. Yabancı dil öğretimindeki başarısızlıklardan bir tanesinin ders kitapları olduğu düşünülmektedir (Kuşçu, 2016a, s.662). Bu yüzden ders kitaplarının eğitim öğretim programlarının hedeflerine uygun olarak güncellenmesi gerekmektedir. Son zamanlarda AOBM'nin de önemini vurguladığı kültür konusunun ders kitaplarına dahil edilip edilmediği konusu ya da kültürün ders kitaplarında ne derecede var olduğunun incelenmesi öğretimin geliştirilmesi açısından önemlidir. Kırmızı (2013) da Türkiye'de kültür öğretiminin ders kitaplarıyla ilişkisini ortaya koyan çalışmaların önem arz ettiğini belirtmiştir (s.172). Bu bağlamda ders kitaplarındaki kültürel öğeleri inceleyen araştırmamızın önem taşıyacağı düşünülmektedir. Araştırma yabancı dil olarak Fransızca öğretiminde kullanılan ders kitaplarındaki kültürel öğelerin belirlenmesine öncülük edebilir. Ayrıca Fransızca ve diğer ders kitapları hazırlanırken kültürel içeriklerin oluşturulmasına yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Ders kitaplarını Değerlendirme Raporu (2021)'na göre son yıllardaki incelenen makale ve tezlerin daha çok İngilizce ders kitaplarıyla ilgili olduğu, Fransızca adına ise bu durumun farklı olduğu ifade edilmektedir. Fransızca ders kitaplarını inceleyen tezlerin sayısının inceleme bütünündeki derslerin arasında en düşük sayıdaki incelemelerden olduğu dile getirilmiştir. Bu yüzden iki farklı yayınevine ait Fransızca ders kitabının kültürel öğeler açısından karşılaştırmasını kapsayan araştırmanın literatüre katkıda bulunacağı düşünülmektedir. Araştırmanın güncel olan bu iki kitabı da lise düzeyi Fransızca dersinde materyal olarak kullanacak Fransızca öğretmenleri için öğrenciye kültürel aktarımdaki varsa eksikleri belirlemede yardımcı olacağı ve öğretmenlerin bu konuda farkındalığı sağlamalarında yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

1.4.Sınırlılıklar

Araştırma Millî Eğitim Bakanlığı tarafından lise öğrencileri için 2019 yılında düzenlenen ve 2022-2023 eğitim öğretim yılında da ders kitabı olarak kullanılan *Le Nouveau Bien Sûr A1.1* ve *Le Nouveau Bien Sûr A1.2* Fransızca öğrenci ders kitaplarını içermektedir. Karşılaştırmanın diğer parçasını ise uluslararası bir Fransızca ders kitabı olan *Le Nouveau Taxi A1* oluşturmaktadır. Öğrencilere aktarılan hedef kültür aktarımı ve kültürlerarası farkındalık oluşumuyla ilgili yazılı ve görsel içerikler incelenmek istenildiği için araştırmaya sadece öğrenci ders kitapları dâhil edilmiştir. Araştırmada dil ve kültür öğretiminde önemli bir aşama olduğu düşünülen Avrupa Ortak Başvuru Metni'nde temel (başlangıç) seviye olarak kabul edilen A1 seviyesi incelenmek istenilmektedir. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan kitaplarda bu seviye A1.1 ve A1.2 olarak iki kitap şeklinde verilirken *Le Nouveau Taxi A1* kitabında ise aynı seviye bir kitapta ele alınmıştır. Dolayısıyla çalışmamız kültürel içerikler değerlendirilirken ikisi sadece Türklerin Fransızca öğretimine yönelik hazırlanmış, bir tanesi bütün uluslara yönelik hazırlanmış üç kitap ile sınırlandırılmıştır. Ayrıca araştırmamızda hedef kültür olarak Fransız kültürü ele alınırken kültürlerarası farkındalığı oluşturan öğeler hedef kültür ve kaynak kültür temel alınarak değerlendirilmiştir. Uluslararası kültür olarak adlandırabileceğimiz diğer kültürler araştırma dâhilinde değildir.

BÖLÜM II: KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1.Dil kavramı

Bilgi, haber, duygu ve düşüncelerini paylaşmak adına iletişime ihtiyaç duyan insan, iletişim aracı olarak da dile ihtiyaç duymuştur (Sever, 1998, s.51). İnsanoğlu iletişim aracı olarak dili kullanmadan önce el hareketleri ve bir takım sesli işaretlere başvurmuştur. Fakat bu işaret sisteminin belirli bir mesafede ya da insanların birbirlerini göremedikleri yerlerde yeterli olmadığı için daha etkili iletişim yöntemi arayışı doğmuştur (Krauss ve Chiu, 1998, s.14). Bu ihtiyaç doğrultusunda insanların ses öbeklerini bir araya getirip bağlantı kurarak benzer olay ve durumlarda da tekrar kullanmalarıyla anlamlı ifadelerin ortaya çıktığı düşünülmektedir (Başkan, 1969). Bu sayede düşünen ve hisseden bir varlık olarak insanı diğer canlılardan farklı kılan en temel özelliklerden bir tanesi düşünce ve duygularını dil aracılığıyla aktarabilme yetisi olmuştur. Dil insan olmanın en temel özelliklerinden biri olarak nitelendirilmektedir. Dil olmadan insan insani vasıflarını gösteremez, kendini geliştiremez, yenileyemez ve bilim yapamaz (Gül ve Soysal, 2009, s.74).

Dilbilimdeki incelemeleriyle adını sık sık duyduğumuz Chomsky (2018, s.25)'e göre insan zihninde doğuştan var olan dil, insanın insan olma durumunun temelini ve insan evriminin büyük bir parçasını oluşturur. Zamanla gelişen bir olgu olan dil sadece insan olma durumuyla kalmaz aynı zamanda toplumsal varoluşun bir unsurudur. Dille bir bütün olan insan toplumun bir parçasıdır. Dil ise toplum olmanın bir getirisidir. Bireylerin dil üretimi toplum dediğimiz kavramın olduğu yerde gerçekleşir (Adsoy, 2020, s.357). Sosyal aktör olarak birey de toplumsal yaşayışını dille anlamlı hale getirmektedir. Tek bir birey için anlamlı olmayan dil, toplumsal yaşayışın vazgeçilmez bir parçasıdır (Akdemir, 2009, s.101).

Geçmişten günümüze birçok düşünür ve araştırmacı tarafından dil kavramı hakkında farklı tanımlamalar yapılmıştır. Örneğin Saussure dili dış gerçekliklerden bağımsız, kendi iç kuralları olan göstergeler sistemi olarak tanımlamaktadır. Bu göstergelerin temel amacı ise kendisi dışındaki bir şeye veya bir kişiye gerçekliğe ilişkin anlamı iletmek olarak ifade etmektedir (Susen, 2018, s.2001-2002). Saussure'le aynı düşüncede olan Bingöl (1991, s.2) dili, zihin faaliyetinin bir zihinden başka bir zihne iletimini sağlayan işaretler sistemi olarak tanımlarken, Necati Öner ise medeniyetin temel göstergelerinden biri olan ve insan tarafından bilinçli olarak oluşturulup toplum tarafından benimsenen semboller sistemi olarak

adlandırmaktadır (akt. Adsoy, 2020, s.358). Sözlüklerdeki dil tanımlamalarına baktığımızda ise benzer tanımlamalara ulaşmaktayız. Oxford sözlükte, iletişim kurmak için insanlar tarafından kullanılan kelime ve ses sistemi olarak tanımlanırken Türk Dil Kurumu (TDK)'nda; insanların düşündüklerini ve duyduklarını bildirmek için kelimelerle veya işaretlerle yaptıkları anlaşma olarak belirtilmektedir.

Dil denildiğinde aklımıza farklı çeşitleri gelmektedir. (Ana dil, yabancı dil, devlet dili, günlük dil, v.b.) Bunlardan bir tanesi yabancı dildir. Araştırmamızın da temelini oluşturan yabancı dil kavramı, doğuştan kazandığımız anadilimizin aksine farkındalık ve istek gerektiren bir süreci kapsar. Öğrenen yabancı dille farklı bir dil bilgisi sistemini ve farklı bir kültürü keşfeder. (Benamar, 2014, s.1). Dilin bir müddet bilinmemesi, yabancı bir millete ait olmasından dolayı yabancı dil olarak adlandırmaktayız (Küzeci, 2015, s.16).

2.2.Kültür kavramı

Dil gibi kültür kavramı da insana özgü insanı hayvandan ayıran en temel özelliklerden bir diğeridir. Anlam zenginliğinden dolayı kültür kavramının tek bir anlamından bahsetmek söz konusu değildir. Geçmişten günümüze kültür kavramından tarih, ekonomi, antropoloji, siyaset, sosyoloji, psikoloji, eğitim ve daha birçok alanda faklı tanımlamalarla bahsedilmiştir. Birçok tanıma sahip kültür kavramı uzmanların da ortak paydada buluşması adına zorluk çıkarmıştır. Literatürde 1871-1950 yılları arasında 164 tane kültür tanımına ulaşılmış fakat henüz bütünleyici tek bir tanım ortaya konulamamıştır (Oğuz, 2011, s.125).

Bu kavramı daha iyi anlayabilmek adına öncelikle kelime kökeninin incelenmesi gerekmektedir. Farklı zamanlarda farklı anlamlarda kullanılan kültür kelimesi latince kökenli ekip-biçmek anlamındaki 'colere' fiilinden türetilmiştir. Zamanla bu fiil sadece tarım hedefli değil insan için de kullanılmıştır. Romalı Cicero'nun bu anlamda kullandığı kelime ise 'cultura anim'dir. İnsan neslinin terbiye edilmesi anlamında kullanılmış bu kelime bugün de hala anlamını korumaktadır (Özlem, 2012, s.158). Tylor (1958, s.269) genel anlamıyla kültür kelimesini toplumun bir parçası olan insanda var olan inançlar, bilgi, gelenek ve sanat gibi alışkanlık ve yetileri kapsayan bir bütün olarak tanımlamaktadır. Birçok batı dilinde de bu anlamıyla kullanılan kültür kavramın Almanca kökenli olup 1871'de Tylor tarafından İngilizce 'ye aktarıldığı ifade edilmektedir (Meriç, 1986, s.15). Tylor kültürü "bilgi, inanç, sanat, değerler, alışkanlıklar ve toplumun bireyleri olan insanlar

tarafından edinilen diğer tüm yeterlilikleri kapsayan karmaşık bir olgu" (2010, s.54) olarak tanımlamıştır.

Birey olmanın en temel özelliklerinden biri de kendini bir topluma ait hissetme isteğidir. Birey toplumun var olan değerlerini içselleştirip çevreyle uyum içerisinde yaşamak ister. Bir arada olduğu topluma uyum sağlamak için bireyin inançları, düşünceleri, yaptıkları şey de kültür olarak adlandırılır (Lessow-Hurley, 2003, s.9). Hofstede (1991, s.51) da benzer bir tanım yapıp kültürü "insanlara bir toplulukta nasıl davranması ve hareket etmesi gerektiğini gösteren ortak kurallar" olarak ifade etmektedir. Toplum olmanın bir şartı olarak insanların bağlayıcı ortak değer ve kuvvetli bir bağa ihtiyaçları vardır. Kluckhohn (1945, s.27) bu bağı kültür olarak tanımlamaktadır. Toplumsal olan kültür kavramı bir grubun ya da bir toplumun parçası olan insanın ortak tutumları, davranışları, değerleri yaratması ve paylaşmasıyla oluşmaktadır. Adeta bir ayna görevi gören kültür, toplumsal bir kavram olduğu için kültürün geleceği de toplumun kendisine bağlıdır (Güvenç, 1979, s.104). Kültürle birlikte değerler, inanışlar, kimlikler, toplumlar geleceğe taşınabilir. Kültür toplumla özdeşleşmiş bir kavramdır. Her toplumun kendisine özgü bir kültürü ve içsel dinamiği vardır. Her ne kadar birbirlerine benzeseler bile olayların algılanışları, durumlara bakış açıları toplumların niteliğine bağlı olarak kültürler topluma göre farklılık göstermektedir. Dolayısıyla bir toplumun karakteristik özelliklerini inceleyerek, bir yaşam tarzının hangi ulusa ait olduğunu anlayabilmek mümkündür (Göçer, 2012, s.52). Fakat her millete göre farklılık gösterse de kültürün coğrafi bir haritada olduğu gibi sınırlarını belirlemek pek mümkün değildir. Örneğin doğu kültürü şuradan başlar ve şuradan başka kültüre geçilir gibi ifadeler doğru olmayacaktır. Çünkü kültürler birbirleriyle iç içe geçmiş olabilirler (Güvenç, 1979, s.114).

Goodenough (1981) ise derinlemesine bir kavram olan kültürü aşağıda verildiği gibi aktarmıştır:

- Kültür insanların gerçek dünyaya ilişkin deneyimlerini biçim, algı ve kavramlardan oluşan olgusal dünyaları aracılığıyla aktarma biçimidir.
- Kültür insanların olgusal dünyalarına inançları, ilişkileri ve düşünceleri aracılığıyla anlamlar yükleme biçimidir.
- Kültür insanların geçmiş deneyimleri aracılığıyla gelecek deneyimleri arasında bağ kurma biçimidir.

- Kültür standartların ne olduğuna, ne olabileceğine insanların bu standartlar hakkında ne düşündüğüne, bu standartlarla ne yapabileceğine karar vermekten ibarettir (akt. Baykara, 2010, s.9).

Kültür kavramıyla alakalı araştırmalara bakıldığında kültürün iki grubu ayrılarak incelendiğini görmekteyiz: büyük K ile gösterilen Kültür ve küçük k ile gösterilen kültür kavramı. Büyük K "hedef toplumun sanat, tarih, coğrafya, iş, eğitim, festival ve gelenekleriyle ilgili istatistik ve gerçekleri yansıtan kültür" olarak tanımlanırken küçük k'den ise "hedef kültürün görülmeyen ve daha derin algısı" (Lee, 2009, s.78) olarak ifade edilmektedir. Büyük K Kültüre daha çok entelektüel anlam yüklenirken, küçük k kültür ise daha çok popüler yaşamı ve günlük yaşamımızı temsil etmektedir. Brooks (1975, s.24) ise bu kavramları 'resmi' ve 'derin' kültür olarak ayırmış, büyük K kültüre resmi, küçük k kültüre ise derin kültür adlandırmasını yapmıştır. Her ne kadar ayrı tanımlamalar yapılsa da aslında bu iki kavram birbiriyle bağlantılıdır (Bayraktar, 2015, s.13). Bu sebeple araştırmamızda kültür kelimesi bir bütün olarak ele alınmıştır.

Birçok tanımı olan kültür kelimesini tanımlayacak olursak, alışkanlık ve yetileri kapsayıcı bir bütün; inançlar, düşünce; topluluktaki davranış kuralları; toplumsal bağ veya paylaşılan tutum, davranış ve değerler bütünü; bir "toplumun yaşam biçimi" (Jary ve Jary, 1991, s.34) olarak tanımlamak mümkün olacaktır.

2.3.Dil- Kültür İlişkisi

İnsanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta olan dilin kendine özgü çeşitli kuralları mevcuttur ve bu kurallar sadece o dil için geçerlidir. Örneğin Arapça'ya ait kurallar sadece onun için geçerli olurken Fransızca dil yapısının özellik ve kuralları da sadece Fransızca için geçerlidir. Böylece dilin kendi içinde bir sistemi vardır. Bu sisteme gizli anlaşmalar sistemi denmektedir. Hareketleri, durumları, varlıkları karşılayan kelimeler ve kelime sıralamaları üzerinde toplumun fertleri gizli sözleşmeler yapmıştır ki gösterilen varlığa Türkler başka bir kelime vermiş, Araplar farklı bir kelimeyle adlandırmıştır. Dolayısıyla cisim hep aynı olsa da her dilin içinde cismi karşılayan kelime ve sıralanış kavimlere göre değişiklik göstermektedir (Ergin, 2009, s.3-5). Örneğin 'kitap'ı gören bir Fransız ona 'livre' derken bir İngiliz ise 'book' diyecektir.

Kavimlere göre farklı şekillenen dil kavramında toplum fertlerinin yaşayışları, bakış açıları, hareketleri, gelenekleri ve tutumları da önemli bir yer tutmaktadır. Çünkü insanların yaşayışları toplumu oluşturacak hatta etkileyecektir. Dolayısıyla dili etkileyen faktörlerin en başında kültür gelmektedir. Kültürel etkileşime de dil farkında olmadan müdahil olacaktır. Çünkü dil insanların yaşadıklarının aktarılması için en önemli araçtır. Bir iletişim aracı olan dilin kültürden ayrı değerlendirilmesi doğru olmayacaktır. Brown'a (2007, s.195) göre dil kültürün bir parçası, kültür de dilin bir parçasıdır. Bu iki kavram birbirine bağlıdır bu yüzden ikisini birbirinden ayırmak mümkün değildir. Aksi takdirde ikisi de önemini yitirecektir. Jiang da (2000, s.328) dil ve kültürün birbirleri olmadan mümkün olmayacaklarını dilin kültürle birlikte şekil aldığını ifade etmektedir. Bu sebeple dil ve kültürün birbirinden bağımsız gibi düşünülmesi gerekmektedir. Dil çalışmalarında kültürü, kültür çalışmalarında da dilin etkisi göz ardı edilmemelidir. Dili kültürüyle birlikte ele alınıp geniş bakış açısıyla düşünülmelidir. Çünkü dil ve kültür arasındaki bu derin ilişkiyi bilenler dili tek başına incelemelerini tek başına ele almaktan kaçınacaklardır. Çünkü dil de kelimelerin yazılışını, anlamlarını, ses ve şekillerini belirleyen dilin tarihi ve kültürüdür. Örneğin Yunus Emre'nin şiirleri hakkında yazıldığı bağlamdan ayrı bir değerlendirme yapılamaz (Kaplan, 1983, s.188).

Farklı kültürleri olup aynı dili konuşan birden fazla millet olabilir. Fakat asıl olan kültürlerinin o dil üzerindeki etkisidir. Kelimelerin sözlükteki anlamı aynı olabilir fakat ait oldukları kültürlere göre farklı çağrışımlar yapabilir. Kelimeler kültürel anlamıyla birlikte var olduğundan aynı dil formatı kullanırken bile farklı durumlara referans oluşturabilir (Jiang, 2000, s.329). Choudhury (2014, s.4) bu durumu şu şekilde örneklendirmiştir: genelde batı ülkelerinde beyaz renginden bahsedildiğinde akla pür, soylu, manevi erdemlilik gibi kelimeler gelirken; Çin kültüründe ise beyaz rengi insanda soluk, güçsüz, canlılıktan uzak gibi kelimeleri çağrıştırmaktadır. Bu durum kültürün kelimeler üzerindeki etkisinin anlam ile ilişkisini yansıtmaktadır. Kültürün kelimeler üzerindekini iki dil arasında yapılan çevirilerde de görmek mümkündür. Kültürü yok sayarak yapılan çevirilerin tam anlamıyla istenileni karşılaması mümkün olmayacaktır. Bu yüzden çeviriye artık sadece dilleri kapsayan bir durum olarak bakmak yerine kültürlerarası bir faaliyet olarak bakmak gerekir (Abbasi, Janfaza, Assemi, Dehghan, ve Salehzadeh, 2012, s.84).

Toplumun bir parçası olarak yaşayan insan, yaşamı boyunca toplum fertleriyle ortak bir değer, gelenek ve fikirle yaşamıştır. İnsanların birbirleriyle iletişimlerinin bir sonucu olarak paylaştıkları ortak değerler kültürü doğmuştur. Kültür insanoğlunun yaşamı boyunca var olan ve var olmaya da devam edecek bir kavram haline dönüşmüştür. Kültürleri ölümsüzleştirmek için ihtiyaç duyulan araç ise dilden başkası değildir. Dil geçmişten günümüze kültür ürünlerini toplumun karakteristik özelliklerini, yaşam biçimlerini damıtarak aktarmıştır (Göçer, 2012, s.51). Geçmişle günümüz arasında adeta bir köprü görevi üstlenen dil, nesillerin atalarının hayatları hakkında bilgi sahibi olmalarını, var olan kültürlerinin temellerini anlamalarını sağlayan bir olanaktır. Dil olmasaydı kültürler kaybolup yok olmaya mahkûm olacaktı.

Kültür olmadan dilin, dil olmadan kültürün hiçbir anlam ifade etmeyeceğini, bir parçasının eksik kalacağını benzetme yaparak Göçer (2012, s.54) şu şekilde ifade etmiştir: "Kültür hayat kaynağımız olan su, dil ise suyu bütün meskenlere dağıtan şebeke gibidir. Bir bakıma dil, kültürün yayılmasında gördüğü işlev, hayat kaynağının ulaşımını sağlayan şebekenin gördüğü işlev gibidir." Jiang (2000, s.329) da yakın bir benzetmeyle dil kültür arasındaki ilişkiyi şöyle açıklar: Dil yüzme yetisidir, kültür ise yüzülecek su ve her ikisi olmadan yüzme işlemi gerçekleşmez.

2.4.Yabancı Dil Öğretiminde Kültür

İnsanların birbiriyle iletişim kurma isteğinin oluşması doğrultusunda yabancı olanın dilini öğrenme ihtiyacı doğmuştur. Bu bağlamda iyi bir iletişim için yabancı dil öğretme gereksinimi oluşmuştur. Çok eskiye dayanan dil öğretimini tarihinin, toplumların çok yönlü temaslarının tarihi kadar eski olduğu düşünülmektedir (Durmuş, 2013, s.49). İnsanların birbirlerinin kültürünü merak ettikleri andan beri var olan yabancı dil öğrenme sürecinde zamanla değişimler gerçekleşmiştir. Kimi zaman bu sürece açık bir şekilde dahil olan kültür bazen ise müfredatın gizli bir parçasıdır. Karmaşık bir süreç olan öğretim sürecinde kültürü dilin sadece destekleyicisi olarak iyi bir iletişim kurmanın aracı olarak görmektense dil öğretim amaç ve yöntemlerinden ayrılmaz bir parça olarak düşünülmelidir (Byram, 1989).

İnsanlarda başka bir milletin edebiyatını merak etme duygusuyla yabancı dil öğrenme isteği başlamıştır. Önceden insanlar yabancı dili bir dilin edebiyatına hâkim olabilmek adına öğrenmek isterlerken (Lessard-Clouston akt. 1997) bile kültürel faktörlerle karşılaşmışlardır.

Çünkü bir dilin edebiyatında sahip olduğu millete ait özellikler mutlaka yer alacaktır. 1960'larda başlayan dildeki kültür algısını Brooks (1986a), kültür sadece edebiyat çalışmalarında değil, dil öğrenim sürecinde de yer almaktadır sözleriyle vurgulamaktadır. Dil öğrenim sürecini Şavlı (2013) bir bütün olarak değerlendirip sadece dilsel yetileri elde etmek aynı zamanda öğrenilen dili konuşan bireylerin yaşam biçimlerini, inanışlarını, manevi değerlerini, dünyaya bakış açılarını öğrenmek ve anlamak olarak ifade etmiştir (s.639).

Günümüzde yabancı dil öğrenme isteği çeşitli sebeplere dayanmaktadır. Fakat bu sebeplerin en başında iletişim kurma istediği gelir. İnsanlar sosyalleşebilmek ve bireysel ihtiyaçlarını karşılayabilmek için iletişim halindedir. Tam tersi bir mantıkla insanların iletişim halinde olabilmeleri adına sosyalleşmeleri de kaçınılmaz bir durumdur. İnsanlar için bir iletişim aracı olan dil hem kültürel hem de sosyal anlamda bir fenomendir. Çünkü her kültürün diğer kültürlerden farklı başka kültürlerle uyuşmayan kendine özgü konuşma kurallarına sahip olduğu düşünülmektedir ve diğer kültürlerin kurallarına hâkim olmayan kişiler de iletişim problemleriyle karşılaşmaktadırlar (Çakır, 2006). Marion (2009) da bu durumu şu şekilde örneklendirmektedir: "Avustralyalı Çince öğrenenler, yalnızca yeni bir ses sistemi, sözdizimi ve yazı edinme değil, aynı zamanda batı kültüründen çok farklı olan doğu kültürüne erişme gibi muazzam bir görevle karşı karşıyadır." Batı kültürüyle yetiştirilmiş bir kişinin Çince öğrenirken doğu kültüründen izole bir şekilde dili sadece yapısal olarak öğrenmesi dilin uygulamasında zorluklar getirecektir. Doğu kültüründe insanların birbirine hitap ederken kullandıkları saygı kelimelerinin nasıl kullanılacağı ya da toplumsal önceliklerinin ne olduğunu bilmek dilin etkili kullanımında yardımcı olacaktır. Çünkü her kültürün korkuları, tepkileri, yaşayışları, teşekkürleri, politik kültürleri kendine özgüdür. Bunların göz ardı edilmesi istenilmeyen durumlara sebebiyet verebilir. Lestari de bu durumu şu şekilde açıklamaktadır: Dilbilimsel açıdan bir insan ne kadar donanımlı olursa olsun kültürel bilgiye sahip değilse dil bilgisi bireyi başarılı bir iletişime götürmeyecektir. Çünkü her milletin kendine özgü kimliğinin tam anlamda keşfedilmemesi öğrenilen dilde iletişimi de olumsuz yönde etkiler ve yanlış anlaşılmalara sebebiyet verir (akt. Dinçer, 2019). Bundan dolayı dil öğrenenlerin dil bilimsel yeterlilikleri o dilin yetisine sahip olabilmeleri adına yeterli olmadığı vurgulanmış. Dili öğrenen kişilerin bir ricada bulunurken, bir şey isterken, birinin görüşüne katılıp katılmadığını belli ederken, minnettarlığından

bahsederken, birine hitap ederken, iletişim kurarken söz veya sözcük öbeklerinin kültürel anlamda uygun olup olmadığını bilmeleri gerektiği ifade edilmiştir (Krasner, 1999 s.79).

Yabancı dil öğretim sürecinde 4 yetinin (dinleme, okuma, yazma, konuşma) yeterli olmadığı 5.yeti olarak adlandırılan kültürün de sürece dâhil edilmesi gerektiği öğretmenler tarafından ifade edilmiştir (Makrus, 2010). Bu sürecin bütününe yansıtılan kültürel öğelerin gösterimiyle öğrenci öğrendiği dilin kültüründeki davranış ve olguların neden olduğunu, bazı kelime tercihlerinin neden yapılıp yapılmadığını idrak eder, aslında insanın olduğu her yerde kültürün de olduğunu fark eder. Bunu sonucu olarak da empati yetisini geliştirir. Tomalin ve Stempleski (1993, s.89) de yabancı dil öğretim sürecinde kültürel öğelere neden yer verilmesi gerektiğini şu şekilde ifade etmiştir:

Kültürel öğeler öğrencilerin;

- İnsanların davranışlarının ardında kültürün olduğunu anlamalarına,
- İnsan davranışları ve konuşmalarında yaş, cinsiyet, sosyal sınıf gibi etmenlerin etkisi olduğunu anlamalarına,
- Hedef kültürle aynı durumda gösterilen ortak davranışların olduğunu fark etmelerine,
- Kültürün bir sonucu olarak bazı tümce ve sözcüklerin hep birbiri ardına kullanıldığının farkında olmalarına,
- Hedef kültürler ilgili genelleme yaparken nesnel bir gözle yapmalarına,
- Hedef kültürler ilgili bilgi toplama becerilerini geliştirmelerine,
- Hedef kültüre dair ilgi ve meraklarını artırarak hedef kültürden insanlarla empati kurabilmelerine olanak sağlar.

Yabancı dil derslerine kültürün entegre edilme amaçlarını Hikmet Atusay (2007, s.11) ise aşağıdaki gibi özetlemiştir.

> Yabancı dil derslerinin amacı, yabancı kültürü tanıma olarak beliriyordu. Ortaya çıkan bu amaç, beraberinde kültür karşılaştırmaları yaklaşımını getiriyordu. Bu yaklaşım biçimi, her yabancı dil dersini bir kültürlerarası diyalog olarak görmektedir. Böyle bir yaklaşımın ilkesi de farklılıktır; yani kültürlerarası ders derken, örneğin bir Almanca dersinde yalnızca Almanya ile ilgili olarak çeşitli bilgileri sunmak, toplumsal- tarihsel birtakım bilgilerle ekonomik sistemini anlatmak değil, o kültürün farklılığını belirginleştirmek önemlidir. Yabancı kültürün gerçekliğini kavramaya çalışmak önemlidir. Öğrenci, yabancı kültürün anlayışı, yani mentalitesi ile kendi

> kültürünü / dünyasını karşılaştırarak bu anlamda farklı iki dünya görüşü ile hesaplaşabilmelidir. Böyle bir yabancı dil dersinin bir başka öğretici yanı ve amacı da, farklı kültür veya dünyaları, farklılıklarıyla düşünüp ortaya koyarak eleştirel düşünmeyi sağlamaktır. Öğrenci kendine veya ötekine eleştirel yaklaşabilmeli, eleştirel bilince sahip olmalıdır.

Hedef kültürü tanımanın sadece hedef kültüre ait bilgilere sahip olmakla alakalı olmadığı, öğrencinin kendi kültürü ve hedef kültür arasındaki farklılıkları özümsemesiyle kültürlerarası farkındalığa sahip olduğu vurgulanmıştır.

Yabancı dil öğretiminde karşılaşılan bir kavram da 'kültürlerarasılık'tır. "Öğrencinin annesinin kültürü ile hedef dilin kültürü arasındaki ilişkiye ışık tutmak için vazgeçilmez bir araç" olarak (Barbosa, 2007) görülen kavram iletişim kavramı çerçevesinde kültürün hayatımıza girmesiyle oluşmuş iki kültürün karşı karşıya gelmesi olarak adlandırılmıştır (Atusay, 2003). Kültürlerarasını bir süreç olarak değerlendiren Bennet "bireyin kendi kültürel değerlerinin tek ve vazgeçilmez olmadığını ve başka kültürlerle ilgili değerlere saygı duyulmaya başlandığını kabul; bireyin farklı kültürlerle etkileşiminde bu kültürlere adapte olmaya başladığı uyum ve bireyin davranışları farklı kültürel bakış açılarıyla değerlendirebildiği bütünleşme aşaması" (akt. Köşker, 2015, s.247) olarak nitelendirmektedir. Kültürlerarasılık kavramını bireyin dünyanın sadece kendi kültüründen oluşmadığını fark edip farklı kültürleri saygıyla karşılaması ve özümsemesi olarak da ifade edebiliriz. Kültürlerarasılık kavramının yabancı dil derslerinde sunulması bireyin daha saygılı, empati yeteneği gelişmiş ve farklılıkları yadırgamayan bir birey olmasına zemin hazırlayacaktır. Kültürlerarası farkındalığı öğrencinin edinmesi gereken bir süreç olarak görmek doğru olacaktır. Bu süreçte öğrenci dilsel becerileriyle birlikte hedef kültürün çeşitli bilgilerine de sahip olduktan sonra kendi kültürü ile bağdaştırır. Fakat bu karşılaştırmada dikkat edilmesi gereken kısım öğrencinin bu farklılıklara karşı etnosentrik bakış oluşturmamasıdır (Aboudi, 2019).

Öğrencinin kültürlerarası tutum sağlayabilmesi istenildiği kadar kolay değildir. Farklı olanla karşılaştığında karşı kültürü özümsemesi bir süreç alacaktır. Bennet (2017)' in insanların farklı kültürlerle karşılaştıklarında olası tepkilerinin neler olabileceğini bir bütün olarak ele aldığı teorisi DMIS'i (The Developmental Model of Intercultural Sensitivity) altı başlık altında toplanmış ve bu başlıklar da iki temel başlık altında yapılandırılmıştır. DMIS'in ilk üç aşaması (inkâr, savunma, indirgeme) 'etnik merkezcilik' (ethnocentric)

temel başlığı altında verilirken; son üç aşaması (kabullenme, adaptasyon, bütünleme) ise ‘etnik görecilik’ (ethnorelative) başlığının altında verilmektedir.

- İnkâr (Bireyler durum ve olayları kendi kültüründeki gibi düşünmektedir.)
- Savunma (Birey dünyanın biz ve onlardan oluştuğunu düşünmektedir.)
- İndirgeme (Birey kültürel farklılıkların insan olmanın önüne geçemeyeceğini düşünmektedir.)
- Kabullenme (Birey kültürel farklılıkları özümser ama farklılıklarla baş edemez.)
- Adaptasyon (Birey kültürel farklılıkları özümsediğini deneyimlemiştir.)
- Bütünleme (Birey kültürel farklılıkları doğal bir süreç haline dönüştürmüştür.)(Bennet, 2017)

Yabancı dil öğrenim sürecindeki bir öğrenci hedef dildeki kültürel olguları önce reddeder. Tamamen farklı dünyaların insanları olduğunu düşünür. Farklılıkları yavaş yavaş normalleştirir ve asıl olanın insanlık olduğunu söyler. Zamanla bu farklılıkları özümser ve bunların yaşamanın bir parçası olduğunu düşünür. Öğrencilerin bütünleme sürecine erişiminin daha hızlı sağlanması adına ders materyalleri ve öğretmenlerin payı önemlidir.

Byram (1997) ise öğrencilerin kültürü edinmelerini şu şekilde ifade etmektedir:

- Kültür ile ilgili bilgi sürecinde öğrencinin hedef dilin kültürüne ait değerleri öğrenme sürecini kapsar.
- Kültürlerarası farkındalık sürecinde öğrenci kendi kültürü ve hedef kültür arasındaki farklılıkları keşfeder ve bu farklılıklardan yola çıkarak kültürlerarası bakış açısı oluşturur ve kendini bu doğrultuda geliştirir.
- Kültürlerarası edinim sürecinde öğrenci hedef kültüre ve kendi kültürüne ait tutumları özümser ve değerlendirme yapar.
- Son aşamada ise kültürlerarası anlama, karşılaştırma, yorumlama ve ilişkilendirme vardır. Öğrenci kültürel değerleri anladıktan sonra kendi kültürüyle karşılaştırma yapar ve karşılaştırmanın sonucunu yorumlayıp ilişkilendirir.

Öğrencinin kültürlerarası yetiye sahip olması adına öncelikle hedef kültüre ait öğeleri doğru bir şekilde önem arz etmektedir. Öğrenci hedef kültüre maruz kalması özümseme sürecini de o derecede hızlandıracaktır. Öğrenci hedef kültür edinimiyle kendi kültürü arasında bir bağ kurarak kültürlerarası yetisini geliştirecektir. Bu da daha saygılı, dünya

insanı dediğimiz bir birey olmasına katkı sağlayacaktır. Bu nedenle yabancı dil öğretimi sürecinde öğrencilerin ne derecede hedef kültüre maruz kaldıklarının incelenmesi gerekmektedir.

Kültürle ilgili başka bir kavram ise 'stereotip' tir. Yabancı dil öğrenimi aşamasında da çokça karşılaşılan stereotip TDK' da "sosyal bir grubun içinde olan ve içinde bulunduğu grubu en iyi temsil eden özellikleri taşıyan, örnek gösterilebilecek kişi" olarak tanımlanmaktadır. İlk defa Lippmann (1922) tarafından kullanılan bu terim sosyal bir gruba hitaben "kafamızda canlanan resim" olarak ifade edilmektedir. Günlük hayatımızda da çok fazla yer verdiğimiz stereotip diğer bir anlamıyla basmakalıp yargı için bir kültüre özgü aklımıza ilk gelen karakteristik özellik diyebiliriz. Fakat bu özellikler gerçekliği kanıtlanmış, tüm toplum üyelerine mal olacak, kesin, doğru yargılardır diyemeyiz. Fakat gerçeklikten tamamen uzaktır demek de doğru olmayacaktır (Köşker, 2015 s.243-244). Porcher (1995, s.64-67) stereotiplerden kültürün ilk bilgisini oluşturan temsil olarak bahsetmiştir ve stereotiplerin gerçekliğin bir parçası olduğunu savunmuştur. Stereotipler bir millette tipik diyebileceğimiz insanı tanımlamada doğru olsalar bile, bu özelliği o toplumun bir parçası, özel bir bireyi tanımlarken kullanmak doğru olmayacak ve tanımlama yetersiz kalacaktır (Ekşi, 2009 s.319). Örneğin Türk bir öğrenciye Almanların özellikleriyle ilgili soru sorduğumuzda, genel olarak teknik yönlerinin iyi olmasından ve disiplinli karakterlerinden bahsedecektir. Türk birinin gözünde Almanların en bilinen ve toplumda bahsedilen özellikleri disiplinli olmalarıdır. Öğrenci sosyal alanında kesinlikle benzer konuşmalara denk gelmiştir ve bu zamana kadar Alman biriyle tanışmasa bile aklında bu şekil bir resim oluşturmuştur. Fakat öğrencinin bu şekilde düşünmesi Almanların disiplinli olması anlamına mı gelmektedir. Bu soruya kesinlikle evet diyemeyiz. Çünkü Almanların genel özellikleri bu şekilde bilinse de biz bu yargıyı tüm Almanlara indirgeyemeyiz. Ayrıca bu öğrenci ilk defa Alman bir bireyle iletişim haline geçtiğinde bu özellik bir resim olarak aklında yer alacak ve belki de pozitif anlamda iletişim durumunu etkileyecektir. Fakat bu basmakalıp yargılar her zaman olumlu anlamda olmayabilir. İletişime çoğu zaman ket vuran bu kalıplaşmış düşünceler insanlar arasında ayrımcılık, ötekileştirmeye de sebebiyet verebilmektedir. Kendini üstün görme diğerini aşağıda gören bir toplum bireyi oluşturabilir. Örneğin Arap kültürünü aşağıda gören biri, o kültüre ait değerleri görmemezlikten gelir ve çevresindekilerle iletişimin sınırlanması ve o milletten insanların dışlanması yönünde desteklemelerde bulunur. Bu durum dil öğrenimine başlamadan da yaşanabilir. Örneğin

Japon kültürüne ait stereotiplere körü körüne bağlı bir ebeveyn, çocuğunun okulda Japonca eğitim almasını istemediği için dil eğitimine engel olabilir.

Yabancı dil öğreniminde de bu stereotiplerle oldukça fazla karşılaşmaktayız. Bir dili öğrenme isteğinin ya da dile önyargının olmasının nedeni toplumlar tarafından verilen sıfatlardır. Fransızcayı aşkın dili, İngilizceyi ticaret dili, Almancayı mekanik dil ya da kaba dil, İspanyolcayı enerjik bir dil, Rusçayı duygusuz bir dil olarak stereotiplerle kısıtlamak dil öğrenim sürecinde olumsuz etki oluşturabilir ve öğrencilerin dili öğrenirken kendilerini kapatmalarına sebebiyet verebilir. Genelde batı dilleri üstün diller olarak görülürken doğu dilleri ise daha aşağıda görülmektedir. Bu çok zarar verici bir algıdır. Bir dilin başka bir dilden üstünlüğü söz konusu bile değildir. Her dilin kendi içinde bir dinamiği vardır. Hepsi birbirine eşittir. O yüzden dilleri kendi düşüncelerimize göre zor, kolay, alfabesi karmaşık, soğuk, telaffuzu zor, yazım kuralları basit ya da zor şeklinde adlandırmak doğru bir sınıflandırma olmayacaktır. Her insanın dil öğrenme yetisi vardır ve doğru emek, yöntem ve donanım olduğu sürece her dilin öğrenilmesi mümkündür. Dolayısıyla diller ve kültürleriyle alakalı cahil, ilkel, kötü gibi betimlemelerden uzak durulmalıdır (Ekinci, 2017).

Yabancı dil öğrenim sürecinde dil bilgisi ilerleme süreciyle paralel bir şekilde ilerleyen kültürel öğeler, aynı zamanda da öğrenmeyi kolaylaştıran unsurlardandır. Dil öğrenenin kültürel öğelerin farkında olarak okuduğu ya da dinlediği metinleri anlaması daha kolay olacaktır. Öğrenci hedef dilin kültürünü iyi bilirse farklılıkları çabuk özümseyecek, dilin kültürüne ait stereotipleri daha objektif değerlendirilebilecektir. Kendi kültüründen farklı olanı keşfedeceği gibi ortak olanları da fark etme fırsatı oluşturacaktır. Kültürleri birbirinden ne kadar farklı olarak düşünsek de aslında ne kadar benzer olduğunu fark edecektir. Bu da ötekileştirme, 'yabancı kültür' olarak tanımlamanın ne kadar gereksiz olduğu gerçeğini öğrenmesini sağlayacaktır. Ayrıca farklı olanı anlama ve empati yetileri de hedef dilin kültürünü keşfettikçe artacaktır. Dilde kullanılan bazı sözcüklerin kültüre göre farklılık gösterdiğini ve dilin sadece dil bilgisi ve sözcüklerden ibaret olmadığını bazı değişkenlere göre konuşmaların farklılık gösterdiğini anlayacaktır. Aslında her bir davranışın gizli etkeninin kültür olduğunu kavrayacaktır.

Sonuç olarak yabancı dil öğretiminde kültürün aktarılmasının ne kadar önemli olduğu bilmekteyiz. Fakat kültürel unsurların bu sürece nasıl dahil edileceği de önemli bir konudur. Geleneksel yaklaşımlardansa günümüzde modern ve öğretmen yerine daha çok öğrencinin

ön planda olduğu yaklaşımlar tercih edilmektedir. İletişimsel yaklaşım da bunlardan bir tanesidir. Bu metotta en önemli unsur günlük yaşam etkinliklerinin derse entegre edilmesidir. Bu kısımda günlük yaşamı yansıtacak materyallerin (otantik) kullanımı önemlidir. (Koçer, 2011, s.27). Öğretmen gerçek hayatın parçası olan kültürü, etkinliklerle dil öğretimine dâhil eder. Fakat seçeceği örneklerde ve etkinliklerde kültürün etkin verilmesi konusunda hassas davranmalıdır. Yanlış aktarılacak bir değer öğrencinin yanlış bilgi öğrenimine ya da yabancı dil öğrenme isteksizliğine dönüşebilir. Öğretim sürecinde ders kitapları kültürü aktarmada en önemli materyaldir fakat ders kitaplarının yanı sıra kültürel aktarımın etkin bir şekilde verilmesi için; video(lar), CD, okuma parçaları, hikâyeler, internet, şarkılar, gazeteler, mülakatlar, konuk konuşmacılar, anekdotlar, fotoğraflar, alan çalışmaları (Cullen ve Sato, 2000) gibi materyallerin gerekli olduğu yerde kullanımı önerilmektedir.

Öğrenciler günlük hedef dilin kültürüne günlük hayatta birebir maruz kalmasalar bile öğretmenleri aracılığıyla çeşitli örnek ve kaynaklarla tanışır ve edindiği dilin günlük hayattaki kullanım şeklini keşfeder. Öğretmenlerin yabancı dil derslerinde en fazla ihtiyaç duydukları materyal ders kitaplarıdır. Fakat ders kitaplarının yanında dersi zenginleştirmek adına ders programlarıyla uyumlu farklı kaynaklardan destek alınabilir. Yabancı dil öğretiminde kullanılabilecek kaynaklardan Coltrane ve Peterson (2003) şu şekilde bahsetmiştir:

- Otantik (hakiki) materyaller (dilin yerli konuşmacılarından oluşturulan kaynaklardır. Haberler, televizyon programları, radyo yayınları, fotoğraflar, dergiler, web siteleri, gazeteler, restoran menüleri, seyahat broşürleri ve basılı diğer materyaller örnek verilir.)
- Atasözleri (öğrencilerin kendi kültürleriyle benzerlik ve farklılıkları keşfetmeleri sağlar. Ayrıca kültürel stereotipler ve yanlış anlaşılmaları analiz etmeleri için desteklenir.)
- Canlandırmalar (öğrenciler kültürel farklılıklardan kaynaklı yanlış anlaşılmaları canlandırmayla sembolize edebilirler ve sonrasında yanlış anlamaları ortadan kaldırarak canlandırma yapılır.)
- Kültür Kapsülleri (öğrencilere hedef kültüre ait nesne veya görseller sunulabilir ve obje veya görseller alakalı olarak konu genişletilir.)
- Kültürel Kaynak Olarak Öğrenciler (dilin yerlisi olan öğrencilerin kültürel yaşamlarından bahsedilir.)
- Etnografik Çalışmalar (öğrencilerin kendi etnografik aile bilgilerine ulaşması desteklenir.)
- Edebiyat (edebi eserler öğrencilere kültürel bakış oluşturmaları adına yardımcıdır.)
- Film (filmler kültürel bakışı, ritmi en özet haliyle yansıtan materyallerdir.)

Coltrane ve Peterson'ın bahsettiği kaynakları iyi hazırlanmış bir ders kitabı içerinde de bulmak mümkündür. Bir yabancı dil ders kitabında filmlerden kareler sunulabilir, kültürel yaşam örneklerinden verilebilir, kültüre özgü objeler resmedilebilir, atasözleri ve deyimler metinlere entegre edilebilir, yazılı metin ve diyaloglar gazete, reklam broşürü, mönü, dergi sayfasından oluşabilir ayrıca alıştırmalarda öğrencilere çeşitli kültürel canlandırmalar yaptırılarak kültürel konular pekiştirilebilir. Bu ders materyallerini hangi konularla öğrenciye sunacağımızı ise Brooks (1986) şu şekilde listelemiştir:

- Selamlaşma, vedalaşma, arkadaşlar arasındaki konuşmalar,
- İnsanları tanıştırma,
- Karşılıklı konuşmada yaşa, cinsiyete, yakınlık derecesine, sosyal statüye, resmiyet durumuna göre kullanılacak sözler ve kalıplar,
- Sorulmaması gereken sorular
- Gelenekler, oyunlar, müzik ve telefon konuşmaları,
- Mektup yazma,
- Birini davet etme, randevulaşma, saatler,
- Yemek yeme ve içme alışkanlıkları,
- Trafik gibi konular olarak ayırmıştır.

Yabancı dil öğretimi kültür aktarımı sürecinde yukarıda verilen konulardan yararlanılabilir. Fakat Avrupa Birliği tarafından hazırlanan Türkiye'nin de örnek aldığı Avrupa Ortak Başvuru Metni'nde yer alan konuların kültür aktarımının verimli olması adına incelenmesi faydalı olacaktır.

2.5. Avrupa Ortak Başvuru Metni

Avrupa Konseyi önderliğinde dil öğrenim ve öğretiminde ortak bir payda oluşturmak adına hazırlanan AOBM, yabancı dil eğitimiyle ilgili çeşitli ölçütleri, öğretimi destekleyici unsurları, beceri düzeyleri, yapılabilirlik tanımlayıcıları yabancı dil öğrenim sürecini kolaylaştıracak ve bir bütün halinde değerlendirilmesini sağlayacak unsurları içerisinde barındırır. Kılavuz niteliği taşıyan AOBM'nin hazırlanma amacı;

- Farklı ülkelerdeki eğitim kurumları arasında işbirliğini teşvik etmek ve kolaylaştırmak,
- Dil niteliklerinin karşılıklı olarak tanınması için sağlam bir temel oluşturmak,

- Öğrenenlerin, öğretmenlerin, ders tasarlayanların, sınav kurumlarının ve eğitim yöneticilerinin konumlanmalarını ve çalışmalarını koordine etmelerine yardımcı olmaktır.(AOBM, 2020, s.32).

Dil öğrenim sürecinde sık sık başvuracağımız bu çerçeve 9 ana başlıkta sunulmuştur:

- Siyaset ve Eğitim Politikası Açısından Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi
- Öneriler Çerçevesi'nin Yaklaşımı
- Ortak Öneri Düzeyleri
- Dil Kullanımı, Dil Kullananlar ve Öğrenenler
- Dil Kullananların/Öğrenenlerin Yeterlikleri
- Yabancı Dil Öğrenimi ve Öğretimi
- Yabancı Dil Öğrenim ve Öğretiminde Bildirişimsel Görevlerin Rolü
- Dil Çeşitliliği ve Öğretim Programı
- Ölçme ve Değerlendirme (AOBM, 2001).

Kitapçığın ilk bölümünde, neden AOBM'ye gereksinim duyulduğundan, AOBM 'nin amaçlarının ne olduğundan, hangi alanlarda kullanılacağından ve en önemli özelliklerinden bahsedilmektedir. Bu bölümde en dikkat çeken kısımlardan bir tanesi de çok dillilik kavramının ayrıntılı açıklanmasıdır. Avrupa Konseyinin en fazla üstünde durduğu hedeflerden bir tanesi de çok dilli bireyler yetiştirmektir. Çok dilli eğitimi desteklemek adına eğitim kurumlarının da birden fazla yabancı dil öğrenilmesini teşvik edilmesi gerektiği ifade edilmiştir. İkinci bölümde ise eylem odaklı yaklaşımı benimseyen AOBM'de yaklaşımın özelliklerinin üzerinde durulmuştur. Dil etkinlikleri ne kadar dilsel olarak görülse de öğrenenin sosyal yaşamın bir aktörü olduğu vurgulanmıştır. İletişimin bu süreçte önemli olduğunu vurgulayan eylem odaklı yaklaşım dil öğrenim sürecinde temel yaklaşım olarak ifade edilmiştir. Üçüncü bölümde öğrenme sürecindeki dil yeterlik basamak kümeleri ve tanımlayıcıları, ortak öneri düzeyleri (Giriş veya Keşif Düzeyi (Breakthrough),Ara Düzey veya Temel Gereksinim Düzeyi (Waystage), Eşik Düzey (Threshold), İleri Düzey (Vantage), Özerk Düzey (Effective Operational Proficiency), Ustalık Düzeyi (Trim)), dil yeterlik düzeyleri ve notlama düzeninden bahsedilmektedir. Dördüncü ve beşinci bölümler ağırlıklı olarak, herhangi bir dille ilgili ve bu dili kullanan bir kişiyle iletişim kurmak amacıyla, dili kullanan veya dil öğrenenden beklenen eylem ve yeterlikleri ele alırken altıncı bölümde

yeteneklerin nasıl geliştirebileceği ve bu gelişimin nasıl kolaylaştırılabileceği ifade edilmektedir. Yedinci bölümde dilin kullanımında ve öğretiminde bildirişimsel görevlerin yerinden bahsedilirken sekizinci bölümde daha çok çok dilli yeterliğin yapısı ve gelişiminin üzerinde durulmuştur. Son bölüm olan dokuzuncu bölümde çeşitli ölçme değerlendirme önerileri yer almaktadır.

Avrupa birliği bireyler ve toplumların daha iyi iletişim oluşturarak bir arada yaşamalarını desteklemektedir. Bu durumu eğitim politikalarındaki çok dillilik ve çok kültürlülük kavramlarıyla vurgulamaktadır (Günday, 2013, s.315). Çok dillilik kavramı AOBM'de ilk olarak politik hedeflerde karşı çıkmaktadır. Çok dilli ve çok kültürlü Avrupa insanın ihtiyacını karşılamaya yönelik dilsel ve kültürler sınırlar içerisinde bireylerin iletişim kurabilmelerini geliştirmek AOBM'nin hedeflerinden bir tanesi olduğu ifade edilmektedir. Çok dillilik kavramını önemseyen çerçeve bu kavramı daha iyi açıklayabilmek adına Birinci bölümde bir ayrı bir başlığa yer vermiştir. Bu başlık altında çok dillilik kavramının detaylı açıklamasını yapmıştır. Çok dilliliğin sosyal bağlam ve bireysel bağlamda iki tanımının olduğu dile getirilmiştir. Sosyal bağlamda çok dillilik "bir dizi dilin bilinmesi ya da bir toplumda aynı anda farklı dillerin kullanılması anlam" (AOBM, 2001, s.3) da kullanılmaktadır. Fakat burada ele alınmak istenen bireysel bağlamı "yerel dil dışındaki toplumların dillerine kadar -okulda veya doğrudan deneyimle de kazanılabilir- (kültürel bir bağlamda) genişleme" (AOBM, 2001, s.3) olarak tanımlanmıştır. Yabancı dil öğrenen bireyin her bir dil konuşucularını ayrı ayrı ele alıp değerlendirmesindense, AOBM bireyden bütün dilsel yetenekleri kapsayan bir dilsel birikim geliştirmesini bekler. Eğitim kurumlarının da bu doğrultuda çok dilliliği geliştirecek dil çeşitliliğini sunmasının, öğrencilere bu yeteneklerini geliştirme fırsatı oluşturmasının önemli olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca öğreticilere de bu doğrultuda kullanacakları araç gereçlerin gerekliliğinden bahsedilmiştir (AOBM, 2001, s.4). Çok dillilik ve çok kültürlülük kavramlarının öğretim programlarına da yansıtılmasının önemi vurgulanan başka bir konudur. Öğretim sürecinin gerçekleşmesinde yer alan okullardan bu iki kavram kazanımında dikkat edilmesi gereken hususlar dile getirilmiştir. Okul ilk başta, her bireye göre farklılık gösterme olasılığı olan çok dillilik ve çok kültürlülük repertuarı kazandırmak, dil öğrenenlerin yetilerini mükemmel bir şekilde geliştirip, yetilerinin farkında olup, bunlara güvenmelerini sağlamalıdır (AOBM, 2001, s.162).

AOBM'nin bugünkü öğretim programlarını geliştirilmesinde katkısı tartışılamazdır (Güler, 2005, s.92). Avrupa Ortak Başvuru Metni, Avrupa ülkelerinde dil öğretim programlarını, program yönergelerini, sınav ve ders kitapları vb. konulardaki çalışmaları yönlendirmek için ortak çerçeve sunan bir yayın olarak görülmektedir (Yücel, 2006). Dil öğreniminde ortak bir payda oluşturup karmaşıklığı en aza indirmek içinse AOBM dil öğretiminde ortak kriterler, ortak değerlendirme ölçekleri belirlenmiş ve ortak bir standart oluşturulmuştur. Sadece Avrupa'da değil dünyanın birçok yerinde dil öğretimi bu çerçevede yer alan esaslar doğrultusunda yapılmaktadır. 'Hükümetler Arası Dil Politikası Formu'nda da onaylanan AOBM'de öncelik olarak gösterilen ana amacın bir parçası dil eğitiminde kaliteye olanak sağlamak, açık fikirli çoğul dilli vatandaşlardan oluşan Avrupa'yı teşvik etmek yer alır. Eğitimin kalitesini ve etkinliğini artırarak uzmanlara yardımcı olmak da başka bir hedef olarak gösterilir. Dil öğrenicisi bu öğrenme sürecinde sosyal aktör olarak gösterilmektedir. AOBM sosyal dünyada etkin olan ve öğrenme sürecinde çaba sarf eden öğrenenin katılımını ve özerkliğini teşvik eden çerçeve bireyin gerçek yaşam etkinlikleriyle iletişimini güçlendirmesini önemsemektedir. Bu doğrultuda doğrusal düzlemde uzanan eylem odaklı yaklaşımla, ihtiyaç çözümlemelerine, gerçek yaşam görevlerine odaklanılmıştır. Bu da öğretimde neleri öğrenmediklerine odaklanan 'eksiklik' bakış açısındansa 'yapabilirlik' bakış açısına teşvik edicidir (AOBM, 2020, s.32).

Ülkelerin ortak bir payda benimseyip orada buluşmaları, dil gelişiminde ülkelerarası iş birliği yapılmasını kolaylaştıracaktır. Nitekim A1 dil seviyesi denildiğinde AOBM'yi temel almış tüm kurumlar benzer kazanımları ve kriterleri anlayacak ve uygulayacaktır. Kurumlar arası koordinasyon da artacaktır. AOBM'de dil eğitimi mesleği için ortak bir üst dil sağlamak, böylece iletişim ağı kurmayı, alınan derslerin ve geçilen sınavların tanınmasını kolaylaştırmak için dil seviyeleri (A1-C2) ve örnek tamamlayıcılar belirtilerek ortak bir şema oluşturulmuştur. İstenilen dil seviyesine ulaşmış öğrenenden kazanması gerekenler de ayrıntılı bir şekilde verilmiştir. Örneğin araştırmamızı oluşturan kitapların seviyesi olan A1 seviyesindeki bir bireyden işitsel anlamada çok yavaş söylenen ifadeleri anlayabilmesi okuduğunu anlama bölümünde aşina olduğu sözcükleri seçip tekrar tekrar okuyarak basit metinleri anlayabilmesi istenir. İletişimi ise basit sorulara cevap vererek ya da basit cümlelerle iletişimi başlatabilecek edinime sahip olması, yazılı biçimde ise kişisel bilgileri talep edip aktarması beklenir (AOBM, 2001, s.57-80). Çağdaş eğitim sistemlerinde yabancı dil öğretimi programları hazırlanırken AOBM'deki tanımlayıcıların bilinmesi

gerekmektedir. Öğreticiler ve programları hazırlayanlar öğretim programlarının içeriklerini, değerlendirme ölçütlerini belirlemede, hedefleri oluşturmada, öğretimin çıktısı olarak belgelendirme konularında AOBM'yi temel almalıdırlar. Ayrıca öğrenim sürecini tek başına gerçekleştirecek kişiler için de AOBM bir kılavuz görevi üstlenmektedir. Sadece öğrenim sürecini programlamada değil, sürecin çıktısı olarak belgelendirme aşamasında da AOBM bizlere çerçeve oluşturmaktadır. Bu doğrultuda AOBM kullanım yerleri aşağıdaki şekilde gösterilmiştir: (AOBM, 2001, s.5)

- Dil öğrenme programlarının planlanması,

- Önceki bilgi ve öğrenme yaşantılarıyla, ilköğretim, ortaöğretim ve ileri düzey öğrenmeyi göz önüne alan varsayımlara
- Hedeflere
- İçeriğe göre planlanmasıdır.

- Dil öğreniminin belgelendirilmesi,

- Sınav program içeriklerine
- Değerlendirme ölçütlerine, (olumsuzluklardan çok olumlu özelliklerin göz önüne alınarak) göre yapılmasıdır.

- Kendi kendine öğrenmenin planlanması,

- Öğrenenin var olan bilgisine dair farkındalığını artırmayı
- Kendisine uygun ve değerli hedefleri oluşturmayı
- Materyallerin seçimini
- Kendi kendini değerlendirmeyi kapsayacak şekilde planlanmasıdır.

- Öğrenme programları ve sertifika esasları,

- Evrensel (öğreneni dil ve iletişim düzeyinin tüm boyutlarına hazırlamak)
- Modüler (öğrenenin yeteneğini belli bir amaç için kısıtlı bir alanda geliştirmek)
- Ağırlıklı (öğrenmeyi belli yönlerde vurgulamak, bilgi ve becerinin bazı alanlarında daha yüksek düzeyler kazandıracak bir 'profil' oluşturmak)
- Kısmî (sadece belli etkinlik ve beceriler (Örneğin, algı boyutunda) için sorumluluk geliştirmek ve diğerlerinin üzerinde durmamak)

2001 yılında hazırlanan AOBM'nin bazı konularda eksikliği tespit edilip 2018 yılında yeniden düzenlenmiş hali yayımlanmıştır. Adeta bir başucu kitabı olarak görülen yayın

yaklaşık 40 dile çevrilerek daha fazla kitleye ulaşmıştır. Son güncellemede 2001 yılından farklı olarak ele alınan konular tablo şeklinde sunulmuştur. Tamamlayıcı cilt adı verilen kılavuzun oluşturulma hedefleri şu şekilde ifade edilmiştir:

- 2001'de yayımlanan tanımlayıcı setinde ölçek sunulmayan ancak son 20 yılda daha çok önem kazanan aracılık ve çoğul dilli/çoğul kültürlü yetkinlik gibi kavramların aydınlatılması,
- AOBM'nin başarılı bir şekilde uygulanması ve daha da geliştirilmesi temeline dayandırılarak bazı yenilikler hedeflenmiştir. Örneğin artı seviyeleri ve yeni A1 öncesi seviyesini tüm yönleriyle tanımlanması,
- Mevcut ölçeklerde yer alan dinleme ve okuma tanımlamalarına yönelik daha ayrıntılı tanımlayıcı talebine ve çevrim içi etkileşim, iletişim/haberleşme araçları kullanımı ve yaratıcı (edebiyat dâhil) metinlere yönelik kişisel görüşleri ifade etme gibi diğer iletişimsel etkinlikler için tanımlayıcı talebine yanıt vermek,
- A1'deki ve her iki C seviyesindeki (özellikle de C2 seviyesindeki) tanımlamaları zenginleştirmek,
- Bazen fiilleri değiştirerek ve bazen de "konuşmacı/işaret dili kullanıcısı" seçeneklerini sunarak cinsiyetten bağımsız ve "farklı iletişim kanallarını kapsayıcı" (ve dolayısıyla işaret dilleri için de geçerli) hâle gelecek şekilde tanımlayıcıları uyarlayarak güncellemek AOBM tamamlayıcı cildinin oluşturulma hedefleridir. (AOBM, 2020, s.25)

Güncellenen yayında verilen bölümler ise aşağıda gösterilen şekilde sunulmuştur:

- Öğretme ve öğrenmeye yönelik AOBM'nin anahtar boyutları
- AOBM'nin örnek tanımlayıcı ölçekleri: İletişim odaklı dil etkinlikleri ve stratejileri
- AOBM örnek tanımlayıcı ölçekleri: Çoğul dilli ve çoğul kültürlü yetkinlik
- AOBM örnek tanımlayıcı ölçekleri: İletişimsel dil yetkinlikleri
- AOBM örnek tanımlayıcı ölçekleri: İşaretleşme yetkinlikleri (AOBM, 2020)

2001 yılında yayınlanan AOBM'nin bir tamamlayıcısı olarak bu metinde bazı ölçeklerde değişiklik yapılmış, önceki metinde bulunmayan bazı tanımlamalara (işaretleşme yetkinlikleri) yer verilmiş. Bu durum yabancı dil öğrenim sürecinde güncellemelerin yapılması ihtiyacını doğurmuştur.

AOBM dilin öğretilmesiyle ilgili gerek öğretim programı hazırlayanlara gerekse öğretmenlere destekleyici niteliğindedir. Dil öğretiminin kültür öğretimiyle içiçe bir süreç olduğu düşünülürse AOBM'deki kültürel boyutun da incelenmesi gereksinimi doğmuştur.

2.5.1.Avrupa Ortak Başvuru Metni'nde Kültür

Avrupa Ortak Başvuru Metni'nde üzerinde durulan konulardan bir tanesi kültür ve kültürel çeşitliliktir. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından oluşturulan tavsiye kararlarının önsözünün 3 maddesinden biri kültürün önemiyle alakalıdır: "Avrupa'daki dil ve kültür çeşitliliğinin, zengin mirasının korunması ve geliştirilmesi gerekir. Ortak bir kaynaktır ve bu çeşitliliği iletişim yolunda bir engel olmaktan çıkarıp karşılıklı bir zenginleşme ve anlayış hâline getirmek için eğitim alanında büyük çabaya ihtiyaç vardır" (AOBM, 2001, s.2). Belirtilen bu maddeyle kültür ve dilin bir bütün olduğunu, dil ve kültür çeşitliliğini bir zenginlik olarak görüp eğitim hayatıyla da bu zenginliğin desteklenmesi gerektiğinin altı çizilmiştir. Ayrıca dilin kültürün önemli bir özelliği olmasının yanı sıra kültürel kanıtlara ulaşabilmek için de önemli bir görev taşıdığı belirtilmektedir (AOBM, 2001, s.4). Yabancı dil öğrenim sürecinin sadece dilbilgisel edinimden ibaret olmadığını, bu süreçte kültür konusunun aktif katıldığını ifade edilmektedir. Bu kültürel edinim sonucunda da bireylerde kültürlerarası farkındalık bilinci gelişeceğinin altı çizilmiştir. Bir yabancı dil öğrenimi dilbilimsel ve kültürel yetileri değiştirirken kültürlerarası farkındalık, beceriler ve teknik bilginin gelişimine de destek olur. Bu yetileri edinen birey, yeni kültürleri deneyimleme isteğini, dil öğrenme kapasitesini, zengin ve karmaşık kişilik gelişimini artırmış olur. Bir bireyin yabancı bir dili ve kültürü öğrenmesi kendi dilinde kayıplara sebebiyet vermez aksine birey kültürlerarası farkındalığını geliştirir, çok dilli bir birey olur (AOBM, 2001, s.42). Diğer kültürleri özümseyen bireyin kendi kültürel değerlerini kaybedeceği inancının doğru olmadığını da AOBM'nin bu açıklamasında görmüş oluyoruz. Şavlı (2013, s.639)' da bireyin çok kültürlü olma sürecinde kendi kültürünü ve öz benliğini kaybetmeyeceğini ifade eder.

Sosyal aktör olarak adlandırılan insan dil öğrenimi ve kullanımın sürecinde genel ve iletişimsel yetenekleri kazanarak süreçte aktif verilen eylemleri uygulayıcıdır (AOBM, 2001, s.7). Bireyin dil öğreniminde başvurduğu genel yeteneklerden biri varoluşçu yetenektir. Varoluşçu yetenekler kültürle doğrudan bağlantılıdır. Bireyin sadece değişmez kişilik özellikleri ve tutumları değil; değişebilen kültürleşmenin sonucunda doğan etmenleri de içerir. Örneğin bir kültüre ait bireyin dostluk, samimiyet içeren tutumu, başka bir kültüre ait birey tarafından itici ve saldırgan olarak nitelendirilebilir. İletişimi doğrudan etkileyen öğrenen tutumlarına şu şekilde örnek verilebilir:

- Yeni deneyimlere, diğer insanlara, fikirlere, toplumlara ve kültürlere açık ve ilgili tutum sergilemesi,
- Kendi kültürel bakış açısını kültürel değerler dizgesi ile bağdaştırması,
- Kültürel farklılıklar karşısında geleneksel tutumlardan uzak durma becerisi ve isteğine sahip olması öğrenenin daha verimli bir iletişim kurmasında önemli etkenlerdir (AOBM, 2001 s.100).

Tutum ve kişilik özellikleri öğrenenin iletişimsel rollerini etkilemekle kalmaz aynı zamanda öğrenenin öğrenme becerilerinde de etkilidir (AOBM, 2001, s.101). Öğrenme sürecinde olan bireyden beklenilen kültürel farklılıklara açık olması, kendi kültürüyle öğrendiği dilin kültürü arasında benzerlik ve farklılıkları ortaya koyabilmesi ve bu farklılıklara itici gözle bakmayıp özümsemesidir. Bu süreci verimli tamamlayan bireyin dil öğrenim süreci de daha verimli sonuçlanacaktır.

Genel Yeteneklerin alt başlıklarından bir tanesi kültür konusuyla doğrudan bağlantılı içerik sunan 'Bildirimsel Bilgi'dir. Bildirimsel Bilg'nin alt başlığı olan 'Dünya Görüşü' öğrenenin sahip olması gereken ya da süreçte edinmesi hedeflenen bir durumdur. Dil öğretim sürecinde öğrenme sürecini etkili kılmak adına öğrenenden dünya bilgisi beklenmektedir. Dünya bilgisi "bir dilin öğrencisi için konuşulduğu ülke veya ülkelere ait coğrafi, çevresel, demografik, ekonomik ve politik gerçek bilgi"(AOBM, 2001, s.97)'dir. Öneriler Çerçevesi'ni kullananlar dil öğrenenlerin dünya bilgilerinin hangilerinin varsayılması ve bu doğrultuda onlara yöneltilen beklentileri; dil öğrenme sürecinde özellikle dilin konuşulduğu ülkeyle ilişkili hangi yenidünya bilgisini edinmeleri gerektiğini ve bunun onlara nasıl aktarılabileceğini inceleyip belirtmelidirler (AOBM, 2001 s.97). Ders kitaplarına ve eğitim programlarında dünya bilgisi konusu atlanmamalı, öğrencileri genel kültür anlamında donatacak yayınlar hazırlanmalıdır.

Dünya bilgisinin bir parçası olan toplum bilgisi, öğrencinin tecrübe etmesi dışında bir olgu olduğundan, öğrenci birçok yanlış stereotiplerle karşılaşabilir. O yüzden toplum bilgisi hassas bir konudur (AOBM, 2001 s.97). Genel yetenekler başlığı altında yer alan Bildirimsel Bilgi'nin alt başlığında verilen Sosyokültürel Bilgi'ye ait kategoriler ise aşağıda verildiği şekilde gösterilmiştir:

- Günlük Yaşam; örneğin,

- Yiyecek-içecekler, yemek zamanları, sofra âdabı
- Ulusal bayramlar,
- Çalışma saatleri ve uygulamaları,
- Boş zaman etkinlikleri (hobiler, spor, okuma alışkanlıkları, medya)

➢ Yaşam şartları; örneğin,

- Yaşam standartları (bölgesel, sınıfsal ve etnik farklılıklar),
- Barınma olanakları,
- Sosyal yardım düzenlemeleri

➢ Kişiler arası ilişkiler (güç ve çıkar ilişkileri dâhil) aşağıdaki ilişkiler bağlamında;

- Toplumdaki sınıf yapısı ve sınıflar arası ilişkiler,
- Cinsler arası ilişkiler,
- Aile yapısı ve aile bireyleri arasındaki ilişkiler,
- Nesiller arası ilişkiler,
- İş ortamındaki ilişkiler,
- Toplum ile polis ve resmî görevliler arasındaki ilişkiler,
- Irk ve toplum ilişkileri,
- Siyasi ve dini gruplar arasındaki ilişkiler

➢ Değerler, inançlar ve davranışlar, aşağıdaki etmenlerle ilişkili olarak;

- Sosyal sınıf,
- Meslek grubu (akademik, yönetici, sosyal hizmet, usta ve el emekçisi)
- Sağlık (kazanılmış ve kalıtsal)
- Bölgesel kültür,
- Güvenlik,
- Kurumlar,
- Gelenek ve sosyal değişim,
- Tarih; özellikle ikonlaşmış tarihi kişi ve olaylar,
- Azınlıklar (etnik ve dini),
- Ulusal kimlik,
- İdeolojiler,
- Yabancı üniversiteler, yabancı kişiler,
- Sanat (müzik, görsel sanatlar, edebiyat, drama, popüler müzik),
- Mizah (gülmece)

- Beden Dili. Beden diline hükmeden örf ve âdetlerin bilgisi kullanıcının/öğrenenin sosyokültürel yeteneğinin bir bölümünü oluşturur.
- Sosyal (toplumsal) âdetler (gelenekler); örneğin, misafir olma ve ağırlamada,

  - Dakiklik
  - Hediye
  - Giyecek
  - Yiyecek ve içecekler
  - Davranış ve söyleyiş âdetleri
  - Kalış (ziyaret) süresi
  - Vedalaşma

- Törensel öğeler

  - Dini tören ve âyinler
  - Doğum, evlilik, ölüm
  - Halka açık gösteri ve törenlerde dinleyici ve seyirci davranışları (tavırları)
  - Kutlamalar, festivaller, danslar, disko, vb. (AOBM, 2001, s.97)

Bildirimsel Bilgi'nin son alt başlığı ise Kültürlerarası Farkındalık'tır. Öğrencinin kültürel zenginliğin farkında olmasına yardımcı olan kültürlerarası farkındalık "kaynak toplumun dünyası" ve "hedef toplumun dünyası" benzerlik ve farklılıkları ortaya koyma durumu olarak ifade edilebilir (AOBM, 2001, s.99). Kültürel yaklaşım doğrultusundaki gelişim, Öğrencinin empati yetisini geliştirip, ön yargılarını yok etmesi adına kendi kültürel dünyasını anlayıp bunun yanı sıra yabancı denilen dünyayı daha iyi fark etmesini sağlayacak konuları içermektedir (Pauldrach, akt.Genç, 2004, s.97). Kültürlerarasılık AOBM'de dil öğrenenin kendi toplumunun dünyası ile hedef dilin toplumunun dünyası arasındaki benzerlik ve farklılıkların tümü olarak açıklanmıştır. Öznel olmayan kültürel bilgi ve kültürlerarası farkındalık iki toplumun birbirleri hakkındaki düşüncelerini de kapsadığı dile getirilmiştir (AOBM, 2001, s.99).

Genel yetenekler kısmında ikinci bölüm olan Beceriler ve Uzmanlık Alan Bilgisidir. Öğrenene aktarılan bilginin hedef dilin kültüründe iletişim için kullanılmasıdır. Bu başlık iki alt başlıkta verilmektedir: Uygulamalı beceriler ve uzmanlık alan bilgisi ve kültürlerarası beceriler ve uzmanlık alan bilgisi. Uygulamalı becerilerde günlük yaşam becerileri, mesleki beceriler, sosyal beceriler ve boş zamanları değerlendirme olarak gruplandırılmıştır. Öğrenenin edindiği dilsel bilgiyi hedefe uygun olarak sosyal alanda, iş alanında, ya da boş

zamanlarında etkili bir şekilde kullanılması istenmektedir. Çünkü eylem odaklı yaklaşımı benimseyen AOBM'ye göre farklı alanlarda amaca uygun olarak hedef dilde iletişim kurmak esastır. Öğrenenin sahip olduğu dünya bilgisi, sosyokültürel bilgi veya kültürlerarası farkındalığı tek başına yeterli olmayacaktır. AOBM öğrenenden bu bilgileri kullanabilme yetisini de istemektedir.

Beceriler ve uzmanlık alan bilgisinin diğer alt başlığı ise Kültürlerarası Beceriler'dir. Bu bölümün içeriği şu şekilde gösterilmiştir:

- Kaynak kültür ve hedef kültürü birbiriyle ilişkilendirebilme becerisi,
- Kültürel duyarlılık ve diğer kültürlerden insanlarla ilişki kurmada gerek duyulan stratejileri saptayabilme ve çeşitli stratejileri kullanabilme becerisi,
- Kaynak kültür ve hedef kültür arasında kültürel aracılık rolünü yerine getirebilme, kültürlerarası çatışma ve yanlış anlamanın üstesinden gelebilme becerisi,
- Günlük ilişkilerin üstesinden gelebilme becerisi (AOBM, 2001, s.100)

> Genel yeterlilikler tüm bileşenleriyle incelendiğinde, öğrenenin hedef dile ait kültürü bilmesinin yanı sıra bu bilgiyi kullanarak eyleme geçmesi, yine bu bilgiyi kullanarak bildirişim durumlarında eylemini doğru planlaması ve gerekli stratejileri kullanması gerekliliği göze çarpmaktadır. Bu sebeple genel yeterliliklerin çerçeve metinde tanımlandığı şekliyle bulunması, yabancı dil öğretiminde kültür aktarımı konusuna yeni bir boyut kazandırmaktadır. (Fişekçioğlu, 2019)

Bireyin dil öğrenme sürecinde başvurduğu yeteneklerinden bir diğeri iletişimsel dil yetenekleridir. Doğrudan kültürle bağlantılı olan alt başlığı ise sosyodilbilimsel yeteneklerdir. Dil iletişimini etkileyen sosyodilbilimsel yetenekler için sosyal gelenekler (nezaket kuralları; kuşaklar, cinsler, sınıflar ve sosyal gruplar arasındaki ilişkileri yöneten normlar; bir toplumun işleyişindeki bazı temel ritüellerin dilsel kodifikasyonu) önemli bir yer tutmaktadır (AOBM, 2001). Dil sosyokültürel bir yapı olduğu için, farklı dil ve kültürlere göre sosyal ilişkilerde dilsel belirleyiciler "statü, ilişkide yakınlık, söyleyiş biçemi gibi etmenlere bağlı olarak çok farklılaşmaktadır" (AOBM, 2001, s.113). Örneğin; selamlaşma, hitap şekli, söz alış ifadeleri… Başka bir iletişimsel dil yetisi ise nezaket kurallarıdır. Kültürlere göre farklılık gösteren bu kurallar 'olumlu' nezaket ifadeleri, 'olumsuz' nezaket ifadeleri, 'lütfen', 'teşekkür ederim' gibi ifadelerin yerinde kullanımı, 'kaba' ifadeler olarak dört başlıkta incelenmiştir. Kültürlere göre farklılık gösterebilen bu kuralları kendi kültürümüze göre yorumladığımız zaman kültürlerarası anlaşmazlık oluşabilir (AOBM,

2001 s.113). Bu sebeple bir dil öğrenirken o dilin kültürüne göre bir davranış neyi ima eder ya da bu davranış nezaket kurallarına uygun mu değil mi bilinmesinde fayda olacaktır. Aksi takdirde yanlış anlaşılmalara sebebiyet verilebilir. Bu da kültürlerarası çatışmaya sebebiyet verebilir.

Sosyokültürel yetinin diğer alt başlığı olan 'Halk Bilgeliği İfadeleri' halk tarafından bilindiği varsayılan kültüre katkı sağlayan ortak tutumlardır. Atasözleri, Deyimler, Ünlü sözler, Darbı-meseller benzeri inanç ifadeleri, Klişeler benzeri tutum ifadeleri, Değer ifadeleri birer halk bilgeliği ifadeleridir (AOBM, 2001, s.114).

Dilin sosyal bir olgu olduğunu, dili öğrenenlerin ise sosyal birer aktör olarak düşünüldüğü ifade edilmektedir. AOBM'de de dil kullanımının sosyal etmenlerle ele alınışında sosyodilsel kavramına değinilmiştir. Her dil seviyesine göre farklılık gösteren sosyodilsel özellikler tablo şeklinde öğrenenlerin seviyelerine göre hangi sosyodilsel özellikler taşıyacakları belirtilmiştir. Örneğin öğrencinin dile başlangıç yaptığı A1 seviyesinde; Öğrenenden en basit düzeyde günlük kibarlık biçimlerini kullanarak temel sosyal iletişime geçebilmesi, selamlama ve vedalaşma, kendini tanıma, lütfen, teşekkür ederim, üzgünüm gibi kalıpları kullanabilmesi beklenmektedir. Öğrencinin kendi kültürü ve hedef dilin kültürüne göre farklılık gösterebilecek bu kalıpları öğrenebilmesi adına hedef kültürü ait bilgiyi doğru ve yeterli derecede alması önemli olacaktır.

Bireyler farklı sebeplerden dolayı dil öğrenmek isteyebilir. Bazıları dil öğrenimini sadece eğitim hayatını tamamlamak için bir basamak olarak görürken bazıları ise seyahatini kolaylaştıracak ya da sosyal ortamını zenginleştirecek bir hazine olarak görmektedir. Fakat hangi sebeple olursa olsun, AOBM bireyin birden fazla dil öğrenimini destekler ve bu süreçte de kültür yine vazgeçilmez bir konu olarak gösterilir ve şu şekilde ifade edilir:

> Öğretme ve öğrenme hedefleri, çeşitli alanlardaki en üst düzey işlevsellik bakımından; kamusal alan, mesleki alan ve eğitim alanı ile yakından ilgilidir. Yabancı bir dili öğrenmenin ana amacı, bir işi daha iyi yapmak ya da yabancı bir ülkede öğrenmeyi veya yaşamayı kolaylaştırmak olabilir. Öğretim ve öğrenme hedefleri, stratejilerin çeşitliliği ve zenginliği açısından ya da iş ve görevleri yapma ve yerine getirme açısından ve bunun sonucu, olarak da bir veya birden fazla dilin öğrenimi ve kullanımı ile diğer kültürleri keşfetme ve yaşama gibi açılardan da ele alınabilir. (AOBM, 2001, s.129)

Birden fazla yabancı dil bilinmesi, öğrenenin farklı kültürlere tanık olup daha hoşgörülü olmasını ve basmakalıp ön yargılardan arınmasını destekler. Ayrıca birden fazla yabancı dil bilmek, kültürlerarası üstünlüğün olmadığını anlamayı sağlarken aynı zamanda da bireyin öğrenme potansiyelini de artırır. Bu yüzden eğitim kurumlarında dil çeşitliliğinin sağlanması önemli bir konudur.

AOBM öğrencinin birden fazla dil öğrenmesini bu gerçeklikte birden fazla kültüre tanık olmasını, dil gelişim sürecini geliştirmesini desteklemektedir. Bu durumu şu ifadelerle vurgulamıştır:

AOBM;

- Öğrencilerin dilbilimsel ve kültürel kimliğini, 'başka olmanın çeşitliliği ve zenginliği' ile bütünleştirerek oluşturmak (AOBM, 2020)

Öğrencilerin kendi dilbilgisel ve kültürel bilgilerini öğrendiği dilin bilgisi ve kültürüyle harmanlayıp bir bütün olarak sahip olması ve bu zenginliğin farkında olmasını,

- Öğrencilerin öğrenme yeteneklerini, bu zengin ve çeşitli deneyimleri birkaç kültür ve dil ile bağdaştırma yoluyla geliştirme (AOBM, 2020)

Öğrencilerin birkaç dil ve kültürler tanışıp iç içe olmasıyla var olan öğrenme yetilerini geliştirmeleri beklenmektedir.

2001 yılında yayımlanan Diller için Ortak Avrupa Metni'nde bazı eksik kısımlar olduğu düşünülmüş ve 2018 yılında tamamlayıcı bir kitapçık hazırlanıp sunulmuştur. Brian North ve Tim Goodier koordinatörlüğünde yayınlanan ek kitapçık 2001 yılında yayınlanan metinle bir arada değerlendirmeye alınmalıdır. Çünkü 2018 kitapçığına baktığımızda bazı kısımlarda konuyla alakalı 2001 yılındaki kitapçığın incelenmesi tavsiye edilmektedir. (Örneğin AOBM 2001 1.3 Bölümünde açıklandığı gibi) Eksik olarak görülen konulardan bir tanesi de kültür konusudur.

Çoğul kültürlü birikim alanı geliştirilirken alandaki kültürlerarası yetkinliğe yönelik yapılan araştırmalar da dikkate alınarak düzenleme yapılmış ve şu konulara dikkat edilmiştir:

- Kültürel çeşitlilik, tepkileri ayarlama, dili değiştirme vb. durumlar ile karşılaşıldığında belirsizlikle başa çıkma ihtiyacı,

- Farklı kültürlerin farklı uygulama ve kuralları olabileceğini ve başka kültürlerden gelen insanların eylemleri farklı şekillerde algılayabileceğini anlama ihtiyacı,
- Aşırı genellemeleri ve basmakalıp inanışları tartışarak davranışlardaki farklılıkları (jestler, tonlar ve tutumlar da dâhil) dikkate alma ihtiyacı,
- Benzerliklerin farkına varma ve bu benzerlikleri iletişimi iyileştirmek için temel olarak kullanma ihtiyacı,
- Farklılıklara hassasiyet gösterme isteği,
- Olası yanlış anlama risklerini öngörerek, açıklama yapmak ve açıklama istemek için hazır olma. (AOBM, 2020, s.127)

Tamamlayıcı ciltte kültürel farklılıklardan doğacak yanlış anlaşılmalar üzerinde durulmuş ve bu durumlarda öğrenenden beklenenler ifade edilmiştir. Bu hazır olma durumu seviyelere göre ayrılmıştır. Örneğin A2 seviyesindeki bir öğrenci kendi kültürünün dışına çıkmada biraz zorlansa da kültüre uygun olarak selamlaşma, özür dilem gibi ifadeleri gerçekleştirebilir. Diğer kültürden kişilerle iletişimde yaşadığı zorluklarla baş edemese de böyle bir durumla karşılaşabileceğini bilir (AOBM, 2020, s.127).

2001 metninden farklı verilen başka bir kavram da iletişimde uzlaştırıcılıktır. Bu kavramla AOBM sınıf ortamında çok kültürlülüğü sağlamak adına farklı kültürlerin bir arada uzlaşmacı bir şekilde varlığını sürdürmelerine ortam oluşturulmasını destekler. Sınıf ortamında kültürel dengeyi ve kültürel yönetimi sağlayacak en önemli kişi öğretmendir. Bu yüzden bu kavram öğretmenlerin incelemesi adına önem teşkil etmektedir.

Sonuç olarak AOMB'de kültür konusunun öğretim sürecine dahil edilmesine dikkat çekilmiştir. Hangi konularda kültürel öğelerin sunulacağı konusunda örnekler oluşturulmuştur. Yabancı dil öğretiminin öğrencide kültürlerarasılık kavramını geliştirmesi gerektiği vurgulanmış. Öğrencinin basmakalıplardan uzak, saygılı, diğer kültürlerin varlığını kabul edip özümseyen bir birey olması adına sürecin önemli olduğu ifade edilmiş. Ayrıca öğrencinin kültürel farklılıktan kaynaklı yanlış anlaşılma durumuyla karşılaşabileceği, bu durumdaki tepkilerinden bahsedilmiştir. Öğrencinin kültürel farklılıkları özümseme sürecinin olmasından kaynaklı başlangıç seviyesinden başlayarak öğrenciye hedef kültürle alakalı öğelerin verilmesi tepkileri azaltmak açısından önemli olacaktır. Bu yüzden derste kullanılan materyallerin AOBM'de yer alan hedef kültürüne ait öğeler açısından yeterli şekilde donatılması önemli olacaktır.

2.6.Yabancı Dil Öğretiminde Materyal Olarak Ders Kitapları

Eğitim öğretimin daha verimli gerçekleşmesi adına öğretmenlerin başvurdukları öğretimi destekleyen kaynakların tümü materyal olarak adlanır. Materyalleri Thomlinson (2012, s.143) "ders kitapları, videolar, seviyeye uygun okuma kitapları, bilgi kartları, oyunlar, web siteleri ve cep telefonu etkileşimleri dahil olmak üzere bir dilin öğrenilmesini kolaylaştırmak için kullanılabilecek her şey" olarak tanımlamış ve materyallerden beş ayrı grup olarak bahsetmiştir: "Bilgilendirici (öğrenciyi hedef dil hakkında bilgilendirme), eğitici (öğrenciye dili pratiğinde rehberlik etme), deneyimsel (öğrenciye kullanılan dille ilgili deneyim kazandırma), aydınlatıcı (öğrenciyi dili kullanmaya teşvik etme) ve keşfedici (öğrencinin dil hakkında keşifler yapmasına yardımcı)" (s.143). Ders materyalleri öğretim sürecinde öğrencinin bilgi edinmesini sağlarken aynı zamanda keşfetmesine de olanak vermektedir. Ayrıca öğrendiklerini yer alan etkinliklerle gerçeğe yakın bir uygulama alanı da sağlamaktadır.

Eğitim öğretim sürecini destekleyen, süreci daha ilgi çekici yapan materyallerin öğretim sürecindeki yerinden Yalın (2010) şu şekilde bahsetmektedir:

Ders materyalleri;

- Çoklu öğrenme ortamı sağlarlar.
- Öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarının karşılanmasına yardımcı olurlar.
- Dikkat çekerler.
- Hatırlamayı kolaylaştırırlar.
- Soyut şeyleri somutlaştırırlar.
- Zamandan tasarruf sağlarlar.
- Güvenli gözlem yapma imkânı sunarlar.
- Farklı zamanlarda birbirleriyle tutarlı içeriğin sunulmasına imkân verirler.
- Tekrar tekrar kullanılabilirler.
- İçeriği basitleştirerek anlaşılmayı kolaylaştırırlar. (s.82-90)

Materyallerin eğitimde etkili kullanımları öğrencilerin hedeflerine ulaşmasında ve başarılı bir eğitim öğretim programı yürütülmesinde önemli bir yere sahiptir (Şahin, 2014, s.996). Ders materyalleri, bireysel farklılıkları ve farklı zekâ türleri olan öğrencilerin öğrenmelerini desteklerken öğretici açısından da zaman tasarrufu ve öğretimi kolaylaştıran destek elemanlar olarak görülür. Öğretimin olmazsa olmazları olan ve farklı birçok türü olan ders materyallerini Richards (2007) üç başlık altında toplamıştır. Birincisi; kitaplar, çalışma

kitapları, çalışma kâğıtları, okuma kitapları gibi yazılı materyaller; ikincisi; kasetler, sesli materyaller veya bilgisayar temelli materyaller; üçüncüsü ise kendi erişiminde olan ve internetten ulaşılan materyaller olarak hem basılı hem de basılı olmayanı da kapsayan materyallerdir. Yazılı materyallerden biri olan ders kitapları da geçmişten günümüze asla vazgeçemediğimiz materyallerin başında gelir. Uygunluk ve ulaşılabilirlik açısından da tercih edilen ders kitapları, Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılan bir araştırma sonucuna göre eğitim öğretim materyali olarak öğretmenlerin (%81.5) derste en fazla başvurduğu materyaldir. (Zahorik akt. Kaya, 2006, s.82). Richards' a (2007) göre bazı öğretmenler tarafından temel öğretim materyalleri olarak görülen bu eğitsel materyaller; ders içeriğini temellendirmeyi, öğrenilen yetileri dengelemeyi, öğrencilerin katıldığı dil pratiklerini çeşitlendirmeyi sağlar.

Cunningsworth (1995, s.5) ise ders kitaplarını "öğrenci ihtiyaçlarıyla ilgili olarak, önceden belirlenmiş amaç ve hedefleri sağlayan kaynak" olarak ifade etmiştir ve ders materyallerinin özellikle de ders kitaplarının öğretim sürecindeki rolünü aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

- Materyalleri öğrenciye sunmada yazılı ve sözlü bir kaynak,
- Öğrencilere pratik yapabilme ve iletişimsel etkileşim oluşturabilme adına etkinlik kaynağı,
- Dilbilgisi, kelime bilgisi, telaffuz ve benzeri konular için referans kaynağı,
- Öğrencileri sınıf etkinliklerine teşvik edebilmek için fikir kaynağı,
- Önceden belirlenen öğrenme hedeflerinin yansıtıldığı bir müfredat yansıtıcı,
- Daha az tecrübeli öğretmenler için destekçidir (Cunningsworth, 1995, s.7)

AOBM'de de belirtildiği gibi öğrencilerin sadece bilgiyi edinmeleri öğrenme sürecinin eksik kalmasına sebebiyet verecektir. Öğrencilerin edindiklerini uygulama yapacakları, iletişim ortamı hazırlayan etkinlikler oluşturması adına ders kitapları önemli materyallerdir.

Eğitim öğretimde öğretmen ve öğrencilere yol göstermede temel kaynak olarak gösterilen ders kitapları (Oğuzkan, 1993), öğretmenlerin süreci daha verimli sürdürebilmeleri adına bir destekken, öğrenciler için de edinimlerini kendi başına geliştirebilmeleri adına bir fırsattır. Ders kitaplarının avantajları farklı birçok araştırmacı

tarafından benzer şekilde ifade edilmektedir. Ur ise ders kitaplarının yararlarından şu şekilde bahsetmiştir:

Ders kitapları;

- Nereye gidildiği ve bundan sonra ne olacağına ilişkin bir çerçeve sağlar,
- Eğer düzenli bir şekilde takip edilirse müfredat görevi görürler,
- Öğretmene zaman kazandıran sınıf genelinin seviyesine uygun hazır metin ve görevler sağlar,
- Öğrenciye materyal sağlamada en ucuz yöntemidir,
- Bileşenleri birbirine bağlı ve sıralı kaynaktır,
- Özellikle dil bilgisi konusunda bazı yerlerde kendinden emin olmayan tecrübesi az öğretmenler için kullanışlı bir rehber özelliği taşır,
- Öğretmene daha az bağımlı olmaları adına öğrencilere yeni bir materyal öğrenmek, yeniden incelemek, ilerlemeyi gözlemlemek için özerklik sağlayan materyaldir (akt. Kayapınar, 2009, s.69).

Dil öğretim sürecinde temel aldığımız AOBM'de ise yabancı dil ders kitaplarından şu şekilde bahsedilmiştir:

AOBM'de ders kitapları Öğrenme ve öğretme sürecinde öğrencilerin neler öğreneceğini, öğretmenlerin neler öğreteceklerini bilmelerine yarayan rehber olarak bahsedilmiştir. Ders kitapları öğrencilerin dil becerilerini geliştiren etkinliklerin yanı sıra başka özellikleri de barındırması gerektiği ifade edilmiş. Ders kitaplarındaki kültürel öğeler kültürel ve dilsem kimliği korumada yardımcı olması, ırkçılıkla mücadelede destekçi rol edinmesinden dolayı desteklenmesi gerektiği vurgulanmıştır (akt. Tüm, 2021).

Günümüzde yabancı dil ders kitapları hazırlanırken büyük AOBM'de yer alan çağdaş öğretim kriterleri dikkate alınmaktadır. Oluşturulan kitaplarda önce hedef kitlesinin ne olduğuna, daha sonra temel alınan ilkelere ve materyal içeriğinde verilecek özelliklerin neler olacağına dikkat edilmektedir. Bu başlıklar AOBM'de şu şekilde verilmiştir:

- Materyallerin hedef kitlesi
- Hazırlanacak materyallerde uyulması gereken ilkeler
- Materyallerin tanımlanması

- Genel çerçeve
- Şekil özellikleri
- Kültür özellikleri
- Dil ve anlatım
- Dil bilgisi öğretimi. (Demir, 2015, s.45)

Yetkililerin yabancı dil ders kitaplarının hazırlanmasında müfredat içeriğinin ve öğretim yöntemlerinin uygulanmasına dikkat etmelerinin yanı sıra hedef grubun yaşlarını (çocuk-genç-yetişkin), kaynak dilin özelliklerini, hedef kültürün özelliklerini, öğrenenlerin yaşam deneyimlerini de (Ataş, 2020, s.311) dikkate almalıdırlar. Çünkü çocukların algıları, içeriği kavraması, ilgisi, pedagojik uygunlukları bir yetişkinle aynı olamaz ya da öğrendiği dilin yapısının anadilinden çok farklı olan bir öğrenciyle anadiline çok benzer olan öğrencinin öğrenmelerinin de dikkate alınmasında fayda olacaktır. Ayrıca yabancı dil öğretiminde günümüzde benimsenen metot, günlük hayatımızın bir simülasyonunu sınıf içine taşımak diyebiliriz. Günümüz AOBM'nin içeriğine uygun olarak ders kitaplarında öğrencilerin iletişim yetilerini geliştirmelerine yönelik etkinlik ve görevlere yer verilmelidir. Bu durumu Grant (1987, s.12) şu şekilde anlatmaktadır: Ders kitapları, öğrencilerin öğrendiklerini gerçek hayata aktarmadan önce sınıfta kullanma fırsatı oluşturarak problemin çözümüne gider. Özetle ders kitapları çağdaş metotlara uygun düzenlenirse gerçek hayata birer hazırlık kitapları da denebilir. Bu sayede öğrencilerin hedef dilden biriyle iletişimi öncesi karşılaşabileceği zorlukları da tahmin etme olanağı oluşur. Öğretim sürecinde aktif rol oynayan öğrencinin sosyal aktör olarak öğrenme sürecine katılması gerekmektedir. Ders kitapları da öğrencinin bu statüsünü baz alarak oluşturulmalıdır. Dil öğretiminde kullanılacak ders kitaplarının nitelikleri (Tosunoğlu, Arslan ve Karakuş, 2001) şu şekilde ifade edilmiştir: Öğretmen ve öğrencilerin etkinliklere aktif katılım sağlamaları ders kitaplarının birçok özellik bakımından dolu olmalarına bağlıdır. Bu yüzden ders kitapları hazırlanırken tasarımlarına, içeriklerine, dil, öğreticilik, anlaşılabilirlik, estetik ve kullanılabilirlik açısından seviyeye uygun olmasıyla birlikte, eğitim teknolojileriyle de uyumlu olmasına dikkat edilmelidir.

Dil bilgisini, hedef kültürü, kelime bilgisini hazır bir program dâhilinde sunan ders kitapları öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştirmelerinde ket vurucu mudur sorusu aklımıza geliyor. Fakat kitap etkinliklerinde öğrencinin kendi başına, kendi görüşünü sunabileceği etkinlikler yer verilmektedir. Öğrencinin kendi başına da çalışabilmesi adına bir fırsat sunan

ders kitapları (O'Neill, 1982, s.111) öğrenciye özgür çalışma ortamı da sağlamaktadır. Hedge (2000, s.364) de ders kitap etkinliklerinin çoğunun uygulanmasında yaratıcılığı engelleyecek bir durum olmadığının belirtmektedir. Hatta kitaplardaki proje bazlı etkinliklerle öğrenciler hayal gücünü, iş birliğini, öz disiplinlerini geliştirme fırsat yakalarlar.

2.6.1. Yabancı Dil Öğretiminde Ders Kitaplarında Kültür Aktarımı

Günümüzde ülkelerin çoğu eğitim sistemini öğrenci ve yetişkinlerin ihtiyaçları doğrultusunda geliştirmiş ve geliştirmeye de devam etmektedir. Bu değişimin büyük bir parçasını da kültür meselesi oluşturmaktadır. Modern çağda farklılıklara saygıyı artırmanın en güzel göstergesi de bireylerin veya toplumların kültürel değerlerinin farklı olmasına duyulan saygıdır. Kültürel farklılıklara saygı duyulabilmesi için de bireyin kültürel farkındalığının gelişmiş olması gerekmektedir. Bu farkındalığın en güzel yansıtıcıları öğretmen ve ders kitaplarıdır. Ders kitaplarında bulunan metinlerde, görsel öğelerde, dinlemelerde, etkinliklerde kültürel öğeler aktarılırken öğretmenin kitapla bir bütün halinde olması gerekmektedir. Eksik kültürel aktarımla bir dil öğretimi yapısal olarak ne kadar gerçekleşse de tam anlamıyla bir dil edinimi gerçekleşmeyecektir. Yabancı dil öğretiminde ders kitapları öğretmenin kültürel anlamda kendini eksik hissettiği yerde birer yönlendirici olabileceği gibi aynı zamanda dünya kültürünü de bizlere sunan temel araçtır.

Cortazzi ve Jin (1999, s.199-201) yabancı dil öğretiminde ders kitaplarının fonksiyonlarından şu şekilde bahsetmektedir:

- Hedef dili yansıtan hedef dil hakkında bilgi veren ders kitapları birer öğretmen niteliği taşır.
- İşlenecek konu hakkında yol gösterici, geçmişe yönelik dersler hakkında da hatırlatıcı olması yönüyle ders kitapları birer rehber ya da haritadır.
- Ders kitapları aslında birer kaynak olabilir çünkü tüm bilgileri kapsayıcı değildir.
- Aşama aşama ilerleyen ders kitapları birer eğitmen olabilir çünkü tecrübesiz öğretmenler için hem dilde hem de kültürde eksiklerini tamamlamaları için destekleyicidir.
- Ders kitapları uzmanlar tarafından hazırlandığı için birer otorite olabilir.
- Eğer öğretmenler ders kitaplarına bağımlı kalır ve kendilerini geliştirmeye ihtiyaç duymazsa ders kitapları beceriyi azaltıcı olabilir.

- Dünya bakış açısını ve kültürel sistemi yansıttığı için ders kitapları birer ideoloji olabilir.

Modern eğitim sistemimizde öğretim programlarımızın yenilenmesiyle ders kitaplarındaki değişikler de kaçınılmaz hale gelmiştir. Özellikle ders kitaplarında yer alışı biraz da geç kalmış bir konu ise öğretilmek istenilen dilin kültürel öğeler ve bu öğelerin ne derecede var olduğudur. Çünkü ders kitapları öğrencilerin dil öğrenimlerini sağlamada tek başına yetecek bir kaynak olmalıdır. Öğretmen ders kitaplarının yetersizliğiyle karşılaşmamalıdır. O yüzden kitap hazırlığı aşamasının aceleye getirilecek bir konu olmadığı düşünülmektedir (Şahin, 2018, s.6). Kültürden arındırılmış bir ders kaynağının günümüz eğitimini karşılayamayacağı aşikârdır. Böyle bir durumda karşılaşılacak sorunlarda ise şu şekilde ifade edilir:

- Öğrencinin dilin bağlamlarını anlamada zorlukla karşılaşması,
- Materyalin gerçeği yansıtmada eksik kalması,
- Ön yargı, klişeleşen, taraflılıktan uzak dünyayı göstermede yetersiz kalması öğrencinin karşılaşabileceği sorunlar olarak ifade edilmiştir (Mukundan, 2005, S.44).

Ders kitapları dilsel ve kültürel kriterlere göre oluşturulmuş bir kılavuz niteliği taşır (Ranchon, 2016). Kültürel öğelerden yoksun ders kılavuzu da hedeflenen dili öğrenciye tam anlamıyla yansıtmayacak, eksik kalacaktır. Bu durumdan kaynaklı iletişim kurmada yanlış anlaşılmalar doğacaktır. Ayrıca öğrencinin eksik kültürel bilgi ediniminden kaynaklı önyargıları oluşabilir.

Dil öğretimindeki önemli hedeflerden biri dilin iletişimsel boyutunun gerçekleşmesidir. Bir dil insanların birbiriyle iletişimi için vardır. Kültür de insanların birbiriyle iletişimlerinin bir ürünü olarak oluşmuştur. O yüzden kültür sadece dilsel yetiyi geliştirmekle kalmayacak öğrenende iletişim yetisini de geliştirecektir. Öğrendiği dile ait kültürel öğeleri iyi bilen bir birey, kelimeleri ve deyimleri de daha iyi kavrayacak iletişim kurarken de sözcüklerin kullanımını doğru yapacaktır. Doğru bir iletişimin anahtarı da dilsel terimler ve sözcüklerin öğrenciye doğru bir şekilde aktarılmasıyla mümkün olacaktır. İletişimin ders boyunca yansıtıcı en önemli materyali olan ders kitapları klişelerden uzak saf kültürü yansıtıcı olmalıdır. Öğrenciyi düşünmeye teşvik ederken sorgulamasını geliştirerek kendi kültürüyle

de benzerlik ve farklılıkları ortaya koyabilmelidir. Öğrencilerin kültürel farklılıklara küçümser ya da tam tersi yüceltir bir gözle bakmaması için kitapların içerik ve etkinlikleri dikkatli incelenerek hazırlanmalıdır. Haley ve Austin (2004) de kültürel öğelerin aktarımı ile ilgili kitapların hedeflenen kültürü önyargısız ve uygun olarak aktarması gerektiğini ifade etmiştir.

Yabancı dil ders kitaplarında hedef kültürün bilgisinin yeterli derecede verilmesi önem arz etmektedir. Öğrenciye dünya görüşünün kazandırılabilmesi adına kültürlerarası yetinin kitaplara yansıtılması gerekmektedir. Kültürlerarası kazanımla öğrenci dil öğrenirken o dilin kültürü olan tutum ve davranışlarını da öğrenecek ve bu bağlamda iki ülke arasındaki insani boyuttaki ilişkilerin güçlenmesine destek olacaktır. Yabancı dil öğretiminde kullanılan ders kitapları adeta bir köprü niteliğinde iletişimsel ve kültürel aktarımı sağlamakta görevlidir (Ömür ve Özer, 2022, s.1064).

Ders kitaplarında kültürel öğelerin nasıl aktarılacağı önem arz eden başka bir konudur. Ders kitaplarının çoğu bölümünde ya da konusunda yer alabilmesi mümkün olan kültürel değerleri dil bilgisi kurallarının aktarılmasında, kelime çalışmalarında, grup çalışma egzersizlerinde, dinleme parçalarında, resmedilen karelerde, önemli günlerle alakalı okuma parçalarında entegre edilmiş olarak görebileceğimiz gibi kültürel değerleri ayrı bir başlık olarak da görebilmek mümkündür. Kültürün kitaplara nasıl entegre edilmesi gerektiğiyle ilgili Lafayette şu cümleleri sıralamıştır:

- Kültürel derslerin etkinlikleri, etkinliklerin hazırlanışı, bu etkinlikleri derse uyarlanmasının bir plan dâhilinde yapılması gerektiği,
- Kültürel konuların, ilgili tematik üniteler ve dilbilgisi ile bağlantılı bir şekilde verilmesinin ve dilbilgisi çalışmalarının da kültürle bağdaştırılarak verilmesi,
- Kültür öğretiminin konuşma, dinleme, okuma ve yazma gibi temel becerilerle birlikte iç içe olması,
- Kültür aktarımında fotoğraf ve çizimlerden yararlanılmasının ve fotoğraflar ya da gerçek nesneler üzerinde konuşurken de öğrencilerin düşünmelerinin sağlanmasının,
- Öğretilecek kelimelerin gruplandırılarak kültürel öğelerle özdeştirilip verilmesinin,
- Kültür öğretiminde tartışma, beyin fırtınası, rol yapma gibi tekniklere de başvurulmasının,

- Sadece salt bilgiye yer verilmesindense deneyimsel ve sürece dayalı öğrenmeyle aktarımın yapılmasının,
- Öğretim sürecinde mümkün olduğunca hedef dilin kullanılmasının,
- Dil nasıl özenli bir şekilde test ediliyorsa kültürel anlayış da teste tabii olmalıdır. (akt. Mukundan, 2005, s.51).

Hedef kültüre ait bilgiye maruz kalması gerektiği düşünülen öğrencinin bu bilgiye doğrudan ulaşması yerine daha çok etkinliklerle deneyimleyerek ulaşmasına fırsat tanınması gerekmektedir. Kendini daha özgür hissedeceği rol yapma etkinliklerine başvurularak öğrenciye dolaylı bir şekilde kültür aktarılabilmektedir.

Ders kitaplarında çeşitli konu ve başlıklar altında kültürel öğeleri yansıtmak mümkündür. Örneğin selamlaşmalarla alakalı bir konu hedef kültürün özelliklerini yansıtabiliriz. Kültür konusunun ders araç ve gereçlerinde öğrencilere hangi durum ve konular altında verilebileceği de Brooks (1986) tarafından şu şekilde listelenmiştir:

- Selamlaşma, ayrılma, arkadaşlarla karşılaşma konuşmaları, yeni bir kişiyi tanıştırma,
- Kişilerarası konuşmalarda yaşa, yakınlık derecesine, sosyal çevre ya da koşula, resmi veya resmi olmayan durumlarda kullanılacak söz ve kalıplaşmış ifadeler,
- Randevu verilmek ve randevu saatleri,
- Birini bir yere davet etme, çıkma teklif etme, flört etme,
- Hedef dili öğrenirken yapılabilecek muhtemel hatalar ve bu hataların hedef kültürde oluşturacağı etkiler, söylenmemesi gereken kelimeler ve sorulmaması gereken soruların neler olduğu,
- Yazım dili ve konuşma dili arasındaki yazım ve yapı açısından farklar,
- Gelenekler, efsaneler, hikâyeler,
- Festival tarihleri, sebepleri, kutlamaları,
- Müzik, edebiyat, okunan kitaplar, çocuk edebiyatı, çocuk şarkıları,
- Evde, okulda, halka açık alanlarda, askeri kurumlarda, törenlerde, vb, yerlerdeki kurallar,
- Tatil zamanları, süreleri, tatilde gidilen yerler, tatil etkinlikleri,
- Oyun alanları, oyunlar, yarışmalar, sporlar, hobiler,
- Telefon konuşmaları, arkadaşlık ilişkileri, kulüpler, gruplar,

- Bir kişinin odasında bulunan kişisel eşyalar veya evdeki elektronik eşyalar,
- İklim şartları,
- Temizlik standartları, Sağlık sistemi, sağlık problemleri konusundaki yaklaşımlar,
- Radyo ve televizyon programları,
- Ulaşım, trafik,
- Mektup yazma, postane sistemi,
- Evde yenen yemekler, masadaki oturma düzeni, yemekteki konuşmalar,
- Dışarıda yenen yemekler ve yendiği yerler, yemek arası yiyip içme,
- Gece hayatı, tiyatro, sinema, içecek ve alkol kullanımı,
- Müzeler, sergiler, hayvanat bahçeleri, ev hayvanları,
- Şehir ve kırsal kesim arasındaki farklar,
- Para biriktirme, tasarruf yöntemleri,
- Meslek çeşitleri, gözde meslekler, iş olanakları.

Ders kitaplarında yukarıdaki başlıklarda kültürel öğeleri açık ya da gizli bir şekilde görmek mümkündür. Örneğin bir yemek tarifinde öğrenciye asıl verilmek istenen temel dil bilgisi kuralları ve kelime bilgisiyken bunun hedef kültüre ait bir yemekle göstermesi öğrencinin belki de farkında olmadan kültürel bilgi edinimini sağlayacaktır.

Ders kitaplarında farklı etkinlik ve konularda karşılaştığımız kültürel öğeler bazen kendi kültürümüzü tanımlayıcı bazen ise öğrenmek istediğimiz dilin kültürünü yansıtıcı kültürel öğelerdir. Cortazzi ve Jin (1999, s.204-210) ders araç gereçlerindeki kültürel öğeleri üç başlık altında göstermiştir:

- Kaynak Kültüre dayalı ders kitapları
- Hedef dilin kültürüne dayalı ders kitapları
- Uluslararası hedef kültürünü temel olarak alan ders kitapları

Öğrencinin kendi kültürüne dair içerikler kaynak kültür olarak adlandırılırken öğrenilen dilin kültürü ise hedef kültür olarak adlandırılmıştır. Ayrıca diğer ülkelere ait kültürlerden bahsediliyorsa bunlar uluslararası kültür olarak adlanmaktadır. Ders kitapları bu bağlamda tek boyutlu ve çift boyutlu olarak ikiye ayrılmaktadır. Tek boyutlu ders kitapları çoğunlukla tek bir kültürü içeren kitaplardır. Örneğin ulusal nitelikte olan bir ders

kitabının ağırlıklı olarak kaynak kültürden örneklerle dolu olması diyebiliriz. Çift boyutlu ders kitaplarında ise iki farklı perspektif sunduğu için öğrencinin kaynak kültür ve hedef kültür arasındaki benzerlik ve farklılıklar açısından karşılaştırma yapmasını sağlıyor. Bu durumda öğrencinin kültürlerarası anlayışa sahip olmasını destekliyor (Skopinskaja, 2003, s.42).

Yabancı dil öğretiminde kullandığımız ders kitapları uluslararası ve yerel olmak üzere iki başlıkta incelenmektedir. Uluslararası ders kitabı dünya pazarında üretilmiş kitaplar iken ulusal kitaplar belirli ülkenin eğitim bakanlığı resmi onayıyla bir müfredat çerçevesinde ve genellikle anadili olmayan hocalar tarafından hazırlanmıştır (Skopinskaja, 2003, s.42).

Araştırmamızın da verilerini bu iki örneğe ait Türkiye'de hazırlanan ders kitapları ile uluslararası bağlamda Fransa'da hazırlanmış Fransızca ders kitapları oluşturmaktadır.

2.7.Türkiye'de Yabancı Dil Eğitimi

Türkiye'de ilkokul, ortaokul, lise kademelerinde eğitim zorunludur ve yabancı dil eğitimi ilkokul kademesinde haftada iki saatlik olmak üzere (2.sınıf-3.sınıf-4.sınıf), ortaokul kademesinin ilk iki senesinde 3, son iki senesinde ise 4'er saattir (5.sınıf ve 6.sınıf 3;7 ve 8.sınıf 4 saat). 5.sınıf ve sonrasında ise haftalık 2 saatlik olmak üzere seçmeli olarak yabancı dil dersleri yer almaktadır (Millî Eğitim Bakanlığı 22/11/2021 tarihli e E-43769797-101.01.01- 37323252 sayılı yazı). Ortaöğretim lise kademesinde ise yabancı dil ders saati 4 saat ve ikinci yabancı dil ders saati 2 saat olarak belirtilmiştir. Hazırlık eğitimi veren okulların hazırlık sınıflarında ikinci yabancı dil eğitimi 4 saat yapılmaktadır. (Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim kurumları haftalık ders çizelgesinde değişiklik yapılması, 04/10/2021 tarihli E-21658195-121.01-33741962 sayılı yazı). Türkiye'de yabancı dil dersleri belirlenmeden önce Milli Güvenlik Kurulu'nun görüşü doğrultusunda Bakanlar Kurulu'na danışılır. Daha sonra Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Bakanlığı tarafından yabancı dilin okul tipine, kademesine, zorunlu bir ders ya da seçmeli ders olması belirlenir. Resmi dergide yayınlanmasından sonra bakanlık tarafından kitapları basılıp okullara iletilir (Kuşçu, 2012, s.250).

Avrupa Birliği kavramı çok dilli ve çok kültürlü bireyleri yetiştirmeyi hedef alan Avrupa Vatandaşlığı olgusunu da beraberinde getirmektedir. Birliğe üye ülkeler modern dünyanın getirileri doğrultusunda tek bir yabancı dil öğreniminin yeterli olmadığı iki veya daha fazla

yabancı dil öğreniminin önemini vurgulamaktadır ve bu doğrultuda gerek öğretim programları gerekse ders kitaplarında güncellemeler yapmaktadır. Her bir yurttaşın en az iki yabancı dilde anlama ve dili aktif kullanabilme yetilerine sahip olması gerektiği belirtilirken okullarda da ihtiyaç ve öncelikler doğrultusunda en az iki yabancı dil eğitimi verilmesi gerektiği düşünülmektedir (Sevil, 1999).

Günümüzde Türkiye'de İngilizcenin yabancı dil olarak gösterilmesinin yanı sıra ikinci yabancı dil olarak Fransızca ve Almanca eğitimi önem kazanmıştır. Türkiye'de okulların büyük çoğunluğunda birinci yabancı dil olarak İngilizce eğitimi vermekte. İkinci dil olarak okul müdürlükleri tarafından şartlar doğrultusunda belirlenen diller arasından seçim yapılmaktadır. Genellikle bu günlerde bu tercih Almanca doğrultusunda olsa da gerek dil çeşitliliği gerekse Fransızcanın dünya dilleri arasındaki önemi doğrultusunda Fransızca öğretimine gereken hassasiyet gösterilmelidir. İkinci yabancı dil olarak Fransızca öğretiminde Millî Eğitim Bakanlığı'nın hazırladığı İlk Öğretim ve Orta Öğretim Fransızca Dersi Öğretim Programı temel alınır. Bu program öğrencilerin Fransızca öğrenim sürecinde öğrencilerin zihinsel gelişim düzeylerine uygun bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alanlarla ilgili becerilerini ve kültürlerarası iletişim becerilerini geliştirmelerine yardımcı olacak şekilde çağın gereklilikleri göz önünde bulundurularak 2018 yılında tekrar düzenlenmiştir. Düzenlenen programda hayat boyu öğrenme, öğrenen özerkliği ve kültürlerarası etkileşim ise üzerinde durulan konulardan olmuştur. Programda amaçlardan, dil yeterlilik seviyelerinden, ölçme değerlendirmelerden bahsedilmekte ayrıca Fransızca kitap hazırlığında dikkat edilmesi gereken hususlar da belirtilmektedir. Programda öğrencilere kazandırılması gereken sosyokültürel edinimden kısaca şu şekilde bahsedilmektedir:

> Yabancı bir dil öğrenmek, yabancı dilde dilsel ve kültürel yeterlilik edinmek, öğrencilerin kendi dil ve kültürlerini unutmaları ya da kaybetmeleri anlamına gelmemektedir. Öğrenciler; kendi dillerini ve kültürel kimliklerini benimseyip doğru şekilde kullanmaları konusunda teşvik edilirken farklı ülkelere ait kültürel ögelere karşı farkındalık oluşturmaları, saygı duymaları, farklılıklara saygı göstermeleri, böylelikle çok kültürlü ve çok dilli dünyada aktif katılımcılar olabilmeleri hususunda motive edilmelidir. (Fransızca Dersi Öğretim Programı, 2018)

Ayrıca programda seviyelere göre ders saatleriyle ilgili ayrıntılı bilgi verilmiş ve 2. yabancı dili Fransızca olan okullarda;4 yıllık lise eğitimi sonunda 2. yabancı dil Fransızca ders saatleri toplamının 288 ders saati olduğu belirtilmiştir (Fransızca Dersi Öğretim Programı, 2018).

2.7.1.Türkiye'de Yabancı Dil Eğitiminde Ders Kitapları

Türkiye'de Millî Eğitim Bakanlığı tarafından ücretsiz olarak dağıtılan yabancı dil ders kitapları da diğer tüm ders kitaplarını kapsayan yönergeye uygun hazırlanmalıdır. Bu yönergede şu maddeler yer almaktadır.

Ders kitapları;

- Anayasa ve kanunlara aykırı hususları içermez.
- Bilimsel hata içermez.
- Eğitim ve öğretim programının amaçladığı kazanımları kapsar.
- Dil ve anlatıma uygunluk yönünden hata içermez.
- Görsel tasarım ve içerik tasarımı öğrenmeyi destekleyecek nitelikte ve öğrencilerin gelişim özellikleri dikkate alınarak yazılır. (MEB ders kitapları ve eğitim araçları yönetmeliği, 14/10/2021 tarihli 31628 sayılı yönetmelik)

Ayrıca resmî gazetede yayımlanan ders kitaplarının ve eğitim araçlarının hazırlanması bölümünde 8.maddede "yabancı dil ders kitapları, dinleme/izleme becerisini kazandırmaya yönelik elektronik eğitim içerikleri birlikte takım hâlinde hazırlanır ve değerlendirmeleri birlikte yapılır" maddesi yer alır. (MEB ders kitapları ve eğitim araçları yönetmeliği, 14/10/2021 tarihli 31628 sayılı yönetmelik)

Geçmişten günümüzü öğrenme ihtiyacının ve öğrenme metotlarının değişmesiyle birlikte değişen ders kitapları 2000'li yıllarla AOBM'nin de hayatımıza girmesiyle ülkemizdeki ders kitapları yeniden güncellenip öğrencilerin karşısına çıkmıştır. Günlük iletişim ortamlarını ve kültürlerarası iletişimin de üzerinde fazlasıyla duran AOBM, öğretim sürecinde bu kriterlerin vazgeçilmez unsurlar olduğundan da bahsetmektedir. Dolayısıyla Türkiye'de düzenlenen ders kitaplarının da bu unsurlar baz alarak hazırlanması gerekmektedir. Türkiye'de uzun yıllardır yabancı dil dersleri olsa da, Avrupa Birliği sürecinin başlamasıyla yabancı dil derslerine verilen önem artmaktadır. 2006 yılında uygulanan yeni müfredatla yapılandırmacı yaklaşım benimsenmiş ve iletişim odaklı yöntem ve teknikler vurgulanmıştır. Daha önceki geleneksel yaklaşımdan uzak dil öğretim yaklaşımı öncelikle öğretim programlarına ve sonrasında ders kitaplarına da entegre edilmiştir.

Ders kitabı hazırlanmasında bazı temel esaslar verilmiştir. Bu kriterler 'Ders Kitabı Yazımında Dikkat Edilecek Hususlar' başlığıyla 16 maddeyle sunulmuştur. 8'inci maddede ise kültür konusuna dikkat çekilmiştir:

"İşlenecek konularda ana dil ile hedef dilin kullanıldığı ülkelerin kültürel ögelerine ilişkin örnekler verilmeli, öğrencinin yabancı olduğu dünya ile kendi ülkesini sosyal ve kültürel açıdan karşılaştırmasına olanak sağlanmalıdır" (Fransızca Dersi Öğretim Programı, 2018). Adeta bir keşif olan bu süreçte öğrenciler ders kitaplarından farklı kültürel özellikleri öğrenirken duygularını ve ihtiyaçlarını ifade etmekte farklı hayatların farklı metotlarının olduğunu keşfediyorlar. Kendi kültürü ve diğer kültürlerle benzerlik ve farklılıkları karşılaştırarak kültürel bilgilerini de genişletiyorlar. Kültürlerarası yeti kazanıyorlar. Diğer kültürlerdeki insanların davranışlarının nedenini kültürel normlara dayandırmak da barış ortamı oluşmasını destekliyorlar. Ayrıca ders kitaplarındaki hedef dile ait kültürel öğelerin öğrencilere dil öğretiminde motivasyon da sağladığı düşünülmektedir (Mohsen, 2014).

2.8.Fransızca Ders Kitaplarında Kültür Aktarımı

Yabancı dil eğitimiyle öğrencilere aktarılmak istenilen birçok hedef vardır. Bu hedeflere ulaşabilmek adına da yabancı dil eğitiminin eğitim politikalarıyla uyumlu ve yeterli düzeyde verilmesi önem arz etmektedir. İyi bir yabancı dil eğitimiyle de öğrencilerin kazanması istenilen tüm becerilerin görülmesi mümkündür. Özellikle iyi bir yabancı dil eğitimi öğrencilerin AOBM'de de öğretim sürecinde beklenilen iletişim ve kültürel yetilerinin gelişmesinde rol oynayacaktır (Imane, 2014, s.4). Öğretmen ile birlikte öğrencilere bu yetileri aktarmada en önemli kaynak ders kitaplarıdır.

Öğretmen ve öğrencilere Fransızca öğretimi ve öğreniminde istenilen becerilerin kazanılmasında öncülük edecek dünyada ve Türkiye'de farklı yayınevlerinin hazırlamış olduğu ders kitapları mevcuttur. CLE, Didier ve Hachette yayınları gibi çoğunluğu Fransız olan bu yayınevlerinin hazırlamış olduğu ders kitapları Fransızca öğretiminde gerek devlet gerekse özel okul ve üniversitelerde tercih edilmektedir. Bu özel yayınevlerinin hazırlamış olduğu yöntem kitaplarının yanı sıra Türkiye'de Fransızca öğretimi hedefli Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanmış ders kitapları da bulunmaktadır. Örneğin; ilköğretim kademesine yönelik hazırlanmış A1 ve A2 seviyelerindeki *Arc-En-Ciel* ders kitapları; lise

kademesinde olan Türk öğrencilere yönelik hazırlanan A1 ve A2 seviyelerine uygun düzenlenmiş *Bien Sûr* kitapları yer almaktadır.

Farklı yayınevlerine ait Fransızca ders kitapları çeşitli araştırmacılar tarafından içerdikleri kültürel öğeler bakımından incelenmiştir. Araştırmasında üç farklı Fransız yayınevinin hazırlamış olduğu üç kitap (*Lili, Le petit grenouille; Adosphère; Saison1*) kültürel boyutları bakımından inceleyen Ongunyurt Kaçan (2019) tarafından incelenmiş ve farklı seviyelere uygun olduğu ifade edilen bu kitaplarda seviye arttıkça gerek görsellerde gerekse metin ve kelimelerde kültürel öğe kullanımının da arttığı ifade edilmektedir. Kuşçu (2020, s.647) tarafından yapılan araştırmada ise başka bir metot kitabı olan *Francophonie1* kültürel açıdan ele alınmış ve sosyokültürel açıdan zengin olduğu dile getirmiştir. Türklere hitaben oluşturulmuş bir Fransızca kitap olan *Salut*'u inceleyen Şavlı (2013, s.648), kültürel öğelerin genellikle hedef kültür ve kaynak kültür karşılaştırılmasıyla verildiğini ifade etmiştir. Ayrıca öğrencilere genel kültür bilgisini aktarmada yeteri kadar otantik kaynak kullanılmamasını ise eleştirmiştir. Şavlı ve Erdaş Keşmer'in (2013, s.83) *Alter Ego* Fransızca kitabının kültürel içerik kısmını oluşturan carnet de voyage'ın öğrencilerin motivasyonundaki etkisi üzerine yaptıkları araştırma sonucuna göre genel olarak kitabın kültürel içerikli bu kısmının yabancı dil öğretiminde derse katılımı daha keyifli kıldığı ifade edilmiştir.

Türkiye'de kullanılan farklı yayın evlerine ait Fransızca ders kitapları hedef kültür ve kültürlerarası farkındalık açısından incelenmiş olması diğer Fransızca kitaplarının incelemeye alınması adına önem teşkil etmektedir. Bazı ders kitaplarının çerçeve uyarlanmasında problemlerle karşılaşılması, basım ve yazım hatalı kaynaklı yanlışlıklara tanık olunması kitapların incelenmesi için sebep oluşturmaktadır. Çünkü dikkatsiz hazırlanmış Fransızca ders kitabı da öğrencilerin olumsuz bakış açısı elde etmelerini sağlayabilir (Kuşçu, 2012, s.253). Doğru kültürel öğelerle donatılmış bir Fransızca ders kitabı ise öğrencilere motivasyon kaynağı sağlayacak ve öğrenme sürecini verimli kılacaktır. Yücelsin ve Şavlı (2008) da araştırmalarında inceledikleri MEB Fransızca kitabı olan Salut'un başka bir çalışmada kültürel açıdan ayrıntılı incelenmesinin gerekli olduğundan bahsetmiş. Türk kültürü ve Fransız kültürü açısından sosyokültürel öğelerin yeteri kadar bulunmasının önemini vurgulamıştır (s.250). Bu bağlamda Fransızca ders kitapları üzerinde yapılan kültür incelemelerinin önemi ortaya çıkarılmıştır.

BÖLÜM III: YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmanın amacı Fransızca ders kitaplarının görsel ve yazılı kaynaklarını kültürel öğeler açısından karşılaştırmalı olarak incelemek ve analiz etmektir. Bu doğrultuda araştırmada nitel inceleme yöntemlerinden doküman analizi kullanılmıştır. Nitel araştırmalar olgu ve davranışların olma nedenlerini ve nasıl gerçekleştiklerine odaklanıp derinlemesine anlaşılmaları için detaylı betimlemelerin olduğu incelemelerdir (Karadeniz, Büyüköztürk, Akgün, Demirel, ve Kılıç Çakmak, 2020, s.253). Çalışmada temel kaynak olarak kullanılan Fransızca ders kitaplarının incelenmesinde doküman analizi yöntemi benimsenmiştir. Doküman analizi yönteminde incelemenin konusu hakkında bilgi verici her türlü yazılı materyal belge olarak adlandırılır (Balcı, 2016) ve veriler kayıt ve belgelerin incelenmesi sonucunda elde edilir (Sak R., Şahin Sak, Öneren Şendil, ve Nas, 2021, s.230). Araştırma sorularına yönelik MEB kitapları ve Fransız yayınevine ait kitaplardaki yazılı ve görsel içerikler birer kaynak olarak düşünülmüş ve incelenmiştir.

Araştırmada bilimsel yöntem belirlenirken doküman analizinin avantajları da dikkate alınmıştır. Araştırmacının incelemesini sınırlarını kendi belirlediği ortam ve zaman aralığında yapabilmesinden dolayı (Corbetta, akt, Kıral, 2020, s.178) doküman analizi araştırmacıya bireysellik ve özgünlük sağlamaktadır.

3.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmamızın veri toplama araçlarını Avrupa Ortak Başvuru Metni'nde yer alan kültürel içerik ölçütleri oluşturmaktadır. Kültürel içerikler 3 temel başlık altında toplanmaktadır. Dünya Bilgisi, Sosyokültürel Bilgi ve Kültürlerarası Farkındalık bölümleridir. Dünya bilgisi kategorisinde konuşulduğu ülke ve ülkelere ait coğrafi, çevresel, demografik, ekonomik ve politik bilgileri içermektedir. Sosyokültürel Bilgi ise 7 başlık altında örneklerle birlikte sunulmaktadır:

- Günlük Yaşam; örneğin,

- Yiyecek-içecekler, yemek zamanları, sofra âdabı
- Ulusal bayramlar,
- Çalışma saatleri ve uygulamaları,

- Boş zaman etkinlikleri (hobiler, spor, okuma alışkanlıkları, medya)

➢ Yaşam biçimleri; örneğin,

- Yaşam standartları (bölgesel, sınıfsal ve etnik farklılıklar),
- Barınma olanakları,
- Sosyal yardım düzenlemeleri

➢ Kişiler arası ilişkiler (güç ve çıkar ilişkileri dahil) aşağıdaki ilişkiler bağlamında;

- Toplumdaki sınıf yapısı ve sınıflar arası ilişkiler,
- Cinsler arası ilişkiler,
- Aile yapısı ve aile bireyleri arasındaki ilişkiler,
- Nesiller arası ilişkiler,
- İş ortamındaki ilişkiler,
- Toplum ile polis ve resmî görevliler arasındaki ilişkiler,
- Irk ve toplum ilişkileri,
- Siyasi ve dini gruplar arasındaki ilişkiler

➢ Değerler, inanışlar ve davranışlar, aşağıdaki etmenlerle ilişkili olarak;

- Sosyal sınıf,
- Meslek grubu (akademik, yönetici, sosyal hizmet, usta ve el emekçisi)
- Sağlık (kazanılmış ve kalıtsal)
- Bölgesel kültür,
- Güvenlik,
- Kurumlar,
- Gelenek ve sosyal değişim,
- Tarih; özellikle ikonlaşmış tarihi kişi ve olaylar,
- Azınlıklar (etnik ve dini),
- Ulusal kimlik,
- İdeolojiler,
- Yabancı üniversiteler, yabancı kişiler,
- Sanat (müzik, görsel sanatlar, edebiyat, drama, popüler müzik),
- Mizah (gülmece)

➢ Beden Dili. Beden diline hükmeden örf ve âdetlerin bilgisi kullanıcının/öğrenenin sosyokültürel yeteneğinin bir bölümünü oluşturur.

➢ Sosyal (toplumsal) âdetler (gelenekler); örneğin, misafir olma ve ağırlamada,

- Dakiklik
- Hediye
- Giyecek
- Yiyecek ve içecekler
- Davranış ve söyleyiş âdetleri
- Kalış (ziyaret) süresi
- Vedalaşma

➢ Törensel davranışlar

- Dini tören ve âyinler
- Doğum, evlilik, ölüm
- Halka açık gösteri ve törenlerde dinleyici ve seyirci davranışları (tavırları)
- Kutlamalar, festivaller, danslar, disko, vb. (AOBM, 2001 s.97)

Kültürlerarası Farkındalık ise hedef toplum ve kaynak toplumun dünyası arasındaki ilişkiyi gösteren öğeler olarak değerlendirilmiştir.

3.3. İncelenen Dokümanlar

Araştırmanın amacı doğrultusunda yabancılara Fransızca öğretiminde kullanılan *Nouveau Bien Sûr A1.1* ve *A1.2* kitapları ile *Le Nouveau Taxi A1* kitabı verilerin toplanmasında kaynak oluşturmuştur. Bu kitaplar araştırmamızın dokümanlarını oluşturmaktadır.

3.3.1. Nouveau Bien Sûr A1.1

Üç Fransızca öğretmeni Deniz Sütel, Metin Erbaş, Sevgi Mülayim tarafından Türk öğrenciler için hazırlanan *Nouveau Bien Sûr A1.1* başlıklı Fransızca ders kitabı MEB tarafından yayınlanmıştır. MEB tarafından 9. Ve 10. Sınıf öğrencilerinin yabancı dil olarak Fransızca öğretiminde kullanımı tavsiye edilmiştir. Kitap seti 1 öğrenci kitabı, 1 öğretmen kitabı ve 1 adet çalışma kitabından oluşmaktadır ve dinleme metinlerine internet aracılığıyla ulaşılabilmektedir. Fakat araştırmamızda sadece öğrenci kitabı incelemeye alınmıştır.

Yapılan düzenlemelerle 2019 yılında yayınlanan kitap 145 sayfa ve 8 üniteden oluşmaktadır. Kitap her ünitede 3 ders olacak şekilde planlanmıştır ve toplamda 24 dersi içermektedir. Ünite sonlarında öğrencinin kendini denemesi adına alıştırma ve etkinlikler verilmiştir. Ayrıca ünitelerin bitiminde öğrencilerin kazandıklarını ya da eksiklerini fark

etmeleri adına öz değerlendirme sayfası bulunmaktadır. Kitapta ünitelerin dışında ilk sayfalarda İstiklal Marşı, Gençliğe Hitabe ve Atatürk portresi ve Frankofon ülkeler ve Fransa'daki popüler yerlerle alakalı haritalar yer almaktadır. Ünite 0 kısmında ise Fransızca ile ilgili ilgi çekebilecek kelime, isim ve görsellerle Fransızcaya giriş yapılmıştır. Fakat Ünite 0 içerikler kısmına dahil edilmemiştir. Kitabın arka sayfalarında ise dil bilgisi kuralları, ünitelerde geçen kelimelerin listesi ve Türkçe anlamları, fiil çekim tablosu, konuşma odaklı etkinlikler, kelime kartları yer alır.

Nouveau Bien Sûr A1.1 kitabı hazırlanmasında AOBM'de belirtilen A1 seviyesinin ilk kısmının bir sene içerisinde verilmesi amaçlanmıştır. Fakat araştırmada A1 seviyesi incelenip yorum yapılacağı için sadece *Nouveau Bien Sûr A1.1* değil *Nouveau Bien Sûr A1.2* de araştırmaya dahil edilmiştir.

3.3.2. Nouveau Bien Sûr A1.2

Nouveau Bien Sûr A1.1'in devamı niteliğinde olan *Nouveau Bien Sûr A1.2*, 11.sınıfta Fransızca öğretimine yönelik yerel bir kitaptır. Yazarları Deniz Sütel, Metin Erbaş, Sevgi Mülayim olan kitap 2019 yılında MEB tarafından basılmıştır. Öğretmen kitabı, öğrenci çalışma kitabı, ses dosyaları gibi tamamlayıcılarla sunulan kitaplardan araştırmaya sadece öğrenci kitabı dahil edilmiştir. Toplamda 165 sayfa olan kitap İstiklal Marşı, Gençliğe Hitabe ve Atatürk portresiyle başlamaktadır. Sonrasında ise ünitelerin özeti ve içindekiler tablosu yer almaktadır. Fransızca ve Fransa ile ilgili merak uyandırmak için Frankofon ülkeler ve Fransa haritası bulunmaktadır. Ayrıca kitapta dil bilgisi kurallarının, ünitelerde geçen kelimelerin listesinin ve Türkçe anlamlarının, fiil çekim tablosunun, konuşma odaklı etkinliklerin ve kelime kartlarının olduğu bölümler vardır.

Nouveau Bien Sûr A1.1'den farklı olarak ünite 0 yerine direk 1.üniteyle başlayan kitapta toplam 8 ünite ve 24 ders yer almaktadır. Ünitelerle ilgili toplamda 8 adet değerlendirme kısmı, 8 adet öz değerlendirme bölümü yer alır.

3.3.3. Le Nouveau Taxi 1

Yetişkin ve gençlere yönelik Fransızca ders kitabı *Le Nouveau Taxi 1* iki alan uzmanı Guy Capelle ve Robert Menand tarafından hazırlanmış ve Hachette yayınevi tarafından 2009 yılında yayınlanmıştır. Dünyanın birçok yerinde Fransızca öğretiminde kullanılan bir kitap

olan *Le Nouveau Taxi 1* Türkiye'de ise bazı üniversitelerde, özel okullarda ya da Fransızca hazırlık eğitimi veren okullarda temel kaynak ya da destekleyici kaynak olarak tercih edilmektedir. Öğrenci kitabına ek olarak 1 DVD, dinlemelerden oluşan 2 adet CD, 1 öğretmen kitabı ve 1 tane de öğrenci çalışma kitabı bulunmaktadır. Fakat araştırmaya sadece öğrenci kitabı dahil edilmiştir.

Kitap, Avrupa Konseyi tavsiyeleriyle düzenlenmiş AOBM'de yer alan (başlangıç) A1 seviyesi içeriklerine uygun oluşturulmuş. Ayrıca kitapta eylem odaklı yaklaşım benimsendiği ve dil bilgisinin daha açık bir şekilde gösterildiği ifade edilmiştir. Kitap Fransızca seviyesini belgelendirmek isteyen öğrencilerin DELF A1 VE DILF A1 sınavlarına hazırlanmaları için de bir imkân oluşturmaktadır.

Toplamda 144 sayfa olan öğrenci kitap her biri 4'er ders olan 9 üniteden meydana gelmektedir. Böylece kitap 36 dersten oluşmaktadır. Her ünitenin ilk 3 dersinin içinde dil bilgisi tabloları ve konuşmayı geliştirici kısımlar (savoir-dire) yer almaktadır ve ünite sonunda öğrencilerin yapmaları istenilen etkinlik ve görevler bulunmaktadır. Her dersin kelime ve fonetik hedefleri ise içindekiler tablosunda gösterilmiştir. Ayrıca kitapta DELF A1 sınavı hazırlığına yönelik 4 yetiyi (dinleme, konuşma, yazma, okuduğunu anlama) de içeren 3 tane sınav verilmiştir. Kitabın son düzenlemesinde ise kültürel içerikler, dokümanlar ve değerlendirme prosedürlerinin güncellendiği ifade edilmektedir.

Ünitelerin bitiminde, ünitelerle alakalı kelimelerin listesi, dinleme metinlerinin transkripti, dil bilgisi hatırlatmaları, phonetik gösterimi, ünitelerde geçen kelimelerin türlerini açıklayan bilgiler tablosu, Fransızca konuşulan yerleri gösteren bir harita ve son olarak da Fransa'nın turistik yerlerinin gösterildiği bir harita bulunmaktadır.

3.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmanın problem sorularına yönelik *Nouveau Bien Sûr A1.1* ve *A1.2* ile *Le Nouveau Taxi 1* ders kitapları incelenmiştir. Millî Eğitim Bakanlığına ait kitaplara internet sitesi (http://www.eba.gov.tr/) aracılığıyla, Fransız yayınevine ait kitaba ise kitapevi aracılığıyla ulaşılmıştır. Kitaplarda yer alan görseller, metinler, etkinlikler içerdikleri kültürel konular bakımından değerlendirilmiş ve ek materyaller ve dinleme metinleri hariç tutulmuştur. Kültürel içerikler incelenirken AOBM'de Genel Yetenekler bölümünün Bildirimsel Bilgi alt başlığındaki Dünya Bilgisi, Sosyokültürel Bilgi ve Kültürlerarası

Farkındalık kısımları dikkate alınmıştır. Dünya bilgisi kategorisinde konuşulduğu ülke ve ülkelere ait coğrafi, çevresel, demografik, ekonomik ve politik bilgileri içermektedir. Sosyokültürel Bilgi ise 7 başlık altında örneklerle birlikte sunulmaktadır. Diğer bir başlık olan Kültürlerarası Farkındalık sürecinde kişi kendi kültürünü tam anlamıyla bilmeye çabalar, sonra kendi kültürüyle yabancı kültürü bilinçli olarak karşılaştırma ihtiyacı duyar (Krumm, akt. Gürsu, 2008, s.61). "Kaynak toplumun dünyası" olan Türk toplumu ile "hedef toplumun dünyası" (AOBM, 2001, s.99) arasındaki ilişkileri gösteren benzerlik ve farklılıklar açısından ortaya koyan görsel, metin ve etkinlikler kültürlerarası boyutunda değerlendirmeye alınmıştır. Uluslararası toplumlar incelemeye dahil edilmemiş ve sadece kaynak kültür olarak Türk toplumu hedef kültür olarak da Fransız toplumu değerlendirilmiştir. Bu sebeple kitaplarda yer alan Frankofon ülkelere ait bilgiler hedef kültür olarak alınmamıştır. Sadece dünya bilgisi başlığında değerlendirilmiştir. Araştırmada sadece Fransız kültürüne yer verilmemiştir. Kültürlerarası farkındalık hedef kültürün etkisiyle oluşturulduğu için araştırmaya dahil edilmiştir.

Yukarıdaki ölçütler temel alınarak incelenen veriler ünitelere göre gruplandırılarak tablolar oluşturulmuştur. Betimsel analiz kullanılan bu araştırmada analizleri değerlendirirken her kitap için ayrı bir tablo yapılmıştır. Hazırlanan tablolar bulgular kısmında ayrıntılı bir şekilde sunulmuştur. Nitel bir inceleme olan betimsel analiz "verilerin temalara göre özetlenip yorumlandığı, araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara göre düzenlendiği" analiz yöntemidir (Şimşek Erdoğan, 2020). Bulgular bölümünden elde edilen öğeler doğrultusunda sonuçlar kısmı oluşturulmuştur. Millî Eğitim Bakanlığına ait kitaplar bir bütün olarak sonuç kısmında yorumlanmıştır ve Fransız yayınevine ait kitapla karşılaştırması yapılmıştır.

BÖLÜM IV: BULGULAR

Çalışmamızda kültürel aktarımla ilgili öğeleri ortaya koyabilmek adına *Nouveau Bien Sûr A1.1, A1.2* ve *Le Nouveau Taxi 1* ders kitaplarındaki öğeler Avrupa Ortak Başvuru Metni'nde yer alan Dünya Bilgisi, Sosyokültürel Bilgi ve Kültürlerarası Farkındalık başlıkları dikkate alınarak incelemiştir. Her bir kitap öncelikle kendi içerisinde ele alınmıştır. Elde edilen bulgular ayrı tablolar halinde sunulmuş ve yorumlanmıştır.

4.1. MEB Tarafından Hazırlanan Fransızca Ders Kitaplarında Fransız Kültürünü ve Kültürlerarası Farkındalığı Yansıtan Öğeler

Araştırmamızın ilk sorusuna yönelik Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan *Nouveau Bien Sûr A1.1* ve devamı niteliğinde olan *Nouveau Bien Sûr A1.2* ders kitapları incelenmiş, inceleme sonunda kültürel öğeler AOBM'deki başlıklar dikkate alınarak tablo haline dönüştürülmüştür. İncelemeye yazılı belge niteliği taşıyan tüm etkinlik, alıştırma ve okuma metinleri dahil edilmiş. Ayrıca kitaplarda yer alan görsel öğeler de kültürel araştırma içerisinde değerlendirilmiştir. Hedef kültür olan Fransız kültürüne ait öğeler ile kültürlerarası farkındalığa yönelik öğeler bir bütün halinde sunulmuştur. İncelemeye öncelikle başlangıç olarak düşünülen *Nouveau Bien Sûr A1.1* ile başlanmış daha sonrasında devamı olarak görülen *Nouveau Bien Sûr A1.2* kitabı ile devam edilmiştir.

4.1.1. Nouveau Bien Sûr A1.1 Ders Kitabı ile İlgili Bulgular

Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan *Nouveau Bien Sûr A1.1* okulların ortaöğretim kademesinde Fransızca öğretiminde kullanılmaktadır. Araştırmamızın bu bölümü 'Türkiye'de Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan Fransızca ders kitaplarında sunulan Fransız kültürünü ve kültürlerarası farkındalığı yansıtan ögeler nelerdir?' sorusuna cevap aramaya yöneliktir. Toplamda 8 ünite, 24 dersten oluşan kitaptaki değerlendirme bölümleri bağlı olduğu üniteye dahil edilmiştir. Kitaptaki kültürel öğeler AOBM'de Bildirimsel Bilgi başlığı altında yer alan Dünya Bilgisi, Sosyokültürel Bilgi deki 7 temel maddeye ve Kültürlerarası Farkındalık ölçütlerine göre incelenmiştir. Bulgular tablolar halinde sunulmuş ve ünitelerdeki her bir kültürel öğe tablolardaki verilere göre değerlendirilmiştir.

Tablo 1. Nouveau Bien Sûr A1.1 Ders Kitabında Kültür Aktarımı ile İlgili Başlıklar

Üniteler	Bildirimsel Bilgi Başlıkları
Ünitelerin dışında yer alan kültürel öğeler	Dünya bilgisi Değerler, inanışlar ve davranışlar (Sosyokültürel Bilgi) Yaşam biçimleri (Sosyokültürel Bilgi) Günlük yaşam (Sosyokültürel Bilgi)
Ünite0	Değerler, inanışlar ve davranışlar (Sosyokültürel Bilgi) Yaşam Biçimleri (Sosyokültürel Bilgi) Günlük yaşam (Sosyokültürel Bilgi) Kültürlerarası farkındalık
Ünite1	Günlük yaşam (Sosyokültürel Bilgi) Değerler, inanışlar ve davranışlar (Sosyokültürel Bilgi) Kişiler arası ilişkiler (Sosyokültürel Bilgi) Kültürlerarası farkındalık
Ünite2	Değerler, inanışlar ve davranışlar (Sosyokültürel Bilgi) Yaşam biçimleri (Sosyokültürel Bilgi) Kültürlerarası farkındalık
Ünite3	Değerler, inanışlar ve davranışlar (Sosyokültürel Bilgi) Günlük yaşam (Sosyokültürel Bilgi) Yaşam biçimleri (Sosyokültürel Bilgi) Kültürlerarası farkındalık
Ünite4	Günlük yaşam (Sosyokültürel Bilgi) Değerler, inanışlar ve davranışlar (Sosyokültürel Bilgi) Dünya bilgisi Kültürlerarası farkındalık
Ünite5	Değerler, inanışlar ve davranışlar (Sosyokültürel Bilgi)
Ünite6	Değerler, inanışlar ve davranışlar (Sosyokültürel Bilgi) Dünya bilgisi Kültürlerarası farkındalık
Ünite7	Sosyal adetler (Sosyokültürel Bilgi) Törensel öğeler (Sosyokültürel Bilgi) Dünya bilgisi Değerler, inanışlar ve davranışlar (Sosyokültürel Bilgi) Kültürlerarası farkındalık
Ünite8	Değerler, inanışlar ve davranışlar (Sosyokültürel Bilgi) Dünya bilgisi Kültürlerarası farkındalık

Kitabın ilk sayfalarında ünite ve derslerin içerikleriyle ilgili tablo verilmiştir. Ünite içeriklerinin açıklaması ardından ünitelere giriş niteliğinde dünyada Fransızca konuşan ülkeler harita şeklinde gösterilmiştir.

Şekil1

Diğer haritada ise Fransa haritası içerisinde Fransa ile özdeşleşmiş görseller verilmiştir. Bölgelerin popüler olan özelliklerini yansıtan görseller öğrencinin aklında Fransa ile ilgili düşünce oluşmasını destekleyicidir. Fransa haritasının içinde verilen görseller incelendiğinde Fransız kültürüne ait değerler, inanışlar ve davranışları, günlük yaşam, yaşam biçimlerini yansıtıcı öğeler bulunmuştur. Provence bölgesinde verilen peynir görseliyle günlük yaşamı yansıtan yiyecek, içeceklere örnek olabilir. Aynı bölgenin lavantayla ünlü olduğunu gösteren görselle kültürel değerler gösterilmiş, Fransız yaşam biçimini yansıtıcı olarak ise Biarritz bölgesindeki sahil görselleri verilmiş, modanın kalbi olarak anılan Paris'teki kadın figürü ve sanat eseri, müze resimleriyle de Fransız kültüründeki sanat ve modanın yeri aktarılmıştır. Harita üzerinde bölgelerin ünlü oldukları kültürel öğeler verilmiştir. Bu bağlamda bölgesel kültür de vurgulanmıştır.

Şekil 2

Ayrıca ünitede alfabedeki harfleri ele alan görsellerde de Fransız kültürünü çağrışım yapan salyangoz ve lavanta (escargot, lavande) ‘e’ ve ‘l’ harfi için kullanılmıştır.

Ünite 0 harflerin okunuşlarını öğrenen öğrencilerin pratik yapmaları adına verilen isimlerle başlamaktadır. Bu isimler erkek ve kız olarak iyi ayrı sütunda gösterilmiştir. Tabloda verilen isimlerin dil kökenleri incelendiğinde Zoé, Céline, Chloé isimlerinin Fransız kültürüne ait olduğu saptanmıştır. Kitapta yer verilen Léa, Marie, Ethan, Alex, Lucas gibi isimlerin kökenleri farklı ırklara ait olsa da Fransa’da yaygın kullanımları olduğu dikkat çekmektedir.

Fransa ile özdeşleşmiş değerleri gösteren sayfa adeta Fransız kültürünün bir özeti halindedir. Ülkenin ulusal kimliğinin bir parçası olan Fransız bayrağı ve Fransa’nın temsil hayvanı olan horoz Fransa ulusal bayramı 14 Temmuz; Fransa Cumhuriyeti’nin temsili Marianne heykeli; Fransa denilince aklımıza ilk gelenlerden kafe, moda, parfüm görselleri kullanılmıştır. Fransızlarla özdeşleşmiş günlük yaşamlarının bir parçası yiyeceklerden kruvasan ve peynire yer verilmiştir. Ünlü Fransız çizgi film karakteri Astérix ve Obélix, ünlü filozof ve yazar J. J. Rousseau; Fransa’ daki Zafer Takı, Notre Dame, Louvre Müzesi, Moulin Rouge, Eyfel Kulesi gibi ünlü eserler, dünyaca ünlü Cannes festivali, Fransızlarla özdeşleşmiş spor ve spor etkinliği petank, futbol ekibi, Fransa bisiklet turu, ayrıca Fransa’da önemli bir ulaşım olan hızlı trenin görseli tek bir sayfada yer gösterilmiştir. Öğrenciye değerler, inanışlar ve davranışlar, yaşam biçimleri hakkında kültürel bir giriş yapılmıştır.

Resmin altındaki alıştırmada da öğrenciden kendi ülkesiyle alakalı benzer bir liste yapması beklenmektedir. Böylece öğrenciye kendi kültürü ve Fransız kültürü arasındaki benzerlik ve farklılıkları da keşfetme fırsatı oluşturulmuştur.

Şekil 3

Birinci ünitede sen ve siz kalıpları arasındaki farklılıklar gösterilmek istenmiştir. Öğrenci Fransız kültüründe kişiler arası ilişkilerde hangi durumda hangi kalıp kullanıldığının çıkarımını yapabilir. Ünitede bir kişinin nereli olduğunu söylemeyi öğrenen öğrenciden verilen ünlü kişilerin nereli olduklarını yazması istenmektedir. Bu kişilerden bir tanesi de ünlü Fransız yazar Emile Zola'dır. Ayrıca öğrencinin kendi kültüründen ünlülerin isimleri (Şener Şen, Tolga Çevik, Sertap Erener) de etkinliklere dahil edilmiştir. Kültürlerarası farkındalık benimsenmiştir. Yazma etkinliğinde ise Atatürk'le ilgili çalışmaya yer verilmiştir. Fakat Atatürk ve hayatıyla ilgili öğeler değerlendirilmemiştir. Ünite değerlendirme kısmında yer alan etkinlikte ise Fransızların günlük yaşamından olan yiyeceklerden peynir ve tart (fromage, tarte) isimleri geçmektedir. Fransız ulusal kültürünün

bir parçası olan ders kitabında geçen Fransız isim ve soyadların Fransız kültürüne ait olup olmadığı çeşitli yayın ve sayfaların (wikipedia, Madame dergisi, Les Journal des Femmes dergisi) incelemeleri yapılarak karar verilmiştir (Örneğin: Chloé, Legrand). Kitapta geçen isimlerin çoğu evrensel veya Avrupa kültünün ortak değeridir fakat kökeni bakımından Fransız kültürüne ait olmasa da zamanla Fransız kültürüne yerleşen isimler de kültürü yansıtan semboller olmuştur. Örneğin: Léa.

İkinci ünitede de aile konusunu anlatırken Fransızların kullandığı isimlere yer verilerek ulusal kimlik yansıtılmıştır. Bu isimler seçilirken Ünite 0'da başta verilen isim listesi dışındaki isimler de kullanılmıştır. Birçok kültürde de yer alan bu isimler Fransızca yazılışlarıyla verilmiştir. (Amélie, Pierre, Fabien, Luc, Olivier, Alexis). Ayrıca Fransız değerlerini yansıtması adına alıştırmalarda Fransız şarkıcı Zaz'ın ve ünlü Fransız aktör Jean Reno'nun ismi geçmektedir. Sayfa 35'te yer alan görsellerden bazıları Fransız kültürünü yansıtmaktadır. Astérix ve Obélix, Tenten'in Maceraları, Red Kit. Gibi kültürü yansıtmada öğrencilerin aşina oldukları çizgi film görsellerinin kullanılması hedef dile olan ilgiyi de artırabilir. Hedef kültüre ait bu kahramanların yanı sıra öğrencinin kendi kültürüne ait Nasrettin Hoca ve Keloğlan görselleri kültürlerarası bağ oluşturmak adına aynı sayfada gösterilmiştir.

Şekil 4

Aynı sayfada yer alan okuma metninde Fransa'da bulunan Bordeaux üniversitesinin adı geçmektedir.

İkinci ünitede kafede geçen okuma metninin Fransız yaşam biçimini gösterdiği düşünülmektedir. Hemen hemen her yerde ve kültürde yer edinen kafe isimlerinin Fransızcasının (Café) yazılması bu kültürün Fransızlarla özdeşleşen bir sözcük olduğunu göstermektedir. Ünitede kültürlerarası farkındalığa yönelik kutlama metni verilmiştir. Metinde dini bir kutlama olan ramazandan bahsedilmektedir.

Hedef kültürü tanıtmanın en güzel yöntemlerinden bir tanesi 3.ünitede yer alan beslenme alışkanlıklarıdır. UNESCO Kültür Mirası Listesi'nde yer alan Fransız Mutfağı kültürünü yansıtıcı önemli unsurlardandır. Fransızların günlük yaşamlarında tercih ettikleri yiyecek ve içecekler her ne kadar Avrupa kültürüyle benzer olsa da Fransız kültürü denildiğinde akla gelen belli başlı yiyecek ve içecekler vardır. Öğünler ve öğünlerde tüketilen yiyecek ve içecekleri veren 9.derste Fransız kültürünü yansıtan ürünlerden tart, kahve, portakal suyundan bahsedilmiş görsellerde ise çoğunlukla evrensel yiyecek ve içecekler tercih edilmiş Fransız kültürüyle özdeşleşmiş yiyecek ve içeceklerden portakal suyu gösterilmiştir. Türk kültürünü birebir yansıtan baklava da görsellerde verilmiş fakat görsel ve metinlerde Fransız kültürü üzerinde durulmamıştır. Kültürlerarası farkındalık kazandırmak adına öğrenciye bir gün boyunca neler yediği sorulmuştur. Fransızların yaşam tarzını gösteren başka bir gelenek olan başlangıç yemeğini (entrée) açıklayan bir görsel ya da metin verilmemiş fakat boşluk doldurma alıştırmasında sorulmuştur. Ünite sonu değerlendirme bölümünde Mona Lisa görseli kullanılarak öğrencilerin dikkati çekilmek istenmiştir.

Şekil 5

Dördüncü ünitenin girişinde saatler konusunda bir kişinin günlük yaşam etkinlikleri sunulmuştur. Kahvaltı saatinde görselinde Fransız kültürü diyebileceğimiz portakal suyu kullanılmıştır. Saatler konusunu pekiştirmek için farklı binaların gün içerisinde açılış ve kapanış saatleri verilmiş ve bunlarla alakalı sorular sorulmuştur. Pano şeklinde verilen bu görsellerden bir tanesi de Paris'te bulunan Orsay Müzesi (Musée D'Orsay)'dir. Fransızlar için önemli bir yer olan Orsay Müzesi'nin tercih edilmesi öğrencilerde merak duygusu oluşturması açısından önemlidir.

Şekil 6

Ünitenin diğer bir dersi olan mevsimler konusunda Dünya Bilgisi başlığı altında incelediğimiz harita verilmiştir. Bu haritada Fransa'nın komşuları farklı renklerle gösterilerek verilmiştir. Ayrıca hava durumu ifadelerinin öğretildiği bölümde Fransa haritası üzerinde 6 şehrin (Lille, Paris, Strasbourg, Bordeaux, Lyon, Marseille) ismi verilmiş, okuma parçasında da bu şehirlerin hava durumu bilgisi aktarılmıştır.

Kültürlerarası farkındalık başlığı altında değerlendirdiğimiz kıyafetlerle ilgili olan derste türbanlı bir kadın fotoğrafına yer verilmiştir. Dini bir sembol kültürlerarası farkındalık başlığı içerisinde kullanılmıştır. Ayrıca Türkiye'de kutlanan bazı önemli günler verilmiş ve öğrencinin öğrendiği mevsimler konusunu kültürlerarası bağlantı kurarak uygulaması sağlanmıştır.

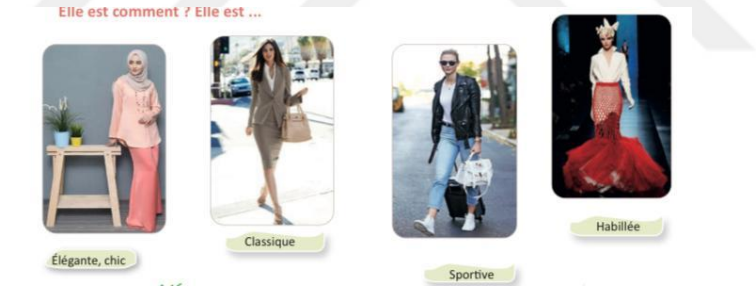

Şekil 7

Beşinci ünitede ulusal kimliği yansıtıcı olarak Yunan kökenli olup Fransızlarda da popüler olan Théo ismi geçmektedir. Ayrıca kitabın 'Mémo' bölümündeki iki soruya verilen örnek cevapta şarkıcı Zaz'ın adı geçmektedir.

Diğer ünitelerdeki gibi 6. Ünitede de metin ve sorularda Léa, Zoé, Benoit, Olivier, Luc, Théo, Jean, Louis, Lucas, Paul, Axel, Camille, Hugo gibi Fransızların sıklıkla kullandığı popüler isimlere yer verilmiştir. Ayrıca aile etkinliği kısmında ailenin soyadı olarak Fransızlarda kullanılan Dupont tercih edilmiştir. Fransa'nın bir şehri olan Nice de alıştırmalarda kullanılmıştır. Öğrencilere kültürlerarası bilinç kazandırmaya yönelik

ünitenin ilk sayfasında çeşitli ülkelerin bayraklarının yer aldığı görselde Türk bayrağına da bulunmaktadır. Ayrıca değerlendirme bölümündeki başka bir görselde ise Atatürk'ün spor yaparken çekilmiş bir fotoğrafına yer verilmiştir. Fakat Atatürk'le ilgili kısımlar değerlendirmeye alınmamıştır. Sadece aynı alıştırmada 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı geçmektedir. Böylece etkinlik kültürlerarası farkındalığa yöneliktir.

Yedinci ünitenin 2. dersinde 14 yaşındaki bir çocuğun doğum günü kutlamasından bahsettiği metin, kutlama hazırlığı görseli ve bunlarla alakalı etkinlikler verilmiştir. Kutlamayla alakalı alıştırmada öğrenciden bir daveti nasıl kabul yada reddedebileceğini, kutlama yaparken söylenen ifadelerin kazanması bekleniyor. Alıştırmayı yaparken öğrenci Fransız gelenek ve göreneklerinde yer alan reddetme kalıplarını da görmüş oluyor.

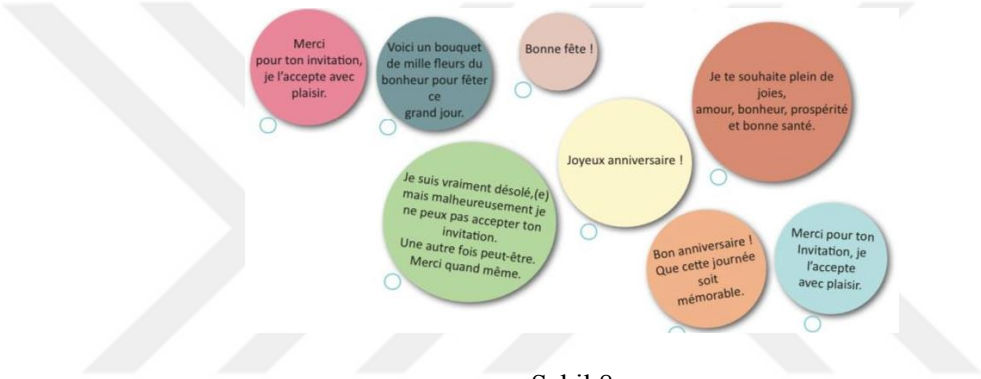

Şekil 8

Ayrıca derste davet kartı hazırlamakla ilgili başka bir etkinliğe yer verilmiştir. Fransız geleneğinin bir parçası olan davet kartı gönderme sosyal adetler başlığı altında ele alınmaktadır. Sayfa 85'te 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı'yla ilgili bir metin verilmiş ve metnin sağ tarafında ise Atatürk portesi ve Türk bayrağı yansıtılmıştır. Aynı sayfadaki başka bir soru ise kültürlerarası farkındalığı destekler niteliktedir. Fransa'da ve Türkiye' deki kutlamalar nelerdir (Quelles sont les fetes qui existent en Turquie et en France?) sorusuyla öğrencinin Fransız kültüründeki kutlamaları araştırması ve kendi kültüründeki kutlamaların farkına varması beklenmektedir. Öğrencinin kendi kültürünü ve hedef kültürü keşfetmesine yönelik yapılan bu etkinlikte öğrenci iki kültür arasındaki benzerlik ve farklılıkları karşılaştırır ve kültürel farkındalığını artırmış olur.

Kaybolan birinin yol sormasıyla ilgili alıştırmada Fransa'nın en önemli nehirlerinden biri olan Sen Nehri (La Seine) verilmektedir. Ayrıca başka bir metinde Victor Hugo, Alexandre Dumas, Voltaire gibi ünlü Fransız yazarların isimleri sokak veya meydan ismi

olarak verilmektedir. Aynı metin içinde Fransa'nın şehirlerinden Nice'in ismi de geçmektedir. Fransa'nın coğrafi özelliklerini ve şehirleri hakkında verilen bu bilgiler Dünya Bilgisi altında değerlendirmektedir. Ünlü Fransız yazarlarının isimlerinin geçmesi ise değerler, inanışlar ve davranışlar başlığı altında incelenmiştir.

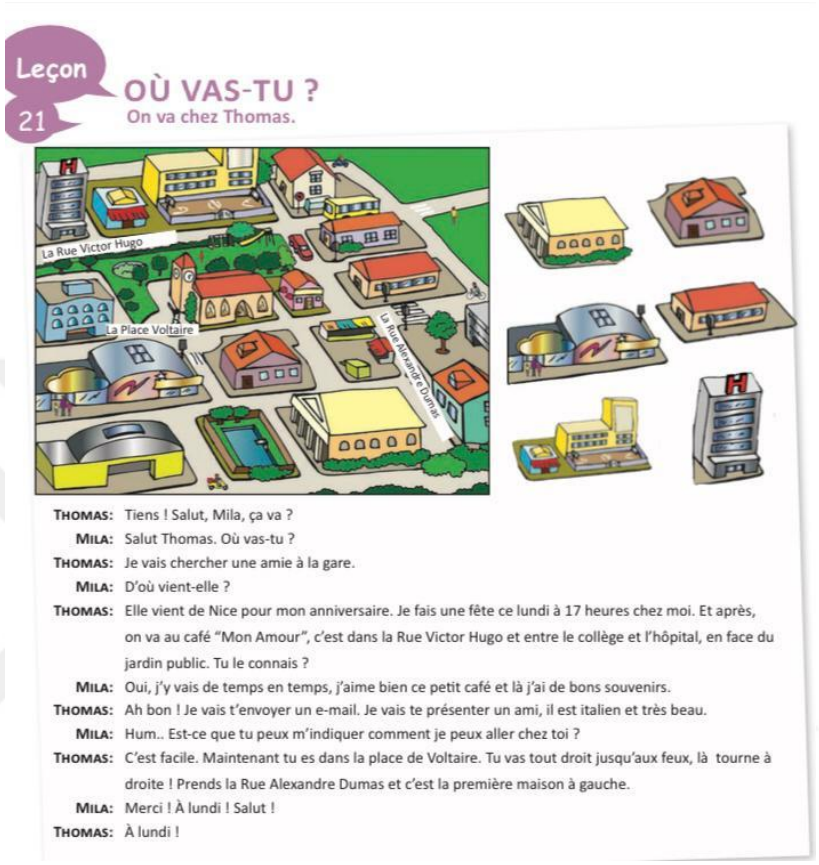

Leçon 21

OÙ VAS-TU ?

On va chez Thomas.

THOMAS: Tiens ! Salut, Mila, ça va ?
MILA: Salut Thomas. Où vas-tu ?
THOMAS: Je vais chercher une amie à la gare.
MILA: D'où vient-elle ?
THOMAS: Elle vient de Nice pour mon anniversaire. Je fais une fête ce lundi à 17 heures chez moi. Et après, on va au café "Mon Amour", c'est dans la Rue Victor Hugo et entre le collège et l'hôpital, en face du jardin public. Tu le connais ?
MILA: Oui, j'y vais de temps en temps, j'aime bien ce petit café et là j'ai de bons souvenirs.
THOMAS: Ah bon ! Je vais t'envoyer un e-mail. Je vais te présenter un ami, il est italien et très beau.
MILA: Hum.. Est-ce que tu peux m'indiquer comment je peux aller chez toi ?
THOMAS: C'est facile. Maintenant tu es dans la place de Voltaire. Tu vas tout droit jusqu'aux feux, là tourne à droite ! Prends la Rue Alexandre Dumas et c'est la première maison à gauche.
MILA: Merci ! À lundi ! Salut !
THOMAS: À lundi !

Şekil 9

Ünitenin değerlendirme bölümünde Fransız enstitüsüne gitmek isteyen birini yol sormasıyla alakalı alıştırma verilmiştir. Yolda verilen görsellerin bir kısmı Türk kültürüne aittir (Galata Kulesi, Ayasofya). Fakat diğer görseller hakkında net bir şey söylemek mümkün değildir. Ayrıca görsellerin nereye ait olduğuna dair metin içerisinde de bir bilgilendirmeye rastlanmamıştır.

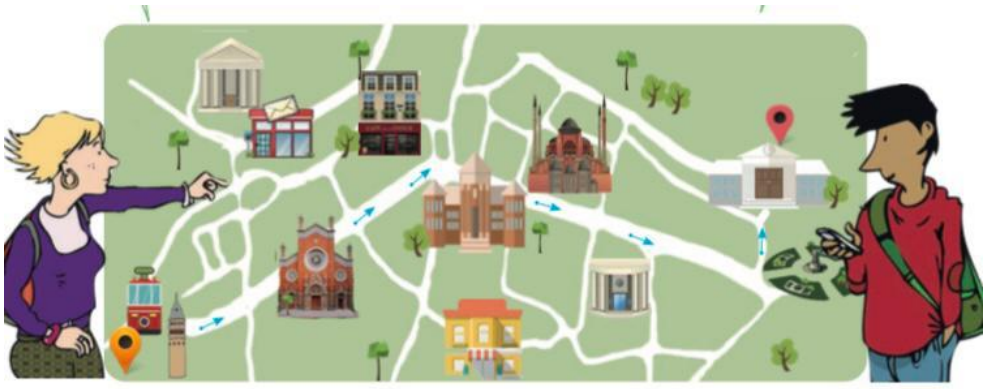

Şekil 10

Sekizinci ünitenin başlangıcında bulunan valizin içindeki birkaç önemli eseri gösteren fotoğrafta Türk kültürüne ait Kız Kulesinin yanı sıra Eyfel Kulesi de (La Tour Eiffel) verilmiştir. Kültürlerarası farkındalığa yönelik bir görselle derse başlanmıştır. Fransızların en önemli turistik eserlerinden biri olan bu yapıt Fransız değerlerini yansıtmaktadır.

Şekil 11

Sayfa 90'da ise diyalogla birlikte verilen görsellerden bir tanesi Türkiye'den Galata Kulesi iken diğer görselle Louvre Müzesi gösterilmiştir. Görsellerle alakalı metinde ise sadece Türkiye'den şehir isimleri ve gezilecek yerlerden bahsedilmiş. Bu sayfa öğrencide kültürlerarası farkındalığını geliştirici öğeler içermektedir.

Şekil 12

Sekizinci ünitede Fransız ulusal kimliğini yansıttığını düşündüğümüz iki isime yer verilmiştir (Christine, Aurélie). Ünite sonu değerlendirme bölümünde alıştırmalar içerisinde Fransa'daki Bordeaux şehrinin, tren bileti görselinde seyahat edilen şehirlerde Vich ve Paris'in adı geçmektedir. Tatil konusu işlenirken gerçek hayattan bir örnek olarak Fransız Ulusal Demir Yolları'na ait bir tren bileti gösterilmektedir. Kültürel öğe olan bilet Fransa'daki değerler başlığında değerlendirilmektedir. Ünitenin son sayfasında ressam Hervé Lewandowski tarafından oluşturulan Orsay Müzesi (Musée d'Orsay)'nde sergilenen 3 ressamın tablolarının görseli ve bilgileri yer almaktadır. Fransız sanatının önemli temsilcilerinden biri Claude Monet ve Pierre Auguste Renoir'ın isimleri eserleriyle birlikte verilmiştir.

4.1.2 Nouveau Bien Sûr A1.2 Ders Kitabı ile İlgili Bulgular

Araştırmamızın bu bölümünde Türkiye'de Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan Fransızca ders kitaplarında sunulan Fransız kültürüne ve kültürlerarası

farkındalığa yönelik bulgular elde edilmiştir. Bu bölümde kitabın devamı niteliğinde olan *Nouveau Bien Sûr A1.2* seviyesine ait bulgular yer almaktadır. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından ortaöğretim öğrencilerine yönelik Fransızca öğretimine yönelik hazırlanan *Nouveau Bien Sûr A1.2* Ders Kitabı A1.1 kitabının devamı niteliğinde kullanılmaktadır. Toplamda 8 ünite, her ünitede 3 ders yer almaktadır. Bulguların yer aldığı tablo AOBM'nin Bildirimsel Bilgi başlığı altında bulunan Sosyokültürel Bilgi'deki 7 temel madde, Dünya Bilgisi ve Kültürlerarası Farkındalık temel alınarak oluşturulmuştur. Tabloda ünitelerde hangi başlıklara yer verildiği gösterilmiştir. Ünite sonundaki değerlendirme bölümleri ise üniteye dahil edilmiştir.

Tablo 2. Nouveau Bien Sûr A1.2 Ders Kitabında Kültür Aktarımı ile İlgili Başlıklar

Üniteler	Bildirimsel Bilgi Başlıkları
Ünite1	Kişiler arası ilişkiler (Sosyokültürel Bilgi) Değerler, inanışlar ve davranışlar (Sosyokültürel Bilgi) Dünya bilgisi Kültürlerarası farkındalık
Ünite2	Değerler, inanışlar ve davranışlar (Sosyokültürel Bilgi) Günlük yaşam (Sosyokültürel Bilgi) Yaşam biçimleri (Sosyokültürel Bilgi) Dünya bilgisi Kültürlerarası farkındalık
Ünite3	Değerler, inanışlar ve davranışlar (Sosyokültürel Bilgi) Kültürlerarası farkındalık
Ünite4	Törensel öğeler (Sosyokültürel Bilgi) Günlük yaşam (Sosyokültürel Bilgi) Yaşam biçimleri (Sosyokültürel Bilgi) Değerler, inanışlar ve davranışlar (Sosyokültürel Bilgi) Dünya bilgisi Kültürlerarası farkındalık
Ünite5	Törensel öğeler (Sosyokültürel Bilgi) Değerler, inanışlar ve davranışlar (Sosyokültürel Bilgi) Dünya bilgisi Kültürlerarası farkındalık
Ünite6	Günlük yaşam (Sosyokültürel Bilgi) Değerler, inanışlar ve davranışlar (Sosyokültürel Bilgi) Dünya bilgisi Kültürlerarası farkındalık

Ünite7	Yaşam biçimleri (Sosyokültürel Bilgi) Değerler, inanışlar ve davranışlar (Sosyokültürel Bilgi) Günlük yaşam (Sosyokültürel Bilgi) Dünya bilgisi Kültürlerarası farkındalık
Ünite8	Değerler, inanışlar ve davranışlar (Sosyokültürel Bilgi) Kültürlerarası farkındalık

Kitabın ilk ünitesi tanışma diyaloglarıyla başlamaktadır. Sonrasında yer alan alıştırmalarda ise öğrenciden cümle ve kelimelerdeki sen ve siz farkını ayırt edebildiğini gösteren çalışmalar yapması istenmiştir. Kişiler arası ilişkilerdeki farklılıkları yansıtan bu diyalog ve alıştırmalar hedef kültürün bir parçasıdır. Yaşadığı yer ve ırkı hakkında bilgi veren dinleme parçasının metninde Fransız olarak gösterilen kişinin adı da Fransız ismi olarak verilmiştir. Bu durum ise ulusal kültürü yansıtmaktadır. Sayfa 18'deki iki kişi arasında geçen diyalogda da kimliği Fransız olarak verilen kişinin adı da Fransız kültürünü yansıtan bir isimdir (Sylvie). Ayrıca ünitenin tamamı incelendiğinde Zoé, Alexis, Janine, Yves, Valérie, Sylvie, Joséphine, Jeanne Jules gibi Fransız isimlerine rastlamak mümkündür.

Ünitedeki diyalog ve alıştırmalarda Fransa şehirleri bilgisinin örneği Paris ve Lyon şehirlerinin isimleri geçmektedir. Türkiye'den ise kaynak kültürü yansıtan İstanbul'un ismi geçmiştir. Kültürlerarası farkındalığı gösteren alıştırmanın görselinde yer alan bayraklar arasında Fransız ve Türk bayrağına da yer verilmiştir.

Şekil 13

Ünite sonunda ise Bien sûr A.1.1 kitabından farklı olarak ünite sonunda Civilisation (Medeniyet) bölümü bulunmaktadır. Bu bölümlerde Fransızca, Fransız kültürü ve Fransa dünya bilgisine ait bölümler yer almaktadır. Dünya bilgisine ait 1.ünite Civilisation bölümünde Frankofon (Francophone)'la alakalı açıklamalar ve Frankofon ülke örnekleri verilmiştir. Bir sonraki sayfada yer alan dünya haritasında da Frankofon ülkelerin isimleri ve yerleri vurgulanmıştır. Bu etkinlikler Dünya Bilgisi altında değerlendirilmiştir. Fransızcanın öneminden bahsettiği metinde ise Fransızcanın tiyatro, sanat, moda, mimari ve mutfak konusunda uluslararası bir olgu olduğu ayrıca zengin ve ritmik bir dil olan Fransızcanın aşkın dili olarak adlandırıldığından bahsedilmektedir. Bölüm sonunda ise öğrencinin Türkiye'deki Frankofon dünyası hakkında araştırma yapması istenmektedir.

Şekil 14

Kültürel içerik bakımından oldukça zengin olan 2.ünite eğitimle alakalıdır. Ünitede Fransız milli eğitim sistemi hakkında bilgi veren metin ve diyaloglara değerler, inanışlar ve davranışlar başlığı altında incelemeye dahil edilmiştir. Örneğin ünite sonu Civilisation bölümünde öğrencinin yaş aralıklarına göre hangi eğitim kademesinde okuyacağına dair

bilgilendirme yapılmıştır. Ayrıca öğrencilerden ilgili şemayı inceledikten sonra Türk eğitim sistemindeki okul sistemini gösteren bir şema yapması istenmektedir. Bu çalışma ile öğrencilerin Türk kurumuna ait bir sistem ile Fransız kurumuna ait benzerlik ve farklılıkları ortaya çıkarması desteklenmiştir.

Şekil 15

Ünitedeki başka bir sayfada mektup örneğinde verilen fotoğrafta Malherbe Lisesi'nin adı Fransız şair François de Malherbe ile birlikte yer almaktadır. Gramer alıştırmasında ise Fransız yazar Marcel Pagnol'un adının verildiği lisenin ismi geçmektedir. Eğitimin önemini vurgulamak için Georges Jacques Danton'un şu sözleri verilmiştir: "Ekmekten sonra halkın öncelikli ihtiyacı eğitimdir." Kitapta Fransız kültürünü yansıtan bu kişiler değerler, inanışlar ve davranışlar başlığı altında değerlendirilmiştir. Bu başlık altında değerlendirilen başka bir isim ise eğitimin laik ve parasız olması için mücadele eden eski Fransa başkanı Jules Ferry'dir. Görsel ve metin incelendiğinde bahsedilen lisenin adının Jules Ferry olduğu dikkat

çekmektedir. Fransız değerlerini gösteren başka bir kurum ise Sorbonne Üniversitesidir. Sayfa 28'de dünyaca ünlü Sorbonne Üniversitesinin fotoğrafı hem de metinde üniversitenin adı verilmiştir. Dersin başka bir bölümünde ise öğrenciden metin yazması istenmiştir. Bu metini oluştururken kullanması gereken için verilen kelimeler Atatürk'ün hayatıyla ilgilidir. Bu bölüm değerlendirmeye alınmamıştır.

Hedef kültür odaklı Fransızların günlük yaşamı hakkında öğrencinin bir fikir oluşturmasını destekleyici bir fotoğraf Civilisation bölümünde verilmiştir. Fransa'nın bir sokağına ait olan bu fotoğraftan Fransızların günlük yaşamlarında da bisiklet kullandıklarının çıkarımı yapılabilir. Fotoğrafa bakarak bisikletin Fransızların yaşamlarının bir parçası olduğu söylenebilir. Ayrıca ünite boyunca kökeni farklı kültürlerden olan isimlerin yanı sıra Fransız kültürünü yansıtan Lucille, Annie, Sandrine, Léna, Elodie, Cédric, Jean gibi isimlere yer verilmiştir.

Üçüncü ünitede en çok dikkat çeken yerlerden biri Civilisation bölümündeki mesleki hayatlarında önemli yerlere gelmiş Fransızlar. Bu kişiler öğrencinin dikkatini çekmek adına görselleriyle birlikte verilmiştir (Roland Garros-Pilot; Emile Durkheim-Sosyolog; André Citroen-Mühendis; Louis Pasteur- Mikrobiyolog). Sayfa 39'da yer alan bir çalışmada ise Fransa futbol milli takımı oyuncularından Antoine Griezmann'ın görselinin altında doğum yerinin Fransa olduğu söylenmektedir. Öğrenciden bu futbolcunun ismini tahmin etmesi beklenmektedir.

Meslekler ve iş hayatıyla alakalı bu ünitede röportaj şeklindeki iki kişinin konuşmasında sorulara cevap veren kişi Mmm. Jaoui olarak verilmiştir. Soyadı ve mesleğinden çıkarım yaptığımızda ünlü senaryo yazarı Agnès Jaoui ile röportaj yapıldığı sonucuna varmaktayız. Ünitede Tomas adındaki bir kişinin iş aradığı süreçte iş bulma kurumuna başvurusunu anlatan diyalogda geçen yer Fransızların iş arama sürecindeki başvurdukları yer olan 'Pole Emploi'dır. Fransızlar için önemli olan başka bir kurum ise Grandes Ecoles'dur. Kamuda görev yapacak kişilerin eğitimini sağlayan bu okullar kendi içinde gruplara ayrılmaktadır. Ünitenin Civilisation kısmında da bu okullardan birkaç tanesinin hangi meslek alanında öğrenci yetiştirdiği açıklanmıştır. Fransız ulusal kültürün bir parçası olan bu kurumların isimlerinin içerikleriyle birlikte gösterilmesi öğrenciyi bilgilendirmek adına verimli olacaktır.

Şekil 16

Ünite boyunca kültürlerarası farkındalığa yönelik Fransız isimlerinin yanı sıra Türk isimlerine de yer verildiği gözlemlenmiştir. Ayrıca dini bir simge olan Türbanlı birinin fotoğrafı verilerek kültürlerarası farklılık ortaya koyulmuştur.

Kutlamalar, boş zaman etkinlikleri ve seyahat içerikli olan 4.ünite Fransa sokaklarında müzik yapan bir kişi ve onu sokağa oturup dinleyenlerden oluşan bir fotoğraf karesiyle başlamaktadır. Bu fotoğrafla öğrenciye günlük hayat yansıtılmıştır.

Şekil 17

Kültürün önemli bir yansıması olan kutlamalardan bir tanesi olan müzik festivalinden (fête de la musique) ünitenin ilk sayfasında ayrıntılı bir şekilde bahsedilmiştir. Dört kişi arasında geçen konuşmada gitar çalan kişi arkadaşını kutlamaya davet eder ve bu kutlamanın nasıl yapıldığından ve ne zaman olduğundan bahseder. Fransız kültürüne özgü törensel öğeleri yansıtan müzik kutlaması okuma parçasının konusunu oluşturmaktadır. İçerik olarak verilmese de sayfa 54'teki iki görsel de Fransa'da düzenlenen Caz Festivallerinin afişleridir.

Fransız ulusal kültürünü gösteren değerlerden bir tanesi de Fransız isimleridir. Ünitede Thierry, Aurélie, Anne, Amélie, Frédéric gibi popüler Fransız isimlerine yer verilmiştir. Fransız kültüründeki değer, inanış ve davranışları yansıtan başka bir durum ise ünitede kullanılan görsellerdir. Akordeon çalan ve müzik dinleyen bir kızın görselinde arkada Eyfel kulesi kullanılmıştır. Fransız mimar Gustave Eiffel tarafından yapılan Eyfel Kulesi Fransız kültürünün adeta bir sembolü haline dönüşmüştür.

Dünya bilgisi adı altında incelediğimiz Fransa'nın bazı şehirlerinin isimlerinin yanı sıra dünyaca ünlü olan Mont-Saint-Michel adasının da ismi de ünitede geçmektedir (Paris, Le Mont-Saint-Michel, Marsilya, St. Malo). Ayrıca genç Fransızların Fransa haritası üzerinde seyahat rotasını gösteren bir görsel de dünya bilgisi altında ele alınmıştır. Görselin metninde ve diğer fotoğraflarda ise Fransa'daki gençlerin seyahat alışkanlıkları

gösterilmektedir. Fransız gençlerin seyahat ederken hangi taşıt ve yöntemleri kullandıkları nasıl rota belirlediklerini yansıttığı için yaşam biçimleri başlığı altında değerlendirilmiştir.

Ünite değerlendirme bölümünde ise Fransızların günlük yaşamlarının bir parçası boş zamanlarında yaptıkları etkinlikler grafik halinde sunulmuştur. Öğrenci grafikle alakalı soruları cevaplarken aynı zamanda kültürel bilgi edinecektir.

Şekil 18

Civilisation bölümünde Fransızların geçmişten günümüze boş zaman etkinliklerinden ve boş zamanlarını geçirdikleri yerlerden bahsedilmektedir. 19.yüzyıldan 20.yüzyılın başlarına kadar çocukların oynadıkları oyunlarla alakalı bir metin verilirken aynı sayfada günümüzde insanların Fransızların boş zamanlarını geçirdikleri yerlerden bazılarının isimleri (Les Anciens Haras, Parc Astérix, IFLY Paris, France Miniature, Grande Roue) görselleri ve kısa açılamalarıyla birlikte verilmiştir. Ünitedeki Civilisation bölümü Fransızların günlük yaşamları hakkında bilgi sahibi olmamamızı sağlarken aynı zamanda bir Fransız'ın yaşam biçimi hakkında da fikir oluşturmamızı destekler. Ayrıca ünitenin bu kısmında Fransız değerlerini gösteren Fransızlarla özdeşleşmiş önemli kişi, eser ve yerlerin isimlerine (Napléon, Jardin des Tuileries, Louvre, Champs-Élysée, Tour Eiffel) yer verilmiştir.

Les anciens haras : Les haras de Napoléon III, de Saint-Cloud, cette ferme pédagogique a des ateliers de la nature et de l'environnement.

Parc Asterix : Bienvenue dans le plus fou des parcs à thème à Paris ! Aventurez-vous au cœur du célèbre village et goûtez aux joies d'une vie de Gaulois; péné dans l'Empire Romain.

PARC DE LOISIRS À PARIS

IFLY Paris : Le rêve du vol. Venez découvrir seul, entre amis, entre collègues, en famille, la chute libre

France Miniature : On découvre Paris à Élancourt, des régions et terroirs français. À la façon d'un géant, on parcoure à grands pas la tour Eiffel, le Mont Saint-Michel, les arènes d'Arles ...

LOISIRS FIN DU XIXÈME AU DÉBUT DU XXÈME SIÈCLE

Les enfants jouaient aux osselets.
Ils jouaient avec des cerceaux et des bâtons.
Ils jouaient aux billes.
Ils sculptaient des personnages avec du bois.
Ils jonglaient avec des chiffons remplis de cailloux et de sable.
Ils jouaient à la corde à sauter, aux quilles, aux échecs, aux échasses, aux raquettes et au volant.
Ils jouaient aussi aux boules et à la balançoire.
Ils pêchaient avec des cannes à pêche.

Grande roue : On contemple le panorama sur le jardin des Tuileries, le Louvre, les Champs-Élysée et ses illuminations de Noël d'une hauteur de 70 mètres (plus grande roue mobile du monde).

Şekil 19

Ünitenin son sayfalarında yer alan metnin başlığı Genç bir Fransız nasıl yaşar? (Comment vit une jeune Française?) olarak verilmiştir. Metnin sadece başlığını incelediğimizde Fransız kültürüne göre genç bir insanın neler yaptığına dair merak duygusu oluşmaktadır. Metin incelendiğinde ise Cybille adındaki Fransız kızın yaz tatilinin yanı sıra kışın Noël, baharda ise Paskalya tatilinin olduğundan bahsedilmiştir. Dini birer kutlama olan bu günlerde Fransızların tatil yaptığı çıkarımına varılmaktadır. Kitaptaki bu metin Fransız kültürüne dair yaşam biçimi ve günlük yaşamı yansıtıcıdır. Ayrıca metinle ilgili etkinlik verilmiş ve kültürlerarası farkındalığa yönelik öğrencinin kendi etkinliklerinden bahsetmesi beklenmiştir. Kitabın bu bölümünde yer alan görseller incelendiğinde Fransız kültürünü

yansıtan bir öğeye rastlanmamıştır. Türk kültürüne ait ise ünitede eşleştirme çalışmasında verilen Atatürk görseline rastlanmıştır. Fakat görsel incelemeye dahil edilmemiştir.

Beşinci ünitenin bir bölümü hava durumuyla alakalı konuyu kültürlerarası içeriğe sahiptir. Öğrencilere hava durumuyla alakalı bilgiler Türkiye haritası üzerinde gösterilerek verilmiş. Fakat konuyu pekiştirici alıştırmalar ise Fransa'ya ait bazı şehir isimlerinin de yer aldığı harita üzerinde gösterilmiştir. Öğrenci Fransa'nın Paris, Brest, Tours, Strasbourg, Bordeuax, Lyon, Marseille gibi şehirlerinin harita üzerinde nerede bulunduklarına dair fikir sahibi olurken dünya bilgisini geliştirmektedir. Ünitenin Civilisation bölümünde olimpiyat oyunlarının tarihinden anlatılırken ünlü sporcu Pierre de Coubertin'den de bahsedilmiş ve görseli de verilmiştir. Ayrıca aynı sayfada Paris'te gerçekleşen 1924 Olimpiyat Oyunları'na ait bir afiş bulunmaktadır. Civilisation bölümü içerisinde hedef kültürü yansıtan Fransızlar için önemli bir yere sahip olan 'Le Tour de France'dan kısaca bahsedilmektedir ve öğrencilerden bu konuda araştırma yapmaları istenmektedir. Fransızların bisiklete verdikleri önemi yansıtan ve coşkuyla karşılanan bu gün Fransızların törensel öğelerinden bir parçasını oluşturmaktadır. Bahsedilen başka tanına bir kişi ise Zidane'dır. Öğrenciler tarafından da tanınan ünlü Fransız futbolcunun spor hayatına başlamasıyla alakalı bir metin ve metne ait sorular verilmiştir. Ayrıca ünitenin son etkinliği öğrencinin kültürel arası farkındalığını artırıcı niteliktedir. Öğrenciden kendi ülkesine ait sporcu bir kişiyi tanıtması istenmektedir.

Altıncı ünitede tatil planından bahseden birinin ailesiyle Fransa'nın denizaşırı topraklarından Martinik (Martinique)'e gideceklerinden bahsedilmiştir. Önceki ünitelerde Fransa'nın Avrupa kıtasındaki topraklarından bahsedilirken güzel bir tatil şehri olan Martinik'ten bahsedilmesi Fransa topraklarının sadece Avrupa kıtasıyla sınırlı olmadığını göstermektedir. Sayfa 81'de verilen yönergede öğrenciden bir fırına (boulangerie) gidip köy ekmeği (pain de campagne) ve Fransız ekmeği (baguette) almasını söylüyor. Fransız kültürüyle özdeşleşmiş bir baguette'in talep edilmesi öğrencinin aklında Fransızların günlük yaşamda tükettikleri yiyeceklerle ilgili bir fikir oluşturabilir. Ayrıca alıştırma baguette görseliyle desteklenmiştir. Ünitenin son sayfalarında Fransa'nın iki şehri Toulouse ve Bordeaux tanıtılmıştır. Şehirlerin Fransa haritasındaki yerleri, doğal güzellikleri ve gezip görülebilecek yerlerinden bahsedilmektedir. Aynı sayfada metinle birlikte verilen görsellerde Bordeuax Üniversitesi, şehrin kuşbakışı görüntüsü, Toulouse şehrindeki bir sahilin fotoğrafı verilmiştir. Öğrencinin dünya bilgisi edineceği aynı zamanda şehirlerin ünlü

yerleri ve sanat eserleri, hakkında merak uyandıracak bu bölüm araştırmada değerler, inanışlar ve davranışlar ile dünya bilgisi çatısında değerlendirilmiştir.

DEUX VILLES

"Bordeaux est au Sud-Ouest de la France. Le fleuve "la Garonne" traverse la ville. Ses vignobles sont très réputées.
Au sud, au nord, à l'est, à l'ouest de la ville, il y a de nombreux lieux à voir. Les touristes vont au monument des Girondins sur la Place des Quinconces, près du Grand Théâtre. Au centre de la ville se trouvent la Cathédrale Saint-André et la Tour Peu Berland. Le Palais Rohan (actuellement l'hôtel de ville) est en face de la tour Peu Berland. À côté du palais, il y a de beaux cafés et derrière il y a la préfecture de police, la bibliothèque et un centre commercial.
Dans la ville on peut découvrir, les musées et les parcs, se balader sur les quais de la rive gauche, naviguer en bateau sur la Garonne ou visiter Arcachon avec ses plages et la Dune du Pyla.
Le Pont de Pierre relie les rives. Les gens se déplacent avec le tram, le bus ou le vélo au choix. Le tram passe par le centre ville et va au fond des quartiers ."

Toulouse, capitale occitane

Toulouse est une étape au sud-ouest de la France. Hier capitale des Wisigoths, aujourd'hui capitale aéronautique et spatiale, Toulouse vous invite à découvrir ses deux mille ans d'histoire, une ville riche

Şekil 20

Değerlendirme bölümünde yer alan etkinlikte ise öğrenciden tatil planlarından bahsetmesi istenmiştir. Etkinliğe ait görsellerde ise Türkiye'deki turistik yerlere ait görsellere rastlanmıştır. Bu görseller öğrencide kültürlerarası farkındalık oluşmasına yöneliktir.

İletişimle ilgili olan 7.ünitede Fransızların tercih ettiği ulaşım aracı olarak 'Bla Bla Car' ile ilgili ilanlar verilmiştir. Fransızların bir yerden başka bir yere giderken çok fazla kullandığı bu paylaşımlı araba sistemi bir yaşam kültürünü yansıtmaktadır. Ev ya da oda kiralamakla ilgili olan bölümde ilanlarda kullanılan telefon numarası kodlarının Fransa (+33)'ya ait olduğu dikkatimizi çekmektedir. Bu yüzden alıştırma aynı zamanda öğrenciye ülkenin telefon kodunu tanıtmaktadır.

Restoran mönülerinin yer aldığı sayfada bahsedilen restoranın telefon numarası ve iletişim adresleri Paris'e aittir. Fakat verilen görsellerde Fransız kültürüyle özdeşleşmiş bir yiyeceğe rastlanmamakla birlikte mönüde yer alan Türk kültürüyle özdeşleşmiş ayran ve baklavaya yer verildiği dikkatimizi çekmektedir.

Şekil 21

Kitapta içerikte bahsedilmeyen sadece görseli kullanılmış Jean-Marie Poupart'ın yazdığı 'Des Photos Qui Parlent' adlı kitabın kapak fotoğrafı ile başka sayfadaki alıştırmada da Fransızlarla özdeşleşmiş ve Fransız değerini yansıtan Eyfel görseli kullanılmıştır. Sayfa 91'deki bir etkinlikte ise öğrencilere bazı ülkeler ve tarımsal kaynakları verilmiş. Öğrenciden kültürlerarası farkındalığa yönelik kendi ülkesine ait tarımsal kaynakları yazması beklemektedir. Fransa'ya ait tarımsal kaynaklar ise buğday, arpa, üzüm olarak gösterilmiştir. Değerlendirme bölümü etkinliğinde öğrenciden görsellerdeki kişilerin tasvirini yapması beklenmektedir. Farklı yerlere ait görsellerden birinde türbanlı bir kadın resmi gösterilerek Türk kültüründe de yer alan dini bir simgeye yer verilmiştir. Bu görsel ve etkinliklerin kültürlerarası farkındalığa yönelik olduğu düşünülmektedir. Aynı alıştırma içerisinde Fransız kültürüyle özdeşleşen Eiffel kulesi önünde fotoğraf çekilen bir kişi de yer almaktadır. Böylece iki kültüre ait görsel aynı çalışmayla gösterilmektedir.

Adeta kültürel bir şölen olan ünitenin Civilisation bölümü Fransız gastronomisiyle ilgilenen yazar Marcel Rouf'un sözüyle başlıyor: "Bir milletin mutfağı, medeniyetinin tek kesin şahididir." Fransız kültürünün önemli temsilcisi olan Fransız mutfağının öğrencilere aktarılması bir Fransız'ın günlük hayatında yedikleri hakkında fikir sahibi olmamızı sağlarken aynı zamanda Fransız'ın yaşam biçimini yansıtması bakımından da önemlidir. Görselleri incelediğimizde Fransa'nın belirli bölgelerinde hangi yiyeceklerin olduğunu görüyoruz.

Şekil 22

Civilisation bölümünün bir kısmında Fransızların yeme alışkanlıkları verilmiştir. Bir Fransız'ın yemek yeme saatleri, öğünlerinde neler yedikleri anlatılmış. Yemek için masada toplanmanın sadece yemek yeme değil bir kültür olduğundan bahsederek Fransız yaşam biçimi ortaya koyulmuştur. Ayrıca Fransızların yaşam biçimlerini yansıtan başka bir örnek olarak Fransa'daki balık ürünleri, sebze, meyve ve peynir tüketimiyle ilgili bilgiler

verilmiştir. Fransız mutfağının bir bütün dışında bölgelere göre de farklılıklar gösterdiğini vurgulamak adına bölgelere göre ünlü olan yemek ve yiyeceklerle dolu bir harita oluşturulmuş. Bu haritada bölgelerin isimleri ve yemeklerin görselleri birlikte verilmiştir. Öğrenci bu haritayla Fransız kültürel değerlerine dair edinimini sağlarken aynı zamanda Fransa'nın bölgeleri hakkında da fikir sahibi olacaktır.

Şekil 23

Fransız kültürel değerleri, yaşam biçimleri, günlük yaşamları ve dünya bilgisinin bir arada sunulduğu bu bölümde öğrencinin kendi kültürüyle karşılaştırma yapabilmesi adına ülkesinin mutfağından bahsetmesi istenmektedir.

İçeriği sanat olan 8.ünite kapağındaki fotoğraf Paris'te Montmartre bölgesindeki bir caddeye aittir. Place du terre olarak bilinen bu cadde Fransız Sokak sanatçılarının uğrak yerlerinden biridir. Bu fotoğraf karesiyle Fransa'da sanatın sokaklarda da icra edildiğini ve

Fransız değerlerinin sanatla iç içe olduğunu çıkarabiliriz. Bu bölüm değerler, inanışlar ve davranışlar alt başlığı altında gösterilmektedir. Ünitenin ilk sayfasındaki diyaloğun hemen altında yer alan görseller Louvre Müzesine aittir. Buradan yola çıkarak metinde geçen müzenin de Louvre olduğunun çıkarımını yaparsak, müze içerisinde rehberlik hizmetinde iki farklı (kulaklık veya rehber eşliğinde) seçenek olduğunu anlıyoruz. Başka bir sayfada yer alan benzer bir metin ise Kapadokya'ya aittir. Görsellerle de desteklenen bu metnin yanı sıra başka bir etkinlikte de yine Türkiye'nin 5 farklı şehrine ait görseller yer almaktadır. Bu bölüm ise kültürlerarası farkındalık başlığı altında değerlendirilmiştir.

Adeta değerler, inanışlar ve davranışlar içeriğinden bir şölen olan bu ünitede birçok ünlü sanatçıya, film yıldızına, film afişlerine, ünlü şarkıcılara yer verilmiştir. Bu görsel çeşitlilik Fransız besteci Georges Bizet'in eseri olan Carmen Operasına ait bir görüntüyle başlamıştır. Fransızların operayla iç içe olduğunu gösteren bu görsel kültürü yansıtan değerlerden biridir. Başka bir sayfada ise şarkıcı Francis Cabrel'e ait şarkı sözlerini tamamlama alıştırması yapılmaktadır. Ayrıca ünitedeki önemli görsellerden biri Fransız yönetmen Luc Besson'a ait Lucy filmi, Fransız yönetmen Philippe Haïm'in yönettiği Les Dalton filmi, Fransız senarist Sylvain Chomet'a ait Les Triplettes de Belleville adında animasyon filmi, Fransa yapımı le Peuple Migrateur, belgesel filmi, Paris'te geçen yönetmenleri Fransız olan Une Vie de Chat animasyon filmlerine ait film afişleridir.

Şekil 24

Öğrencilerin Fransız yapımı ya da hikâyelerinin Fransa'da geçtiği bu filmler hakkında fikir edinmesini sağlayacak bu çalışma öğrencilere Fransız kültüründeki sanatın yerini gösteren bir örnektir. Kültürlerarası farkındalık adı altında değerlendirdiğimiz Dedemin İnsanları, Hababam Sınıfı Tatilde film afişlerini Türk kültürüne aittir.

Sayfa 104'te yer alan görselleri cümlelerle eşleştirme çalışmasında verilen görsellerden 3 tanesi Fransız ressamlara ait tablolardır (Pierre-Auguste Renoir, Claude Monnet, Henri Matisse). Ayrıca Henri Matisse'e ait verilen başka bir resim hakkında öğrencinin araştırma yapıp istenilen bilgileri bulması beklenmektedir. Görsellerin sadece destekleyici öğe olarak kullanılmasındansa etkinliklerin görsel üzerinden oluşturulması öğrencinin kültürel farkındalığını artıracaktır. Benzer başka bir etkinlik örneği ise Fransız animasyonu olan Ma Vie de Courgette hakkında öğrenciden araştırma yapıp filmle ilgili verilen bilgilendirme metnindeki boşlukları tamamlaması istenmektedir.

Ünitenin Civilisation bölümünde ise çeşitli dallarda (mimari, fotoğrafçılık, resim, modern sanat, müzik, sinema) Fransız sanatından örneklerle bahsedilmektedir. Mon projet başlığında ise Fransız yapımı üç film verilmiş ve filmlerle alakalı kısa bilgilendirme yapılmıştır. Öğrenciden örneklere benzer kendi ülkesine ait filmleri sunmak için araştırma yapması istenerek kültürlerarası farkındalık oluşturulmuştur.

Şekil 25

4.2. Fransız Yayınevi Tarafından Hazırlanan Fransızca Ders Kitabındaki Fransız Kültürünü ve Kültürlerarası Farkındalığı Yansıtan Öğeler

Araştırmamızın ikinci sorusuna yönelik Fransız yayınevi Hachette tarafından hazırlanan *Le Nouveau TAXİ 1* kitabındaki kültürel öğeler incelenmiştir. A1 seviyesini tek bir kitap içerisinde verildiği için araştırmanın bu bölümünde sadece bir kitap incelemeye alınmıştır. AOBM'de yer alan Bildirimsel Bilgi'nin alt başlığı olan Sosyokültürel Bilgi Dünya Bilgisi ve Kültürlerarası Farkındalık ölçütleri dikkate alınan kitapta hedef kültür olan Fransız kültürüne ait öğelerle kültürlerarası farkındalığa yönelik öğeler bir bütün olarak sunulmuş ve değerlendirilmiştir.

4.2.1. Le Nouveau TAXİ 1 Ders Kitabı ile İlgili Bulgular

Araştırmamızda kaynak olan Fransız yayınevi Hachette tarafından hazırlanan *Le Nouveau Taxi 1*, başlangıç seviyesi (A1) Fransızca öğrenmek isteyenler için kullanılmaktadır. Her biri 4 dersten oluşan toplamda 9 üniteden oluşan kitapta ünite sonlarında yer alan değerlendirme bölümleri vardır. 3.ünitenin, 6.ünitenin ve 9.üniten sonlarında öğrencileri DILF A1.1 ve DELF A1 sınavlarına hazırlamaya yönelik deneme sınavları bulunmaktadır. Kitaptaki kültürel öğeler değerlendirilirken AOBM'nin belirlediği Bildirimsel Bilgi'nin alt başlığı olan Sosyokültürel Bilgi, Dünya Bilgisi ve Kültürlerarası Farkındalık temel alınmıştır. Öğrenci değerlendirme sınavları bulundukları ünitelere dahil edilmiştir. İlgili tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 3. Le Nouveau TAXİ 1 Ders Kitabı Kültür Aktarımı ile İlgili Başlıklar

Üniteler	Bildirimsel Bilgi Başlıkları
Ünitelerin dışında yer alan kültürel öğeler	Değerler, inanışlar ve davranışlar (Sosyokültürel bilgi) Yaşam biçimleri (Sosyokültürel bilgi) Günlük yaşam (Sosyokültürel bilgi) Dünya bilgisi Kültürlerarası farkındalık
Ünite0	Değerler, inanışlar ve davranışlar (Sosyokültürel bilgi)
Ünite1	Kişilerarası ilişkiler (Sosyokültürel bilgi) Değerler, inanışlar ve davranışlar (Sosyokültürel bilgi) Dünya bilgisi
Ünite2	Değerler, inanışlar ve davranışlar (Sosyokültürel bilgi)

	Dünya bilgisi
Ünite3	Değerler, inanışlar ve davranışlar (Sosyokültürel bilgi) Yaşam biçimleri (Sosyokültürel bilgi) Günlük yaşam (Sosyokültürel bilgi) Dünya bilgisi Kültürlerarası farkındalık
Ünite4	Değerler, inanışlar ve davranışlar (Sosyokültürel bilgi) Yaşam biçimleri (Sosyokültürel bilgi) Günlük yaşam (Sosyokültürel bilgi) Dünya bilgisi Kültürlerarası farkındalık
Ünite5	Günlük yaşam (Sosyokültürel bilgi) Törensel öğeler (Sosyokültürel bilgi) Değerler, inanışlar ve davranışlar (Sosyokültürel bilgi) Kültürlerarası farkındalık
Ünite6	Yaşam biçimleri (Sosyokültürel bilgi) Sosyal adetler (Sosyokültürel bilgi) Değerler, inanışlar ve davranışlar (Sosyokültürel bilgi) Günlük yaşam (Sosyokültürel bilgi) Dünya bilgisi Kültürlerarası farkındalık
Ünite7	Günlük yaşam (Sosyokültürel bilgi) Yaşam biçimleri (Sosyokültürel bilgi) Kültürlerarası farkındalık
Ünite8	Değerler, inanışlar ve davranışlar (Sosyokültürel bilgi) Günlük yaşam (Sosyokültürel bilgi) Yaşam biçimleri (Sosyokültürel bilgi) Törensel öğeler (Sosyokültürel bilgi) Kişilerarası ilişkiler (Sosyokültürel bilgi) Dünya bilgisi Kültürlerarası farkındalık
Ünite9	Günlük yaşam (Sosyokültürel bilgi) Yaşam biçimi (Sosyokültürel bilgi) Değerler, inanışlar ve davranışlar (Sosyokültürel bilgi) Sosyal adetler (Sosyokültürel bilgi) Törensel öğeler (Sosyokültürel bilgi) Dünya bilgisi Kültürlerarası farkındalık

Kitapta üniteler dışında iki tane haritaya yer verilmiştir. Haritalardan bir tanesi dünya bilgisini yansıtan Fransa haritasıdır. Bu harita görseli içinde ise Fransa'da turistik ilgi çeken objeler, yiyecekler, eserler, doğal güzellikler, bazı ulaşım araçları yer almaktadır. Bu sebeple haritanın dünya bilgisinin yanı sıra değerler, inanışlar ve davranışlar, günlük yaşam, yaşam biçimleri başlıklarını da yansıttığı düşünülmektedir. Haritadaki görseller bölgesel farklılıklar dikkate alınarak sunulmuştur. Bu bağlamda harita bölgesel kültürü de yansıtmaktadır. Kitabın sonunda verilen diğer bir harita ise dünyada Fransızca konuşan ülkelerin gösterildiği bir görseldir. Ünitelerin bazılarında öğrenciden bu haritayı incelenmesi istenerek farkındalık oluşturulmak istenmektedir. Öğrenciye Fransızca konuşan Fransa dışında ülkelerin de olduğunu anlatmak için verimli olan bu harita kültürlerarası farkındalığı destekler niteliktedir.

Fransızca sayılardan ve alfabeden oluşan ilk ünite Fransızcaya giriş niteliğindedir. Öğrencinin dikkatini çekecek 3 dergi kapağı fotoğrafı kullanılmıştır. Fransızların severek okuduğu Madame Figaro dergisinin kapağı olan ilk görselde Carla Bruni bulunmaktadır. Télerama dergisinin kapağında yer alan soru ise düşündürücüdür: Fransız olmak nedir? (C'est quoi, être Français?) Bir milleti tanımlayan özellikler kültürel öğelerini de içermektedir. Kapakta verilen bu soru öğrenciyi Fransızların kültürel özelliklerini araştırması bakımından teşvik edebilir. Başka bir Fransız dergisi olan ELLE dergisinin kapağında ise model, şarkıcı Lou Doillon'un fotoğrafı verilmiştir. AOBM'deki kriterlerden değerler, inanışlar ve davranışlar başlığı altında topladığımız bu görseller gerçek hayatı yansıtan kültürel öğelerdir.

Şekil 26

Ünite1 Edith Piaf'ın hayat hikâyesini anlatan Fransız oyuncu Marion Cotillard'ın oynadığı film karesiyle başlamıştır. Tanışma, kendini tanıtma ile ilgili olan ünitenin başında verilen bu fotoğraf ünitede yer alan konularla da bağlantılıdır. Farklı selamlaşma örneklerine

yer veren ilk derste sen ve siz kullanımı arasındaki farkı gösteren diyaloglar oluşturulmuştur. Görsellerle de desteklenen diyaloglar Fransız kültürünü yansıtıcı öğelerdir. Kişilerarası ilişkiler gösterilirken de ulusal kültürü yansıtan Fransız isimleri farklı milletlere ait diğer isimlerle birlikte verilmiştir. Öğrenci Fransızcaya giriş yaptığı bu ünitede kökeni Fransız olan (François, Yves, Nicole, Arnaud,) isimlerin yanı sıra farklı milletlere ait olan fakat Fransızların da fazlasıyla tercih ettiği, Fransız kültürüyle bütünleşmiş (Céline, Théo, Alex) isimlerle de karşılaşmaktadır. Ayrıca isim gibi Fransız soyadlarına da rastlanmaktadır (Legrand, Bricourt, Devaoux, Thurame). 1.dersteki dil bilgisi alıştırmalarında Madame Khalifa'nın Fransız olduğundan bahsedilmektedir. Kökeni bakımından arap olan bu ismin kullanılması Fransa'da sadece Fransız kökenli insanların yaşamadığına dikkat çekilmiştir. Başka bir dersteki ise etkinlikte farklı meslek gruplarına ait kartvizitler verilmiştir. E-mail adreslerine, telefon numaralarına baktığımızda bu kartvizitlerin Fransa'da yaşayan kişilere ait olduğu çıkarımını yapabiliriz. Meslek grupları kültürel öğeler incelemesinde değerler, inanışlar ve davranışlar başlığı altında verilirken kartvizit üzerindeki ülkeyi yansıtan telefon numarası ve mail adresi ise dünya bilgisi altında incelenmektedir. Ayrıca ünitede dünya bilgisi adı altında geçen Fransız şehirleri Paris'tir. Hem alıştırmada Paris şehri geçerken başka bir alıştırmada ise Paris şehrinden bir adres örneği verilmiştir. Ayrıca ünitede bir bina önünde Fransa ve Avrupa birliğine ait bayrakların olduğu görsel dikkatimizi çekiyor. Bu binanın resmi bir bina olduğunu düşünmekteyiz. Bu görsel de ünitenin değerler, inanışlar ve davranışlar başlığında değerlendirdiğimiz bir bölümdür.

Şekil 27

Ünitenin 4.dersinde dünya bilgisi derinlemesine verilmiştir. Bu derste öğrenciyi Frankofon (dünyada Fransızca konuşan ülkelerdeki kişilere verilen isim) kavramıyla tanıştırmış oluyoruz. Öğrencinin dünyada Fransızcanın Fransa dışındaki ülkelerde de

konuşulduğunu fark etmesi sağlanıyor. Aynı sayfada verilen etkinlikte 'Dünyada Kim Fransızca konuşuyor?' sorusuyla öğrencinin sayfa 143'te yer alan ilgili haritayı inceleyerek bu konuda bilgi edinmesi sağlanıyor. Günlük yaşamda Frankofonların arkadaş bulmak için kullandıkları kitaptaki site (www.corrsepondance.com) örneğinde dünya bilgisini görüyoruz.

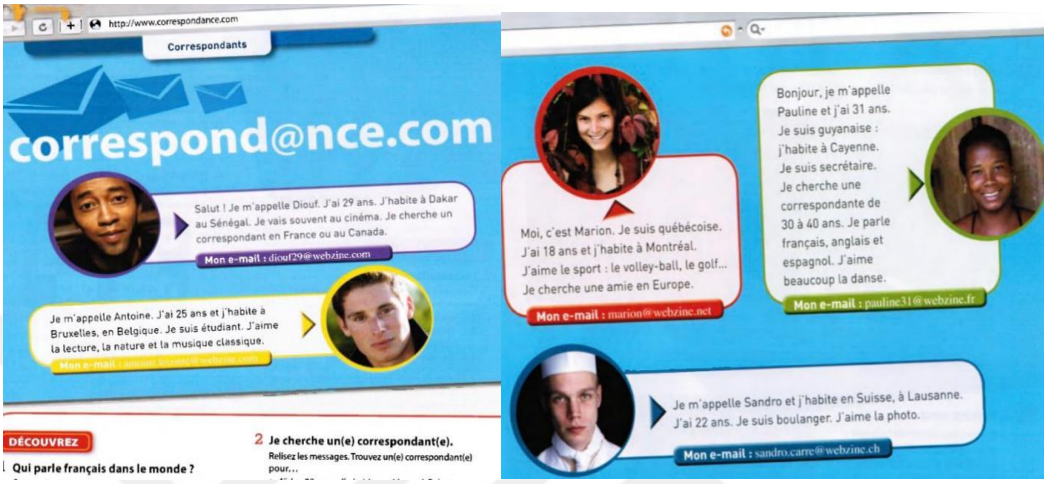

Şekil 28

Ulusal kimliği temsil eden durumlardan bir tanesi o ulusa ait olan isim ve soyadlarıdır. Martine, Michel, Mélanie, Patrick Fransız isimlerinden bazılarına 2.ünitede rastlamaktayız. Değerler, inanışlar ve davranışlar başlığının altında yer alan başka bir örnek kurumlardır. Fotoğraf karesinde verilen polis memurunun kıyafetinde yer Fransız bayrağından polisin Fransız polisi olduğu çıkarımını yapıyoruz.

Şekil 29

Ünitenin 7.dersinde alışverişe gelen kişilerin mağaza sorumlusuyla arasında geçen diyaloğu görüyoruz. Aynı zamanda aynı diyalog içerisinde bir Fransız'ın bazı durumlarda verdiği sesleniş ve kelimeleri görmüş oluyoruz. Her kültüre göre değişebilen ve günlük

yaşamı yansıtan bu seslenişlerin neler olduğunu bilmek Fransız biriyle iyi bir diyalog kurmak açısından önemlidir. Verilen diyalog içerisinde kıyafetlerin ne kadar olduğu da ifade edilmektedir. Öğrenci Fransa'nın da Euro kullanan ülkelerden olduğu çıkarımını yapabilir. Ülkenin para biriminin gösterilmesi dünya bilgisi altında ele alınmıştır.

Ünitede adeta sanat köşesi olan ve değerler, inanışlar ve davranışlar başlığını yansıtan 8.ders Fransızların sanatla nasıl iç içe olduğunu göstermektedir. Ünlü Fransızların ve farklı film karelerinin fotoğraflarından meydana gelen derste öğrencinin Edith Piaf'ın, Camille Claudel'in, Henri Matisse'in, Claude Debussy'nin, Guillaume Apollinaire'in mesleklerini bulmasını sağlayan bir çalışma yer almaktadır. Öğrencinin kendisinin keşfetmesine fırsat veren bu çalışma Fransız sanatçılar hakkında öğrencide merak uyandıracaktır. Başka bir etkinlikte ise öğrenciden La Mome filmine ait bu karelerden bir tanesini seçip fotoğrafı tasvir etmesi istenmiştir. İletişim bölümünde ise öğrenciye bildiği başka Fransız sanatçılar sorulmuştur. Jacques Prévert'in bir şiiriyle biten bu ders öğrencinin Fransız kültüründeki sanat algısını genişletecek yöndedir.

Şekil 30

Ünite sonunda yer alan savoir-faire (kendini uygulama) bölümünde ise verilen bir sınıf fotoğrafında CE2 yazmaktadır. Bu fotoğraf Fransız eğitim sistemini yansıttığı için değerler, inanışlar ve davranışlar başlığında Fransızlara ait bir kurum olarak değerlendirilmiştir.

Üçüncü ünitenin ilk dersinde kiralık ev ilanı ve kiralık evler hakkında bilgilendirme maili bulunmaktadır. Fransa'daki yaşam biçimlerini yansıtan bu bilgilendirmelerde kullanılan adres ve telefon numarası Fransa'ya ait olduğu için dünya bilgisi içinde de

değerlendirilmiştir. İlanlarda günlük yaşamın bir parçası kısaltmalar kullanılması dikkatimizi çekmektedir. Ayrıca Loca-loisir kiralama ajansının yazdığı mailde evle ilgili bilgilendirme de sokağın adı Victor-Hugo olarak verilmiştir. Ünlü Fransız şairin adının metin içerinde geçmesi Fransız kültürünü yansıtan değerler, inanışlar ve davranışlar başlığı altında gösterilebilir. Bir sonraki derste ise görsel olarak Paris haritasının bir kısmı verilmiştir. Metinde ise yine değerler, inanışlar ve davranışlar başlı altığında değerlendireceğimiz Paris'teki Louvre müzesinin adı geçmektedir. Metnin son kısmında ise Vélib'in nerde olduğu sorulmuştur. Paris ulaşımı için önemli bir yer tutan bu paylaşımlı bisiklet kullanım sistemi Fransızların günlük yaşamlarını yansıtmaktadır. Aynı ders içerisinde öğrenciden sayfada yer alan haritaya bakarak Louvre müzesi, Opera caddesi, Jardin de Tuileries ve Galeries Lafayette'i bulması istenmiştir.

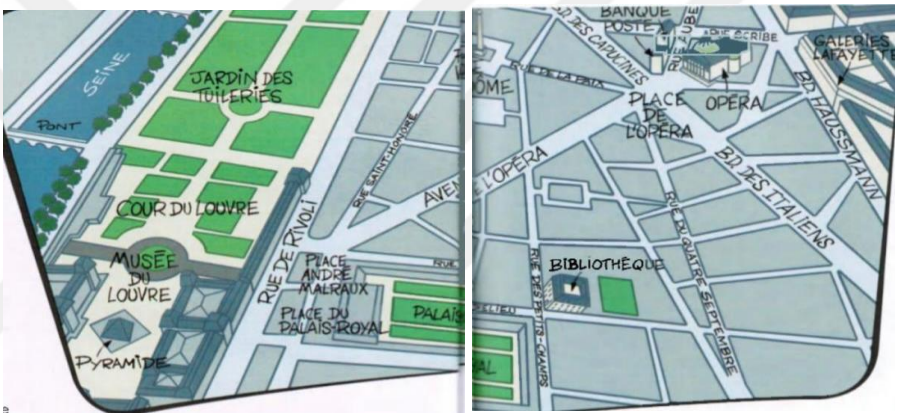

Şekil 31

Dünya bilgisiyle dolu 11.ders Martinik (Martinique) haritası ve denizine dikkat çeken bir fotoğrafla başlıyor. Fransızların denizaşırı yerlerinden biri olan bu adayla ilgili metinde ayrıntılı bilgiler veriliyor. Adada yer alan illerden bazılarının isimleri (Fort de La France, Sainte-Luce, Saint-Pierre) ve adada gezilebilecek yerlerden (La Marina, Musée Gauguin) bahsediliyor. Öğrencinin daha iyi kavrayabilmesi adına sayfa 143'de yer alan haritayı inceleyip Martnik'i bulması beklenmektedir. 11.derste dünya bilgisi başlığında Bordeaux, Paris, Nice, Marsilya şehirlerinin ve Paris'teki popüler Montmartre bölgesinin isimlerinin geçtiği etkinliklere yer verilmiştir.

Bir diğer ders olan 12.ders Arret sur Marseille'dir. Adından da anlaşıldığı gibi dünya bilgisini içermektedir. Sadece dünya bilgisi değil ders birçok kültürel başlığı kapsamaktadır. Değerler, inanışlar ve davranışlar başlığı altında incelediğimiz Marsilya'nın ünlü Fransız

futbolcu Zidane'ın şehri olduğundan bahsedilmiştir. Marsilya'ya ulaşımla ilgili verilen bilgiler Fransızların yaşam biçimlerini ve dünya bilgisini yansıtırken aynı zamanda bir devlet kurumu olan Société Nationale des Chemins de Fer Français (SNCF)'in isminin verilmesi de Fransızların günlük yaşamlarında çok fazla kullanılan ve Fransız Ulusal Demiryolları Şirketi anlamına gelen kurum kültürel öğe olarak verilmektedir. Fransızların günlük hayatlarında kullandıkları kısaltmalardan bir tanesi de Hızlı tren anlamına gelen Train à Grand Vitesse (TGV) ulaşım kısmında geçmektedir. Marsilya fotoğraflarıyla desteklenen derste ayrıca Marsilya şehir haritası üzerinde gezilecek yerler gösterilmiştir. Ayrıca dünya bilgisinde değerlendirdiğimiz sayfa üzerinde verilen telefon numaralarının hepsi Marsilya şehrine aittir. Aynı dersin iletişim bölümünde verilen kartpostalda Lille şehrinde yaşayan Audrey şehirdeki yaşamından bahsetmektedir. Fransız yaşam biçimi altında değerlendirdiğimiz bu etkinlikte öğrenciden kartpostala cevap yazması beklenmektedir.

Şekil 32

Ünite sonunda yer alan kendini değerlendirme bölümünde de Strasbourg şehrinin haritası verilmiştir. Öğrenciden istenilen yerleri tarif etmesi beklenirken diğer bir etkinlik ise Fransız yaşam biçimini yansıtan kiralık ev ilanlarıyla ilgidir.

Her 3 ünitenin sonunda yapılan öğrencileri DILF A1.1/DELF A1 sınavlarına hazırlamaya yönelik olan sınavlar yer almaktadır. 3.ünitenin sonundaki bu sınav örneğindeki kültürel öğeleri incelediğimizde yazılanı anlama kısmında verilen fotoğrafın Fransa'da bulunan bir gara ait olduğunu fark ediyoruz. Tren garı fotoğrafı yaşam biçimini yansıtırken yazma kısmında verilen restoran kartvizitinde Fransa'ya ait adres ve telefon numarası kullanıldığı için dünya bilgisini göstermektedir. Ayrıca öğrenciden kendi ailesini anlatacağı bir etkinlik oluşturulmuş. Bu çalışmayla öğrencinin kendi ailesi ve verilen Fransız aileyle arasındaki benzerlik ve farklılıklara ulaşması sağlanmaktadır.

Dördüncü üniteye St. Lazaire garında bulunan Fransız ressam Arman tarafından yapılan heykelin fotoğrafıyla giriş yapıyoruz. Ünite konusuyla bağlantılı bu görsel Fransızların sanatla ne kadar iç içe olduklarını göstermektedir. İlk dersteki görseller ve diyaloglar tren garında geçmektedir. Fransızların yaşam biçimlerinin bir parçası olan tren kullanımı öğrenciye saatler konusunu öğretirken de gösterilmiştir. İlk dersin diyaloğunda kişilerarası ilişkiler gösterilirken değerler, inanışlar ve davranışlar ise SNCF kurumuna ait örnek bir biletle verilmiştir. Ayrıca Paris- Nantes arası tren saatlerinin verildiği görselde günlük yaşamın bir parçası günlerin kısaltmaları da verilmiştir.

Şekil 33

Ünitenin 14. dersinde iki arkadaşın karşılaşması verilmiştir. Günlük yaşamda kullanılan "Ah !, Quelle surprise !" gibi seslenişlerin de yer aldığı Fransız günlük yaşamına örnek gösterilebilir. Ayrıca metinde Fransız Enstitüsü'nün adı geçmektedir. Bu yüzden metni değerler, inanışlar ve davranışlar başlığına ait kültürel öğeleri de içermektedir.

Bir Fransız'ın pazar gününü anlatan metnin görselinde alışverişten gelen bir kişinin çantasında Fransızların günlük yiyeceklerinden biri olan baget (baguette) yer almaktadır.

Ayrıca iletişim bölümünde öğrenciye yöneltilen "Genellikle sizin ülkenizde hafta sonları ne yapılır?" sorusuyla öğrencinin kendi kültürüyle karşılaştırma yapması sağlanmaktadır.

Ünitenin son dersinde öğrenciye Olimpiyat şampiyonu Fransız yüzücü Laure Manaudou'nun bir haftasının nasıl geçtiğinin anlatıldığı röportaj verilmiştir. Metin içerisinde geçen portakal suyu ve kahvaltılık gevrek (jus d'orange, céréales) bir Fransız'ın günlük yaşamında en çok tercih ettiği yiyeceklerdendir. İletişim bölümünde metinden yola çıkarak Laure'nın rahatlamak için neler yaptığını ve öğrenciye rahatlamak için neler yaptığı soruluyor. Kişisel cevaplar içeren bu etkinlikle öğrenci aynı zamanda Laure ve kendi kültürü arasında yaşam farklılıkları ve benzerliklerini ortaya koyacaktır.

Bravo Laure ! À 22 ans, elle est championne de France, d'Europe et du monde de natation. Mais une vie le championne est difficile !

lle se lève tous les matins vers 6 heures. lle fait sa toilette. Ensuite, elle s'habille et lle prend son petit déjeuner : fruit, yaourt, éréales et jus d'orange. À 7 heures, elle est la piscine. Elle s'entraîne jusqu'à 10 heures. Puis elle retourne à son appartement à côté de la piscine. Elle reprend l'entraînement l'après-midi, à 15 heures 30. Elle nage 15 kilomètres par jour ! Sa journée se termine vers 19 heures 30.

Elle rentre chez elle. Elle mange, elle regarde un peu la télé et elle téléphone à des amis. Elle se couche tôt, vers 22 heures. Elle dort huit heures par nuit.

Şekil 34

Değerlendirme bölümünde ise Toulouse'daki bir spor salonun bilgilerinin yer aldığı bir internet sayfası gösterilmiştir. Fransızların spor salonundaki etkinlikleri, saatlerinin yer

aldığı bu sayfadaki spor salonunun adres ve telefon numarası Toulouse şehrine ait olduğu için araştırmamızda dünya bilgisi içerisinde değerlendirilmiştir.

Ünitede dünya bilgisi adı altında Toulouse, Paris, Vendome, Marsilya şehirlerine de yer verilmiştir.

Beşinci ünitenin ilk dersinde Fransızlarla özdeşleşmiş ve Fransızların günlük yaşamlarında tükettikleri krep, peynir, tereyağı, şarap, reçel, kahvaltılık gevrek gibi yiyecek ve içeceklerden örnekler verilmiştir. Bu yiyeceklerin bir kısmı diyalog içerisinde Törensel öğe olarak değerlendirdiğimiz Chandeleur günü için yapacakları alışveriş konuşmasında verilmiştir. Dini bir bayram olan bu günü Fransızlar diyalogda da olduğu gibi krep yaparak kutlamaktadırlar. İletişim kısmında verilen Fransızların öğün saat aralıklarını gösteren bilgilendirme de yine Fransızların günlük yaşamlarını yansıtmaktadır.

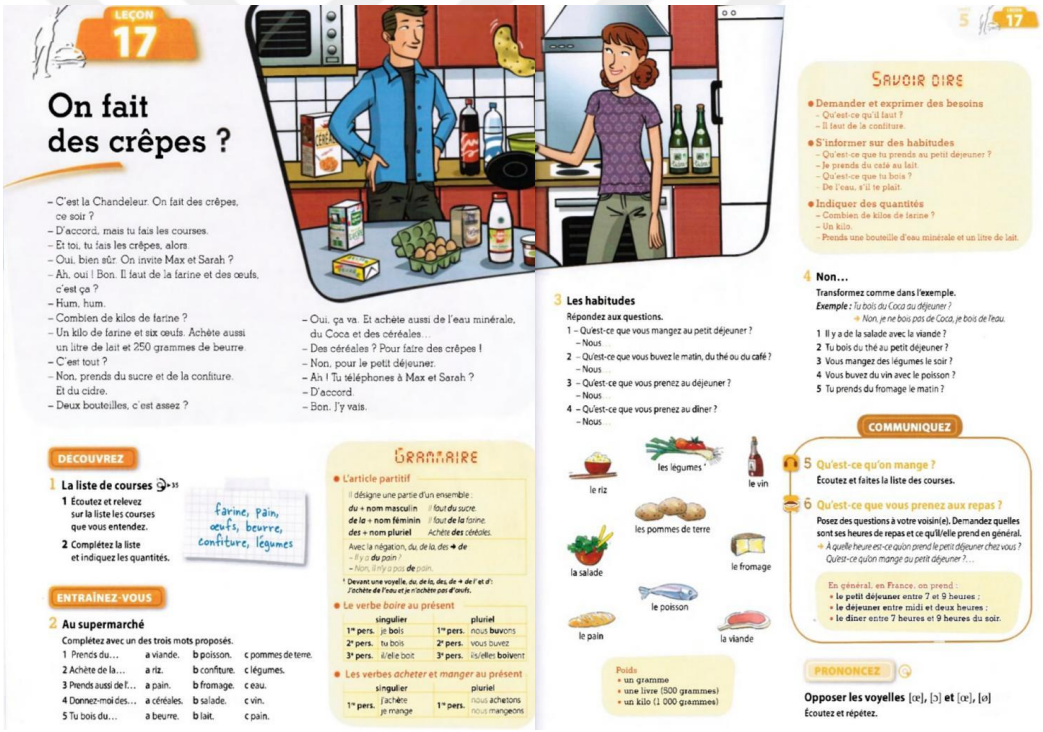

Şekil 35

On dokuzuncu derste dikkatimizi çeken iletişim bölümündeki değerler, inanışlar ve davranışlar başlığında değerlendirmeye aldığımız polis memurunun sorgusunun olduğu etkinliktir.

Ünitenin dikkat çekici derslerinden biri olan 20.derste Fransa'da kutlanan bayramlardan bahsedilmektedir. Fransız ulusal kimliğinin önemli bir yere sahip Bastille baskınını kutlamak için her yılın temmuz ayının 14'ünde kutlanılan 14 Temmuz Bayramı'na yer verilirken birçok kültürde yer alan fakat Fransız kültürü içinde önemli yere sahip olan 1 Mayıs İşçi Bayramı, Sevgililer Günü, Noel gibi bayram ve kutlamalara yer verilmiştir. Aynı zamanda 1 Mayıs Fransa'da Müge çiçeği verildiği ifade edilmiştir. Ayrıca Fransa'da kutlanılan Müzik bayramından da bahsedilmiştir. İletişim bölümünde yer alan iki soruda öğrencinin kendi ülkesindeki kutlamaları araştırıp Fransa'da kutlanan kendi ülkesinde kutlanmayan günlerden bahsetmesi istenmektedir. Bu etkinlik öğrencinin kültürlerarası farkındalığını artırmaya yönelik bulunmuştur.

Şekil 36

Kitapta öğrencinin kendini değerlendirdiği son kısımda Elle dergisinde yayınlanacak bir yazıdan bahsedilmektedir. Gerçek hayatın yansıması olan bu kaynak değerler, inanışlar ve davranışlar temasında incelemektedir. Yabancıların beslenme alışkanlıklarıyla ilgili olan bu etkinlikte öğrencinin Fransız kültürüne dair edindiği bilgilerden sonra karşılaştırma yapabilmesi adına kendi ülkesindeki kahvaltı alışkanlıklardan da bahsetmesi istenmektedir.

Altıncı ünitede yaşam biçimini gösteren konuya yer verilmiştir. Ünitenin ilk dersinde verilen diyaloglardan bir tanesi restoranda geçmekte ve sigara içmenin yasak olduğu ifade ediliyor. Konuyla ilgili görsele de yer verilmiş.

Şekil 37

Bir sonraki derste ise iş ilanı örnekleri verilmiştir. Fransa'nın iki farklı şehrine ait bu ilanlar hem Fransa'daki meslekler hakkında bir fikir verirken aynı zamanda Fransız kültüründe bir ilanın nasıl verildiğini de yansıttığı için kültürel öğelere dâhil edilmektedir. Ayrıca verilen bu örneklerdeki adres ve telefon kodu Fransa'ya ait olduğu için dünya bilgisini de yansıtmaktadır.

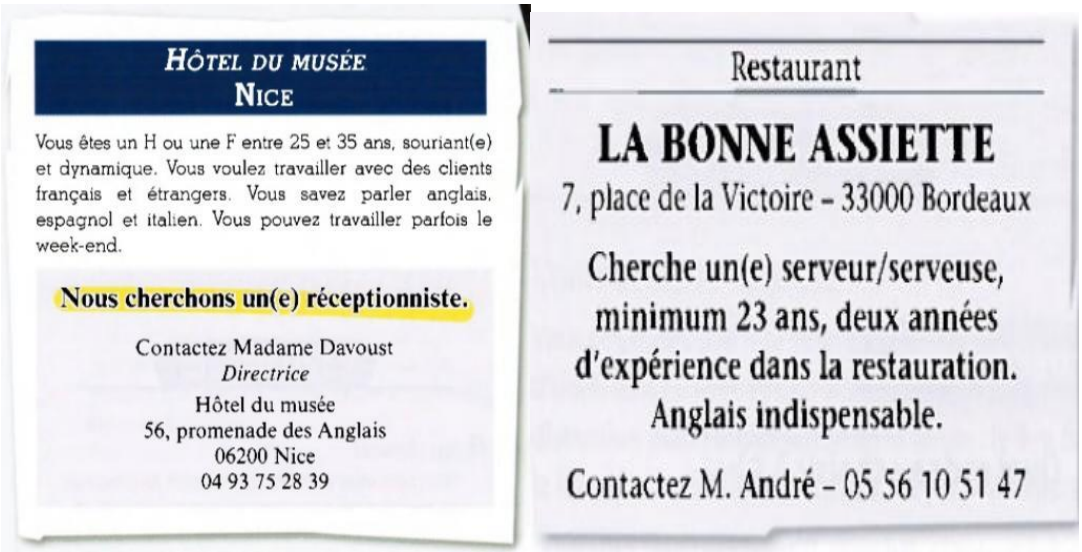

HÔTEL DU MUSÉE
NICE

Vous êtes un H ou une F entre 25 et 35 ans, souriant(e) et dynamique. Vous voulez travailler avec des clients français et étrangers. Vous savez parler anglais, espagnol et italien. Vous pouvez travailler parfois le week-end.

Nous cherchons un(e) réceptionniste.

Contactez Madame Davoust
Directrice
Hôtel du musée
56, promenade des Anglais
06200 Nice
04 93 75 28 39

Restaurant

LA BONNE ASSIETTE

7, place de la Victoire – 33000 Bordeaux

Cherche un(e) serveur/serveuse, minimum 23 ans, deux années d'expérience dans la restauration. Anglais indispensable.

Contactez M. André – 05 56 10 51 47

Şekil 38

Yirmi üçüncü derste ise arkadaşı işten ayrıldığı için hediye almak isteyen birinin başka bir arkadaşıyla konuşmasını görüyoruz. Başka bir etkinlikte ise arkadaşları için doğum günü

sürprizi yapan Mathieu'nün ortak başka arkadaşına gönderdiği mail gösterilmiştir. Maili okuduğumuzda doğum günü organizasyonuna katılan kişilerin gelirken bir şeyler getireceğini anlıyoruz. Bu nedenle bu etkinlikler sosyal adetler başlığında değerlendirilmektedir.

İş bulmayla alakalı olan son derste Fransa'daki iş bulma kurumu anpe'nin bir işe başvuruda nasıl başarılı olunacağından bahsediliyor ve görselin altında Anpe'nin bir iş için bir kurum olduğu ifade ediliyor.

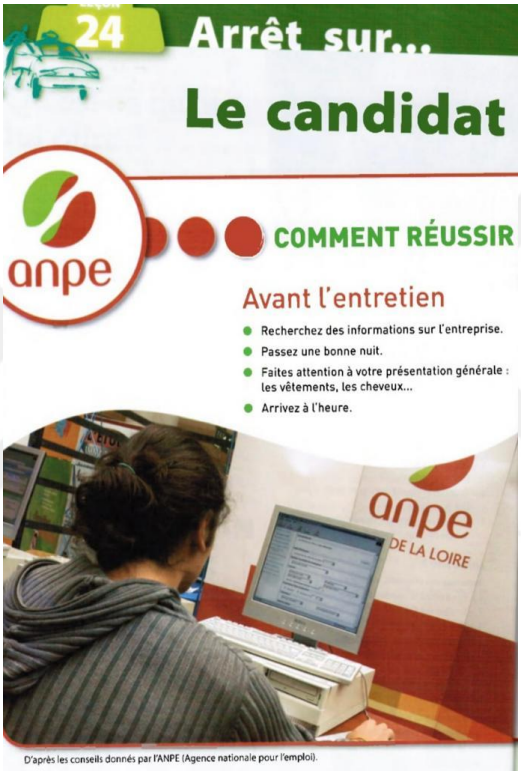

Şekil 39

İletişim bölümündeki etkinlikte ise öğrenciye kendi ülkesindeki işe alım süreciyle ilgili sorular sorularla öğrencinin karşılaştırma yapmasına olanak sağlanmaktadır. Ünitenin bu bölümü değerler, inanışlar ve davranışlar başlığında ele alınmıştır. Sosyal adetleri yansıtan bir örnek ise ünitenin kendini değerlendirme bölümüdür. Çalışmayla doğum günü organizasyonu yapmak için başka bir arkadaşının evini kullanmak isteyen Théo'nun mailine öğrenciden cevap yazması beklenmektedir.

DELF A1 sınavına öğrencileri hazırlamak için oluşturulan örnek sınavlardan ikincisi 6.ünitenin sonunda verilmiştir. Kültürel içerik bakımından dolu bir sınav olan bu bölümde

yaşam biçimleri, günlük yaşam, değerler, inanışlar ve davranışlar, sosyal adetler ve dünya bilgisi yer almaktadır. Fransız kültürüyle özdeşleşen kafe kültürü görselle verilmiştir. Başka bir görselde ise Fransızların günlük yaşamlarında kullandıkları peynir verilmiştir. Öğrencinin metni anladığını gösteren bölümde örnek verilen mailde tatile frankofon ülke olan Fas'a tatile giden Marsilya'da yaşayan bir Fransız'ın tatiliyle ilgili ayrıntılara yer verilmiştir. Davet kartı örneği verilen yazma bölümünde Fransız kültüründe bir organizasyona öğrenci birilerini nasıl davet edeceğini öğrenmiş oluyor. Davet kartında verilen Xavier, Fabien gibi ulusal değeri yansıtan Fransız isimleri kullanılmıştır. Ayrıca bir alıştırmada kendi ülkesindeki beslenme alışkanlıklarından bahsetmesi istenerek kendi kültürü ve Fransız kültürü alışkanlıkları arasındaki benzerlik ve farklılıklar ortaya çıkarılmak istenmiştir.

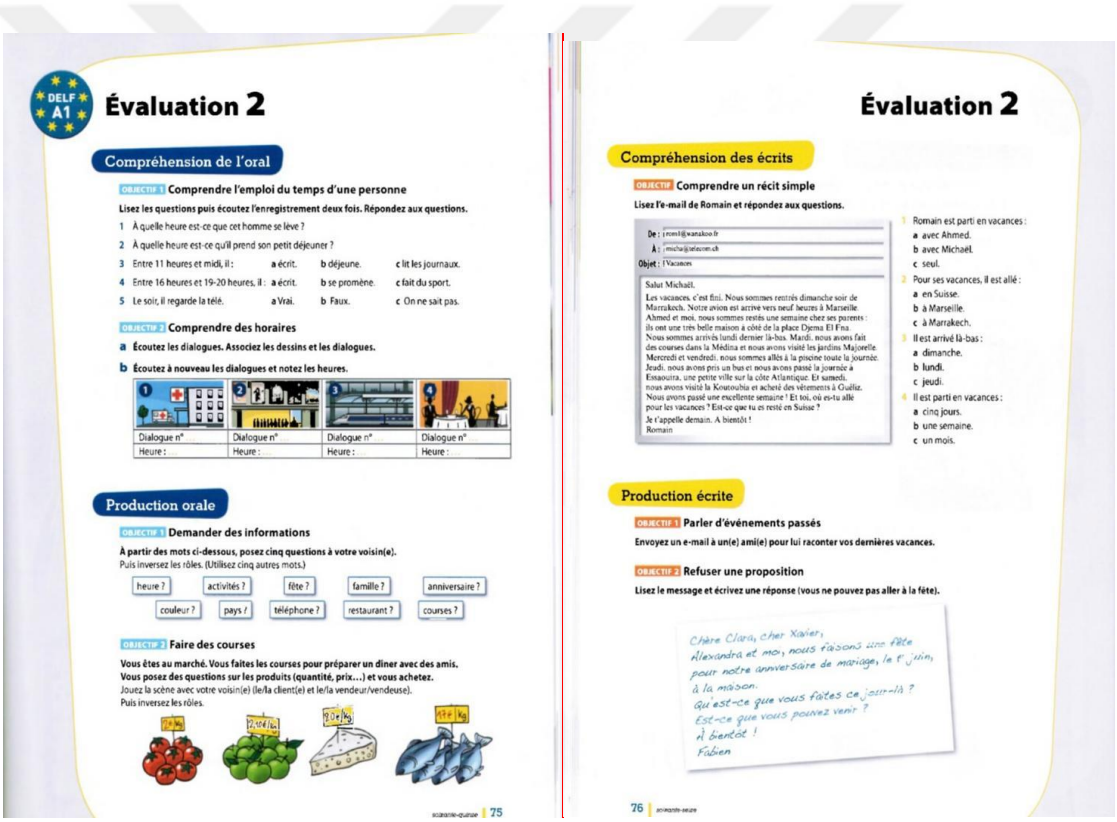

Évaluation 2

Compréhension de l'oral

OBJECTIF 1 Comprendre l'emploi du temps d'une personne

Lisez les questions puis écoutez l'enregistrement deux fois. Répondez aux questions.

1 À quelle heure est-ce que cet homme se lève ?
2 À quelle heure est-ce qu'il prend son petit déjeuner ?
3 Entre 11 heures et midi, il : a écrit. b déjeune. c lit les journaux.
4 Entre 16 heures et 19-20 heures, il : a écrit. b se promène. c fait du sport.
5 Le soir, il regarde la télé. a Vrai. b Faux. c On ne sait pas.

OBJECTIF 2 Comprendre des horaires

a Écoutez les dialogues. Associez les dessins et les dialogues.

b Écoutez à nouveau les dialogues et notez les heures.

Dialogue n°	Dialogue n°	Dialogue n°	Dialogue n°
Heure :	Heure :	Heure :	Heure :

Production orale

OBJECTIF 1 Demander des informations

À partir des mots ci-dessous, posez cinq questions à votre voisin(e).
Puis inversez les rôles. (Utilisez cinq autres mots.)

heure ? | activités ? | fête ? | famille ? | anniversaire ?
couleur ? | pays ? | téléphone ? | restaurant ? | courses ?

OBJECTIF 2 Faire des courses

Vous êtes au marché. Vous faites les courses pour préparer un dîner avec des amis.
Vous posez des questions sur les produits (quantité, prix…) et vous achetez.
Jouez la scène avec votre voisin(e) (le/la client(e) et le/la vendeur/vendeuse).
Puis inversez les rôles.

75

Évaluation 2

Compréhension des écrits

OBJECTIF Comprendre un récit simple

Lisez l'e-mail de Romain et répondez aux questions.

De : romi@wanadoo.fr
À : micha@telecom.ch
Objet : Vacances

Salut Michaël,
Les vacances, c'est fini. Nous sommes rentrés dimanche soir de Marrakech. Notre avion est arrivé vers neuf heures à Marseille. Ahmed et moi, nous sommes restés une semaine chez ses parents : ils ont une très belle maison à côté de la place Djema El Fna. Nous sommes arrivés lundi dernier là-bas. Mardi, nous avons fait des courses dans la Médina et nous avons visité les jardins Majorelle. Mercredi et vendredi, nous sommes allés à la piscine toute la journée. Jeudi, nous avons pris un bus et nous avons passé la journée à Essaouira, une petite ville sur la côte Atlantique. Et samedi, nous avons visité la Koutoubia et acheté des vêtements à Guéliz. Nous avons passé une excellente semaine ! Et toi, où es-tu allé pour les vacances ? Est-ce que tu es resté en Suisse ?
Je t'appelle demain. À bientôt !
Romain

1 Romain est parti en vacances :
a avec Ahmed.
b avec Michaël.
c seul.
2 Pour ses vacances, il est allé :
a en Suisse.
b à Marseille.
c à Marrakech.
3 Il est arrivé là-bas :
a dimanche.
b lundi.
c jeudi.
4 Il est parti en vacances :
a cinq jours.
b une semaine.
c un mois.

Production écrite

OBJECTIF 1 Parler d'événements passés

Envoyez un e-mail à un(e) ami(e) pour lui raconter vos dernières vacances.

OBJECTIF 2 Refuser une proposition

Lisez le message et écrivez une réponse (vous ne pouvez pas aller à la fête).

Chère Clara, cher Xavier,
Alexandra et moi, nous faisons une fête pour notre anniversaire de mariage, le 1er juin, à la maison.
Qu'est-ce que vous faites ce jour-là ?
Est-ce que vous pouvez venir ?
À bientôt !
Fabien

76

Şekil 40

Fransızların günlük alışkanlıklarını ve yaşam biçimlerini yansıtan 7.ünitede Fransızların boş zaman etkinlikleri, seyahatleri, farklı yaşam stilleri ve alışkanlıkları konu edilmiştir. Sayfa 78'deki keşfet kısmındaki sorular Fransızların boş zaman etkinliklerine yönelikken sayfa 80'deki diyalogda Fransızların hangi yaşam tarzlarını neden seçtikleriyle ilgili fikir ediniyoruz. Ayrıca diyaloğu incelediğimizde Paris'te yaşamanın avantajlarından

bahsederken Pazar günü açık dükkân bulabileceğini söylüyor. Fransa'da çoğu yaşam yerinde pazar günleri alışveriş yerleri kapalı olduğu için bu durumun sadece Paris gibi mega şehirlerde mümkün olabileceği bilgisini veriyor. Başka bir derste ise tatil alışkanlıkları başlığı altında metin verilmiştir. Fransızların yaşam biçimlerine örnek oluşturan bu kısımda Fransızların tatil etkinlikleri ve tercihleri hakkında fikir sahibi oluyoruz. Aynı derste verilen başka bir metin ise aynı konu tatil alışkanlıkları üzerindedir. Ünitenin son dersi Fransızların tatilleri hakkında yapılan bir anket çalışmasıdır. Fransızların tatillerinde neler yaptıklarıyla ilgili anket sonuçlarına göre sıralamalar yapılmış ve bu şekilde Fransızların yaşam biçimleri ortaya konulmuştur. Ayrıca bu anketin Fransa turizm bakanlığı tarafından yapılan bir çalışma olduğu belirtildiği için değerler, inanışlar ve davranışlar başlığı altında değerlendirmekteyiz. Aynı sayfada Michel Kling'in tatil hakkındaki yazısında da Fransızların tatillerini daha çok Fransa içerinde geçirdiklerinden bahsediliyor. İletişim bölümünde ise Fransızlara sorulan bu sorulara öğrencinin kendi cevaplarını vermesi isteniyor. Böylece öğrenci kendi tatil alışkanlıklarını Fransızların alışkanlıkları ile karşılaştırma yapabilecektir.

Şekil 41

Öğrencinin kendi öğrendiklerini denediği kısımda ise Fransız Institut VBA'nın anket örneği verilmiş. Anketteki sorular Fransızların yaşam biçimlerine hem de günlük yaşamlarına yönelik sorulardır. Son soruda bir karşılaştırma örneği olarak öğrenciden kendi

ülkesine ait tatil alışkanlıklarından bahsetmesi isteniyor. Dünya bilgisi altında topladığımız Fransa'daki şehirlerden birkaçı (Marsilya, Paris, Cannes) ve ulusal kültürü yansıtan Virginie, Céline gibi Fransızlarla özdeşleşmiş isimler de ünitede yer almaktadır.

Hikâyeler, tecrübeler ve olayların anlatımıyla ilgili olan 8.ünite değerler, inanışlar ve davranışlar başlığında incelediğimiz Fransız sanatçı Grand Corps Malade olarak bilinen Fabien Marsaud hakkında röportajla başlamaktadır. Diğer bir derste ise Radio Sud'ün kaza haberi verilmiştir. Sayfa 92'de ise Fransız heykeltıraş François-Auguste'un aşk hikâyesinden bahsedilmiştir. Ünitenin son dersinde yine değerler başlığında incelediğimiz ünlü bir Fransız yapımı arabanın tarihinden ve kullanımından bahsedilmektedir. Metin içerisinde 2CV ve TPV gibi kısaltmalar kullanılmıştır. Fransızların günlük hayatlarını yansıtan bu kısaltmalar Fransız kültüründe yer edinmiştir. Dersin görselleri ise Fransa'nın sembollerinden oluşmaktadır. Günlük yaşamlarını yansıtan baget ekmeği, şampanya, Fransız peyniri, kruvasan; festivallerinden Fransa bisiklet turu; ülkenin temsili hayvanı horoz, Fransız devriminin temsili Marianne heykeli; yaşamlarının bir parçası ulaşım aracı TGV; Fransızlar denilince akla ilk gelenlerden Fransız moda haftasının temsili La Haute Couture; Fransa'nın önemli mimari eserlerinden Eyfel Kulesi eşleştirme alıştırmasında gösterilmiştir.

Şekil 42

Ünitede öğrencinin kendini değerlendireceği bölümde blog örneğinde evlilik seremonisinden fotoğrafa yer verilmiş. Fotoğrafı incelediğimizde kutlamanın Grenoble'da olduğunu anlıyoruz. Ayrıca etkinlikte kendi evlilik hikayeni blog üzerinde anlatman istenmektedir. Kültürü yansıtan bir tören olduğu için kültürlerarası farkındalığı gösteren bir alıştırma olduğu söylenebilir. Başka bir kulama örneği ise 'fête du cinéma' afiş örneği sunulmuştur. Kültür bakanlığı ile işbirliğinde yürütülen bu kutlama Fransız kültürünün bir parçasıdır. Başka bir etkinlikte çocukluk arkadaşını bulabileceğin bir site örneği verilmiş. Kişilerarası ilişkilerin bir örneği olan bu çalışmada öğrenciden bu site aracılığıyla bulduğu çocukluk arkadaşıyla buluşmasında kendi yaşamından bahsetmesi istenir.

Dokuzuncu ünitenin ilk dersinde Fransa haritası üzerinden hava durumu anlatılmaktadır. Fransa'daki bazı şehirler ve bu şehirlerin hava durumlarının verilmesi dünya bilgisi ve günlük yaşam altında değerlendirilmektedir. Ayrıca kendi ülkesinin hava durumundan bahsedilmesi istenerek kültürlerarası farkındalığa da dikkat çekilmiştir. Gelecek hakkındaki planlardan bahsettiğimiz sayfa 100'deki görselde Fransız kültüründe önemli yere sahip kafe örneği verilmiştir. Metinde ise bir Fransız'ın okul hayatından iş hayatına geçiş sürecinden bahsedilmektedir. Fransız eğitim sisteminde lise bitirme sınavı olan bakalorya'dan bahsedilmiş fakat Fransızlar günlük hayatlarında kısaltmasını kullandıkları için konuşmada 'bac' olarak geçmiştir. Ayrıca metinden Fransızların çalışma hayatları hakkında bilgi edinmiş oluyoruz. Metindeki diyaloglardan ve alıştırmalardan sosyal adetler başlığında değerlendirdiğimiz teklifi kabul etme ve akşam yemeği organizasyonun nasıl yapıldığını görüyoruz. Ünitenin son dersine Fransızların günlük hayatlarında önemli bir yer tutan ekmek konu olmuştur. Fransızların geçmişten günümüze yaşamlarındaki ekmekten bahseden metin ve Fransızların tercihi olarak fırın kültürüyle alakalı yüzdelikler verilmiştir.

Şekil 43

Ünitenin sonunda yer alan DELF A1 sınavına hazırlık bölümünde ise hem törensel öğeler hem de sosyal adetler altında değerlendirdiğimiz doğum günü davet kartı verilmiştir.

4.3. Fransa ve Türkiye'de Hazırlanan Ders Kitaplarının Fransız Kültürü ve Kültürlerarası Aktarım Açısından Benzerlik ve Farklılıkları

İncelediğimiz 3 Fransızca ders kitabından elde edilen bulgular karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır. Kitaplar arasındaki benzerlik ve farklılıklar detaylı bir şekilde incelenip sunulmuştur. Karşılaştırma iki yayınevine dair olduğu için MEB kitapları tek bir kitap olarak adlandırılmış ve değerlendirilmiştir.

İki yayınevine ait kitapta da içerik bölümü yer almaktadır. Fakat MEB tarafından hazırlanan kitapta kültürel konuların neler olduğu açık bir şekilde içerikler tablosunda sunulmamıştır. Fakat Hachette yayınevinin hazırladığı kitapta içerikler tablosunda her üniteye ait sosyokültürel içeriklerin gösterildiği dikkatimizi çekmektedir.

Her iki yayınevinde de en fazla yer alan Sosyokültürel Bilgi başlığının alt başlığı olan değerler, inanışlar ve davranışlar bölümüne ait kültürel öğelere rastlanmıştır. Kitaplarda en fazla AOBM'nin bu başlık altında verdiği örneklerden ikonlaşmış kişi örnekleriyle ulusal kimliği yansıtan öğelere rastlamaktayız. Her iki yayınevi de ulusal kimliğin bir göstergesi

olan Fransız isimlerini, Fransız bayrağını, kültürel sembolleri kullanmıştır. Kitaplarda Fransa'nın sembollerinden kruvasan, peynir, Fransa bayrağı, Eyfel kulesi, Louvre Müzesi, peynir, bisiklet turu, hızlı tren, Marianne heykeli, horoz figürü, moda görselleri kullanılmıştır. Hachette yayınevine ait kitapta farklı olarak Fransız kültürünün bir parçası şarap görselinin de kullanıldığı ayrıca Fransız yapımı olan citroen marka arabayla ilgili metine yer verildiği dikkatimizi çekmektedir. MEB kitabında citroen'in kurucusunun sadece adı verilmiştir. Kitaplardaki görsellerde, etkinliklerde, okuma metinlerinde ünlü Fransız sanatçıları, şarkıcıları, edebi kişileri, sporcularına yer verilmiştir. Yine değerler, inanışlar ve davranışlar başlığında değerlendirdiğimiz kurumlarla ilgili örneklere her iki kitapta da rastlanmaktadır. Eğitim kurumları, devlet kurumları, iş bulma kurumu gibi örneklere yer verildiği dikkatimizi çekmektedir. Fransız yayınevinin hazırladığı kitapta eğitim kurumları, iş bulma kurumu, turizm bakanlığı, kültür bakanlığı, Fransız radyosu, demir yolları, anket uygulama kurumu, ev kiralama ajansı, emniyet gibi kurum ve kuruluşlarla alakalı görsellere yer verilmiş ya da bu kurumların isimleri etkinlik veya metin içerisinde verilmiştir. MEB kitabında ise eğitim kurumları, iş bulma kurumu, demiryollarının isimlerinin geçtiği dikkatimizi çekmektedir. İki kitabı karşılaştırdığımızda kurumlarla ilgili öğeler açısından Fransız yayınevinin hazırladığı kitapta daha fazla öğenin yer aldığı söylenebilir.

Değerler, inanışlar ve davranışlar başlığının başka bir örneği olan sanatla ilgili her iki kitapta da örneklere rastlanmaktadır. MEB kitabında Fransız mimarisi, Fransız heykeltıraşlar, Fransız müzisyenler, Fransız oyuncular, Fransız fotoğrafçılar, Fransız edebi kişilikler ve Fransız sinemasına ve operasına ait yazı veya görsellere rastlanmaktadır. Kitapta edebi eser olarak bazen dergi ve kitapların görsellerine yer verilirken diğer bir derste ise ünlü şairin şiiri, bir şarkının sözleri ya da bir yazarın sözüne değinilmiştir. Kitapta Fransız filmleriyle ilgili çeşitli afişlere, ünlü Fransız ressamların tablolarına yer verilmiştir. Hachette yayınevine ait kitapta da benzer şekilde film afişleri, film karelerinden bazı sahnelerin görselleri, dergi kapakları, ünlü şairlerin şiirleri, ressamların resimleri görsellerle veya metin ve etkinlik içerisinde öğrenciye aktarılmıştır. Her iki kitapta da metin içerisinde çeşitli sanatçıların isimleri kullanılmıştır. Hachette yayınevine ait kitapta farklı konular çeşitli sanatçıların yaşamı üzerinden işlenmiştir. Ayrıca kitaplarda Fransız mimarisi adına ikon olmuş Eyfel kulesi gerek görsellerle gerek metin içerisinde yer verilmiş, birçok önemli sanat eserine ev sahipliği yapan Louvre müzesinden de bahsedilmiştir. İki yayınevi de bir ünite boyunca Fransız sanatını öğrencilere aktarmaya çalışmıştır. İki kitapta da bölgesel kültürü

gösteren görseller vardır. Fransız kültürünü yansıtan görseller haritalar üzerinde bölgesel kültüre göre verilmiştir. Fakat iki farklı yayınevine ait bu kitaplarda değerler, inanışlar ve davranışlar başlığı altında sosyal sınıf, sağlık, gelenek, sosyal değişim, azınlıklar, ideolojiler, mizah, güvenlikle ilgili örneklere rastlanmamıştır.

İki yayınevi kitabında da yer alan başka bir başlık ise günlük yaşamdır. Her iki kitapta da Fransız kültürünü yansıtan yiyeceklerden peynir, kruvasan, portakal suyu, tart, baget ekmeği, reçel, krep, kahvaltılık gevrek, üzüm verilmiştir. MEB kitabında farklı olarak buğday ve arpanın Fransa'da yetişen ürünlere örnek olarak verilmiştir. Hachette yayınevinin kitabında ise Fransızlarla özdeşleşen şarap ve şampanya görsel olarak kullanılmıştır. Öğünlere her iki kitap ta yer vermiş. Ayrıca MEB kitabında etkinlik içerisinde Fransızlarla özdeşleşmiş giriş yemeğinden (entrée) bahsedilmiştir.

Her iki kitapta da Fransa'daki günlük yaşamı yansıtan sokak görüntülerine yer verilmiştir. Ayrıca Fransızların boş zaman etkinlikleri derse konu edilmiştir. MEB tarafından hazırlanan kitaptan farklı olarak Hachette'in kitabında Fransızların günlük yaşamlarında sıklıkla kullandıkları "sdb., imm., étg., bac." gibi kısaltma örneklerine rastlamaktayız. Ayrıca iki yayınevinin de "Quelle suprise!, Zut!" gibi Fransızların günlük yaşamda kullandıkları tepkilerine yer verildiği de dikkatimizi çekmektedir.

Fransız kültürüne ait yaşam biçimlerine kitaplarda oldukça yer verilmiştir. İki yayınevinde de Fransızlarla bütünleşen moda ve kafenin görsellerle verildiğini görüyoruz. Fransızlar için önemli bir ulaşım aracı olan TGV ile bağlantılı olarak tren garlarına ait görsellere yer verildiği dikkatimizi çekmektedir. Dikkatimizi çeken başka bir araç ise bisiklettir. Kitaplarda gerek görsellerde gerekse konu içerisinde Fransızların bisiklete önem verdikleri işlenmiştir. Hachette yayınevine ait kitapta Paris'teki paylaşımlı bisiklet sistemi olan Vélib'ten de bahsedilmiştir. Her iki kitap da Fransızların seyahat alışkanlıkları üzerinde durmuştur. Hachette yayınevi kitabında Fransızların tatil etkinlikleriyle ilgili ankete de yer verilmiştir. Kitaplarda sörf, dalış, kayak gibi Fransızların sevdiği etkinlikler gösterilmiştir. Fakat MEB kitabında Fransızlarla özdeşleşen pétanque sporuna görsel olarak da yer verilmiştir. Ayrıca kitapta Fransızların paylaşımlı araba kullanımı olan Bla Bla ile ilgili ilandan bahsedilmektedir. *Le Nouveau Taxi 1* kitabında ise Fransızların kırsal alandaki yaşayışları ve mega şehirdeki yaşam farklılıklarından bahseden metine yer verilmiştir. Bu farklılık Paris üzerinden gösterilmiştir. Hachette yayınevinin bu kitabında dikkatimizi çeken

başka bir konu ise ilanlardır. Yaşam biçiminin bir örneği olan ev ve iş ilanlarını içeren metinlere yer verildiği söylenebilir. Ayrıca Fransız kültürünün bir parçası olan kartpostal kullanımını da kitapta farklı yerlerde görmekteyiz. Yazılı bir kartpostalı öğrenciye aktaran bir metinle aynı zamanda Lile'de yaşayan birinin yaşam biçimi hakkında da fikir sahibi oluyoruz.

Sınırlı örneğe rastladığımız Sosyokültürel Bilgi alt başlığı ise kişilerarası ilişkilerdir. İki kitapta da ilk ünitelerde sen siz farklılıklarını işlerken öğrenciye kişilerarası ilişki gösterilmektedir. Bunun yanı sıra Hachette yayınevinin kitabında eski arkadaşını bulması için bir siteden bahsedilmektedir. Eski arkadaşlar arasında iletişimi sağlayan bu örnek kişilerarası ilişkiler bağlamında değerlendirilmiştir.

Kitaplardaki başka bir kültürel öğe başlığı ise törensel öğelerdir. MEB kitabında Fransız bir çocuğun doğum gününü anlatmasıyla ilgili bir metin ve görsel verilmiş. Doğum günü hediyesinin Fransız kültüründe yer aldığını fark etmiş oluyoruz. Ayrıca ilgili derste kutlama ifadelerinden de bahsedilmektedir. Hachette yayınevi kitabında da doğum günü kutlamasıyla ilgili kart hazırlama etkinliği yer almaktadır. MEB kitabında başka bir kutlama örneği müzik kutlaması olarak bahsedilen müzik etkinliğidir. Kutlamayla ilgili öğeler görsel ve metinler üzerinden öğrenciye aktarılmıştır. Ayrıca bazı kutlama afiş örneklerine de yer verilmiştir. Hachette yayınevi kitabında da müzik etkinliği ile ilgili öğelere rastlamaktayız. Ayrıca Fransa için önemli bir etkinlik olan Fransa bisiklet turu görselde yer almaktadır. MEB kitabında da bisiklet turundan kısaca bahsedilmiştir. Ayrıca *Le Nouveau Taxi 1* kitabında dini bir kutlama olan Chandeleur'den (krep günü) bahsedilmektedir. Başka bir kutlama örneği ise Kültür Bakanlığı ile birlikte yürütülen Fête du Cinéma'nın (sinema kutlaması) afişi verilmiştir. MEB kitabında ise dini kutlama kaynak kültür üzerinden verilmiştir. Bir kutlama örneği olarak ramazandan bahsedilmiştir.

Sosyal adetler başlığında ise Hachette yayınevi kitabında bir akşam yemeği teklifini ve organizasyonunun nasıl yapıldığını görüyoruz. Başka bir etkinlikten yola çıkarak doğum günü organizasyonuna katılanların yiyecek bir şeyler getirmesinin kültürel bir özellik olduğunu söyleyebiliriz ya da işten ayrılan bir arkadaşına hediye almanın da sosyal bir adet olduğu söylenebilir. MEB kitabında ise sosyal adetler başlığında sadece davet kartı gönderme çalışmasına rastlanmıştır.

Dünya Bilgisi yayınevlerinin ikisinde de yer almıştır. Kitaplarda en çok Dünya Bilgisi altında değerlendirdiğimiz öğelerden Fransa'ya ait şehirler bulunmaktadır. Metin veya diyalog içerisinde Paris, Strasbourg, Lile, Bordeaux, Marsilya, Lyon gibi ünlü şehirlere yer verilmiştir. Ayrıca kitaplardaki haritalarda da bazı şehirlerin yerleri gösterilmiş ve bu şehirlere ait hava durumları gösterilmiştir. Hachette yayınevinde Marsilya ile ilgili ayrıntılı bilgilere rastlanırken MEB yayınında ise Bordeaux ve Toulouse şehirleriyle alakalı bilgilendirme yapıldığını görüyoruz. Kitaplarda sadece Fransa'nın Avrupa kıtasındaki topraklarından değil aynı zamanda denizaşırı topraklarından da örneklere rastlıyoruz. Sadece şehirlerden değil kitaplarda Sen (La Seine) nehrinden de bahsedilmektedir.

Dünya Bilgisi altında değerlendirdiğimiz ülkeye ait telefon kodu ve para birimi MEB kitabında sınırlı sayıda olduğu dikkatimizi çekerken Hachette yayınevi kitabında konuyla ilgili birçok örneğe rastlanmaktadır. Ayrıca *Le Nouveau Taxi 1* kitabında mail adresleri, ev, iş yeri ve internet adreslerine daha yoğun yer verildiği söylenebilir.

Ayrıca kitaplarda öğrenci Frankofon dünya ile tanıştırılıyor. Bazı Frankofon ülke isimleri, ülkelerin haritadaki yerleriyle ilgili öğrencide farkındalık oluşturuluyor. Fransızcanın sadece Fransa'da konuşulan bir dil olmadığı farkındalığı oluşturuluyor. Frankofon ülkelerle ilgili bilgilendirmenin MEB kitabında daha yoğun olduğu fakat Hachette yayınevinde daha fazla derste yer aldığı dikkatimizi çeken başka bir durumdur.

Sosyokültürel Bilgi başlığında beden dili alt başlığına ait iki yayınevinde de bulguya rastlanmamıştır.

Araştırmada hedef kültürün yanı sıra kültürlerarası farkındalığı sağlayan kültürel öğeler de incelemeye dahil edilmiştir. Her iki yayınevinin kitabında öğrencinin kendi kültürü ve hedef kültür olan Fransız kültürüyle karşılaştırma yapacağı öğelere rastlanmaktadır. *Le Nouveau Taxi 1* kitabında birçok ünitede öğrenciye kültürlerarası farkındalık sağlayacak öğeye rastlanmıştır. Hachette yayınevi kitabı tek bir ulusa yönelik bir kitap olmadığı için öğrenciye kendi ülkesiyle alakalı sorular sorularak kültürlerarası farkındalığı oluşturmaya çalışılmıştır. Ünitelerde yer alan uluslararası kültüre yönelik görseller ve etkinlikler dahil edilmediği için kültürlerarası farkındalık oluşturan öğeler araştırmamızda daralmıştır. Fakat yine de ünitelerin büyük bir kısmında etkinlikler içerisinde doğrudan kültürlerarası farkındalık oluşturulmuştur. Öğrencinin kendi ülkesindeki kutlamalar, boş zaman

etkinlikleri, tatil alışkanlıkları, hava durumuyla, beslenme alışkanlıkları ile ilgili kültürel sorulara yer verilmiştir. Örneğin ülkendeki kutlamalar nelerdir sorusunun yer aldığı derste Fransız kültüründeki kutlamalardan bahsedilmiş ve öğrencinin karşılaştırma yapması için fırsat oluşturulmuştur. Ayrıca başka bir ünitede öğrenciden bir blog yazısı oluşturması istenmiş ve kültürlerarası farkındalığı gösterecek sorulara cevap vermesi de beklenmiştir.

Hachette yayınevinden farklı olarak MEB kitabı ulusal bir kitap olduğu için öğrencinin Fransız kültürüyle karşılaştırma yapacağı kültür Türk kültürüdür. Bu yüzden etkinlik ve sorularda öğrencinin hem kendi kültürüyle ilgili sorulara rastlanmakta hem de Türk kültürüyle ilgili öğelere rastlanmaktadır. MEB kitabında Hachette yayınevine kıyasla kültürlerarası farkındalığa yönelik daha fazla öğeye rastlanmaktadır. Bu öğelerin bir kısmı Hachette yayınevindeki gibi öğrencinin Fransız kültürü ile karşılaştırma yapmasını sağlayacak sorulardır. Öğrencinin bu sorularla eğitim sistemi, ülkesinin sporcusunu, tarımsal kaynaklarını, yiyecekleri, filmleri, kutlamaları, kültürel sembolleri, etkinlikleri karşılaştırma yapması sağlanmaktadır. Örneğin öğrenciye ülkenizdeki tarımsal kaynaklar nelerdir sorusu yöneltilmiştir. Yöneltilen sorular doğrudan kültürlerarası farkındalık oluşmasını sağlayacak türedendir. Sadece sorularla değil aynı zamanda bazı görsellerle de Türk kültürü ve Fransız kültürüne dair öğeler bayraklar, yiyecekler, sanatçı görselleri gibi öğelere birlikte yer verilmiştir. Kitapta kaynak kültür belirli olduğu için turistik yerler, şehirler, hava durumu Türkiye'ye ile ilgilidir. Uluslararası bir kitap olan Hachette yayınevine ait kitapta ise Türk kültürünü kaynak kültür olarak düşündüğümüzde Türk kültürüne ait öğeye rastlanmamaktadır.

Öğrenci her iki kitapta da günlük yaşam, değerler, inanışlar ve davranışlar, törensel öğeler, yaşam biçimleri, dünya bilgisiyle ilgili konularda kendi kültürüyle benzerlik ve farklılıkları ortaya koyabilecek kültürel öğelere tanık olmaktadır.

Araştırmada her iki kitapta da öğrenciye sorulan bazı soruların cevapları doğrultusunda kültürel içerik doğurabileceği düşünülmüştür. Örneğin MEB kitabında öğrenciden kendi okulunu, öğretmenlerini ve arkadaşlarını anlatması isteniyor. Fakat cevaplar bireysel ve göreceli olduğu için kültürlerarası farkındalığa dahil edilmemiştir. Benzer şekilde *Le Nouveau Taxi 1* kitabında öğrenciden gelecek hayallerinden ya da geçmişte yaşadığı ilkleri barındıran hikayeler anlatması istenir. Kitapta yoğun bir şekilde yer

alan bu ve benzeri sorular bireysel ve doğrudan kültürü yansıtmadığı için kültürlerarası farkındalık içerisine dahil edilmemiştir.

Sonuç olarak, her iki yayınevi tarafından hazırlanan Fransızca ders kitaplarında kültürlerarası farkındalığı arttıracak kültürel öğelere rastlanmıştır. Fakat MEB'in yayınladığı kitapta konuyla ilgili daha fazla öğe bulunmuştur.

BÖLÜM V: SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

İnsanlar birbirleriyle iletişim kurabilmek için dile ihtiyaç duymuştur. İnsanların yaşayış biçimleri, bakış açıları, gelenek ve görenekleri dil kullanımlarını etkilemiştir. Kültür dediğimiz bu olgu dile adeta şekil vermiş, dil ile kültürü ayrı tutmak imkânsız hale gelmiştir. Birbirinden ayrı değerlendirmenin mümkün olmadığı bu ilişki yabancı dil öğretiminde de önem verilen konu haline dönüşmüştür. Robinson-Stuart ve Nocon ikinci bir dil öğretiminin başka bir kültür öğretimi olduğunu ifade etmektedir (1996, s.25).

Türkiye'de ikinci yabancı dil öğretiminde öğrencilere sunulan çeşitli diller mevcuttur. Bu diller arasında yer alan bir dil de Fransızcadır. Gerek özel okullarda gerekse devlet okullarında Fransızcanın öğretimini daha verimli kılmak ve Fransızcayı tercih eden okulların sayısını artırmak adına öğretim sürecinin incelenmesi önem arz etmektedir. Dil öğretiminde en önemli unsurlardan olan kültür öğretiminde hedef kültür olan Fransız kültürüne ait öğelerin etkin bir şekilde yansıtılmasıdır. Öğrencinin hedef kültüre ait öğelere yeteri kadar maruz kalması ve bunun sonucu olarak kendi kültürüyle benzerlik ve farklılıkları ortaya koyabilmesi, farklılıklara toleransını geliştirebilmesi ve kültürlerarası bilince sahip bir birey olması beklenmektedir. Öğrencilerin bu süreçte kültürel bilgileri edinmelerinde öğretmenlerinin yanı sıra ders kitapları da önemli bir yer tutmaktadır. Ders kitapları kültürlerarasındaki farklılıklardan kaynaklı doğabilecek yanlış anlaşılmaları en aza indirgemek adına hedef dilin kültürünü yansıtmada adeta bir şölen havasında kültürel öğelerle donatılmalıdır.

Yabancı dil olarak Fransızca ile yeni tanışan A1 seviyesi olan öğrencilerin dil hakkında ön yargı oluşturmamaları, dili öğrenme konusunda isteklerinin artması, öğrenim sürecini daha verimli geçirmelerinin sağlanması adına kültürel öğelere yeteri kadar maruz kalmaları gerekmektedir. Kültürel öğelerin kitaplarda ne derece yer aldığı merak duygusu oluşturmuştur ve bu sebeple Fransızca ders kitaplarında kültürel öğeler araştırmamızda incelenmek istenmiştir. Buradan yola çıkarak oluşturulan araştırma sorularına yönelik Fransız yayınevinin hazırlamış olduğu farklı birçok ülkede yabancı dil öğretiminde kullanılan A1 seviyesi ders kitabı ile Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan Türk öğrencilere Fransızca öğretimi adına hazırlanan A.1.1 ile A.1.2 kitapların kültür aktarımı açısından bulgulara ulaşılmış ve iki yayınevi karşılaştırması yapılmıştır.

Araştırmanın birinci amaç sorusuna hitaben MEB tarafından hazırlanan *Nouveau Bien Sûr A1.1* ile *Nouveau Bien Sûr A1.2* ders kitaplarıyla ilgili bulgular incelendiğinde iki kitapta da hedef kültüre ait kültürel öğelere rastlanmaktadır. İncelenen bu kitapların dil öğretiminde aynı zamanda kültür aktarımı da yapıldığını söylemek yanlış olmayacaktır. Dilin kültür ile bir arada sunulduğu ders kitaplarında kültürel öğeler AOBM'de yer alan Dünya Bilgisi, Sosyokültürel Bilgi ve Kültürlerarası Farkındalık ölçütleri temel alınarak incelenmiştir. Kitaplarda Dünya Bilgisi'ni yansıtan Fransa ve komşu ülkeler haritaları, Fransa'daki bazı şehirler, Fransa'nın eğitim sistemi, Fransa'ya ait telefon numarası gibi içerikler sunulmuştur. Şehir isimleri genellikle diyalog ve etkinliklerde verilmiş fakat *Nouveau Bien Sûr A1.2*'de Toulouse ve Bordeaux şehirleri coğrafi konumları, doğal güzellikleri ve gezilecek yerleriyle birlikte tanıtılmıştır. Her iki kitapta da Fransa'nın komşularının gösterildiği haritaya yer verilmiş, başka bir haritayla da Fransızca konuşan ülkeler gösterilmiştir. *Nouveau Bien Sûr A1.1*'in devamı niteliğinde olan *Nouveau Bien Sûr A1.2*'de farklı olarak restoran mönülerinin iletişim telefonları ve adreslerinin Paris'e ait olduğu dikkatimizi çekmektedir. A1.2'de yine farklı olarak Fransız eğitim kademelerinin yaşlara göre dağılımı tablo şeklinde gösterilmiştir. Kitaplarda Dünya Bilgisi ile ilgili öğelere her ne kadar yer verilmiş olsa da öğelerin yeterli olmadığı söylenebilir. Bu görüşümüzü destekler nitelikte Yılmaz Güngör (2018) de *Nouveau Bien Sûr* kitaplarının 2017 basımını kültürel açıdan incelemiş ve kitapların Dünya Bilgisi açısından yeterli olmadıklarını ifade etmiştir. Özellikle kitaplarda Fransa para birimi ve iletişim adresleri ilgili veriye nadiren rastlanmıştır.

Araştırmamızda kültürel öğeler Dünya Bilgisi'nin yanı sıra Sosyokültürel Bilgi'ye ve Kültürlerarası Farkındalık'a göre değerlendirmeye alınmıştır. Sosyokültürel Bilgi AOBM'de yedi başlık altında toplanmıştır: günlük yaşam, yaşam şartları, kişilerarası ilişkiler, değerler, inançlar ve davranışlar, beden dili, sosyal adetler, törensel davranışlar. Görseller ve metinler incelendiğinde öğrencinin hedef kültürün farkına varmasını sağlayacak öğelere rastlanmıştır. Kitaplarda en fazla değerler, inançlar ve davranışlar başlığı altında yer alan öğelere rastlanmaktadır. Kitaplar ayrıntılı incelendiğinde bazı bölümlerinde sadece bir başlık altında birden fazla örneğe yer verildiği fark edilmiştir. Örneğin A1.1 kitabının giriş niteliğindeki ünitede Fransız kültürüyle özdeşmiş görseller yer almaktadır. Sosyokültürel Bilgi başlığındaki değerler, inançlar ve davranışlar ile günlük yaşam başlıklarında değerlendirilen bu sayfada Fransız kültürüne ait spor, tarihi eser, edebi kişilik, çizgi roman kahramanı, ulaşım aracı, Fransız kültürüyle özdeşleşmiş objeler ve yiyecekler,

Fransa'yı temsil eden simge ve Fransız bayrağı tek bir çatı altında sunulmuştur. Bu bağlamda kitapların kültürel anlamda yoğun olduğunu söylemek mümkündür. Sosyokültürel bilginin en yoğun verildiği kısımlardan bir tanesi ise A1.2 kitabının Civilisation ve Mon Projet bölümüdür. Öğrencinin Fransız kültürüne dair yoğun bilgi edinimi sağladığı bu sayfalarda genellikle tanıtıcı metin ve görseller tercih edilmiştir. Kitaplarda istikrarlı bir şekilde kültürel öğelere yer verildiğini söylemek pek mümkün değildir. Bazı üniteler sadece iki başlık altında toplanan öğelerden oluşurken başka bir ünitede ise altı başlığın hepsini birlikte görmek mümkündür. Okur ve Keskin'in (2013) Türkçe kitaplarında kültürel öğe içerikleriyle ilgili yaptıkları çalışmalarında altını çizdiği gibi, A1 seviyesi kitaplar kültürel anlamda çok yoğun bilgi içermemesine rağmen kitaplardaki kültürel öğelerin dağılımı önemlidir.

A1.1'den A.1.2' ye geçen öğrenci dilsel yetilerinin gelişmesiyle birlikte hedef kültür açısından da daha fazla öğeye rastlamaktadır. *Nouveau Bien Sûr A1.2* ders kitabında ünlü Fransız sanatçılarını, edebiyatçılarını, filmleri, eğitim sistemiyle ilgili bilgileri, boş zaman etkinlikleri, Fransız kurumlarını, festivallerini yansıtan öğelere görseller veya metinler aracılığıyla yer verilmiştir. Etkinlik ve metinlerde sadece isimlerinin verilmesiyle yetinilmemiş ve kitabın bazı bölümlerinde kültürel konu olarak da işlenmiştir. Kitapta etkinlikleri veya görselleriyle öğrencinin dikkatini çekebilecek birçok bölüm olduğu gözlemlenmiştir. Bu bölümlerden bir tanesi de kültürel bir soruyla başlayan metnin yer aldığı bölümdür. Metnin bulunduğu başlıkta genç bir Fransız'ın nasıl yaşadığı soruluyor. Günlük yaşam ve yaşam tarzı hakkında bir fikir sağlayan bu metin kültürü yansıtma konusunda diğer birçok etkinlik gibi önemli bulunmuştur. Kültürel öğelerin *Nouveau Bien Sûr A1.2* kitabında daha yoğun işlenmesinin öğrenci seviyesiyle doğru orantılı olduğu düşünülmektedir. Öğrencinin Fransızca seviyesinin artmasıyla birlikte kültürel öğeler metinlerin içerisinde daha fazla verilmeye başlanmıştır. Ayrıca devamı niteliğinde kullanılan A1.2 kitabında kültürel içerik için ayrı bir bölüm diyebileceğimiz Civilisation bölümüne yer verilmesi kitaptaki kültürel öğe sayısının fazla olmasında önemli rol oynadığı düşünülmektedir. Ayrıca bu bölümde bilgi içerikli metinlere ağırlık verilmiştir. Ayrıca kitapta en fazla kültürel bilgiyi bu bölümde bulmaktayız.

Demirbaş'ın (2013) vurguladığı gibi öğrencinin hedef kültürün beklentilerine, davranışlarına ve tutumlarına maruz kaldığında uygun davranış sergileyebilmesi için öğrencilere kültürlerarası yeti ve içerik sağlamak önem arz etmektedir (s.301). MEB

tarafından hazırlanan ders kitaplarındaki içeriklerin kültürlerarası farkındalığı teşvik edecek nitelikte olduğu fikrine varılmıştır ve kültürlerarası farkındalığın görseller, etkinlik sorularıyla gerçekleştirildiği saptanmıştır. Öğrencinin kendi kültürüne ait görseller dersin içine entegre edilmiş. Bazen Türk kültürüne ait görseller Fransız kültürüne ait öğelerle iç içe sunulmuştur. Örneğin *Nouveau Bien Sûr A1.1'*de yiyeceklerin gösterildiği deste verilen görsel metinle ilgilidir. Metin sayesinde görselin Fransız bir aileye ait olduğu çıkarımını yapıyoruz. Fakat metinde ve görselde akşam yemeğinde baklava yiyoruz ifadesine yer verilmiş. Kültürlerarası farkındalık yaratılmak istenildiğini düşündüğümüz bu ders öğrenciye karmaşa yaşatabilir. Hedef kültürle belki ilk defa karşılaşan öğrenci Fransızların akşam yemeğinde baklava yediği yanılgısına düşebilir. Bu karışıklığa engel olmak için kültürlerarası farkındalığın farklı bir etkinlikle sunulmasının daha faydalı olacağı düşünülmektedir. MEB kitaplarının kültürlerarası farkındalığa yönelik yoğun içeriklere sahip olduğu söylenebilir. Ayrıca MEB yayınevine ait incelediğimiz iki kitaptan A1.2'de kültürlerarası farkındalığa yönelik daha fazla öğe olduğu ifade edilebilir.

Çalışmamızda olduğu gibi Şavlı (2013), Kuşçu (2016b) ve Candemir (2012) de araştırmalarında Türk öğrencilere yönelik MEB tarafından hazırlanmış *Salut* adlı ortaöğretim Fransızca ders kitabını incelemiş ve kitabın kültürel öğeler açısından zengin olduğunu ifade etmiştir. Fakat incelediğimiz bu kitaplarda eksik olduğu düşünülen bir nokta da otantik materyallerin kullanımıdır. Öğrencileri motive etmesi, kültür aktarımına katkı sağlaması, gerçek hayatı sınıfa taşıması ve ilgi çekici olmaları sebebiyle hedef dil ve kültürden örnekler taşıyan otantik materyallere bu süreçte yer verilmesinin önemli olduğu Temizyürek ve Birinci (2016, s.59) tarafından da vurgulanmıştır. Ayrıca öğrencilerin dil beceri seviyeleri düşük olsa bile otantik materyallerinin önemli olduğu ifade edilmiştir (Miller, 2005).

Fransız Yayınevi tarafından yabancılara Fransız öğretiminde kullanılan *Le Nouveau Taxi 1* ders kitabı araştırma sorularımızın ikincisine cevap niteliğinde kültürel boyutta incelenmiştir. Diğer iki kitapta olduğu gibi kültürel öğeler açısından yoğun bir kitap olan *Le Nouveau Taxi 1* sadece Türk öğrencilere yönelik değil Fransızca öğrenmek isteyen tüm ulusların ihtiyaçları doğrultusunda hazırlanmıştır. Kitabın içeriğinin anlatıldığı tabloda diğer kazanımların yanı sıra sosyokültürel içerikler başlığına da yer verilmiştir. Her bir ünitede

sosyokültürel olarak kazandırılmak istenilen konular tek tek belirtilmiştir. Bu bağlamda öğrenci ve öğretmene net bir tablo çizilmiştir.

Kültürel öğelerle dolu olan Fransız yayınevi tarafından hazırlanmış *Le Nouveau Taxi 1* gerek metinlerle gerekse görsellerle öğrencinin dikkatini çekecek niteliktedir. Ünitelerde neredeyse tüm içerikler verilmeye çalışılmıştır. Fakat en fazla kültürel öğe değerler, inanışlar ve davranışlar başlığı altında sunulmuştur. Ayrıca, dünya bilgisi de öğrenciye etkili bir şekilde verilmeye çalışılmış. Ünitelerde işlenen konularla dünya bilgisi bütünleştirilmiş ve öğrenciye konuyla birlikte verilmiştir. Öğrencinin kültürlerarası farkındalığını artıracak örneklere rastlanmıştır. Kitap uluslararası nitelikte bir kitap olduğundan tek bir kültüre hitap etmemektedir. Bu sebeple kitapta Türk öğrencilerin kaynak kültürü olan Türk kültürüne ait öğeye rastlanmamıştır. Fakat ünite alıştırmalarının büyük bir kısmında öğrenciye kendi kültürüyle ilgili sorular yöneltilmiştir. Örneğin öğrenciden kahvaltı alışkanlıklarını, festivalleri, işe alınım süreçlerini, tatil alışkanlıklarını kendi ülkesinin kültürüyle karşılaştırıp benzerlik ve farklılıkları ortaya koyması istenmektedir. Bu alıştırmalarla öğrencide kültürlerarası farkındalık oluşması beklenmiştir. Çalışmalarında benzer sonuca ulaşan Aslım Yetiş ve Elibol (2014, s.198) Türkiye'de tercih edilen Fransız yayınevlerine ait iki farklı kitap olan *Lattitudes1/2* ve *Alter Ego1/2*'i kültürlerarasılık bakımından incelemiş. İnceleme sonunda kitaplarda Türk öğrencilere ait kültürel bulgulara rastlanmamış fakat kaynak kültüre yöneltilen sorularla öğrencinin kendi kültürü hakkında düşünmesi sağlandığı ifade edilmiştir.

Öğrencilerin dil öğrenmeye merakını artıracak kültürel öğeler kitabın ilk ünitesinden son dersine kadar sunulmuştur. Kültürel birer öğe olarak söyleyebileceğimiz görsellere neredeyse her konuda rastlamaktayız. Örneğin; dergi görselleri, sanatçılar, önemli kişiler, sporcular, yazarlar, resmî kurumlara ait binalar, kutlamaları gösteren görseller, şairler ve şiirleri, filmlerden kareler, yemekler kültürel unsur olarak kullanılmıştır. Hedef kültürü yansıtan görseller seçilirken gerçek hayatın bir parçası dediğimiz otantik materyallerden seçilmesi dikkatimizi çeken bir konudur. Örneğin yol tarifiyle ilgili bir derste tarifi Paris şehir haritası üzerinden yapılması dikkat çekici bulunmuştur. Belki de hiç Fransa'ya gidemeyecek olan öğrencilerin Fransa'nın başkenti Paris hakkında fikir sahibi olmasını sağlamaktadır. Çelik'in (2018, s.801) de Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında otantik materyal kullanımıyla ilgili yaptığı çalışmada ulaştığı benzer sonuç doğrultusunda

otantik materyallerin doğal dili sınıfa taşımada, öğrencilerin hedef kültürü tanımasında, konuyla ilgili güdülerinin artmasında, öğrencinin kendi kültürü ile hedef kültürü karşılaştırma fırsatı bulup kültürel farkındalığının artmasında önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir. Kültürü doğal bir şekilde aktarmada toplumum özelliklerini gösterme bu materyallerin öğretim sürecinde özellikle öğrenci motivasyonu adına önemli bulunmaktadır. Seviyesi düşük grupta en azından mönü, hava durumu, zaman planlama gibi konularda otantik materyallere ver verilebilir (Larsen-Freeman ve Anderson, 2000). Öğrencinin bir Fransız'ın günlük hayatında kullandığı bir dergiyi görmek ya da izlediği filmden bir sanatçının fotoğrafını görmek merakını artırıp teşvik edici olduğu düşünülmektedir.

Ünitelerdeki dersler bütün olarak incelendiğinde kültürel öğelerin bir bütün içerisinde olduğu dikkatimizi çekmektedir. Marsilya'nın tanıtıldığı bir derste Marsilya'dan Zidane'ın şehri olarak bahsedilmiş. Metinde veya etkinlik içerisinde başka ülke kültürü dahil edilmemiştir. Bu şekilde sporla ilgili olan öğrencilerin dikkati çekilmiştir. Turist olarak gelen birinin ihtiyaç duyabileceği neredeyse bütün bilgiler verilmiştir. Müze açılış saatlerinden kullanılabilecek taşıtlara, şehir haritasından turizm ofisi iletişim bilgilerine kadar her bir ayrıntı ders içerisinde sunulmuştur. Etkinlik olarak da öğrenciden dünya haritasından yararlanarak Marsilya'nın yerini bulması istenmiştir. Böylece öğrencinin hedef kültüre ait dünya bilgisi de pekiştirilmiştir. Kitapta dikkatimizi çeken başka bir nokta ise kültürel konular arasında bağlantılardır. Günlük yaşam alışkanlıklarını verirken ünlü Fransız yüzücünün günlük hayatı işlenmiş ve bir sonraki konu olan yiyecekler konusunda verilen kahvaltıdan birkaç örneğe yer verilmiştir. Aynı zamanda konular farklı derslerde de verilmiş. Örneğin kitap yiyecekler konusunu sadece bir derste göstermemiş. Bir derste Fransız ekmeğinin kültürel değerinden bahsetmiş, başka bir deste krep dükkânı açmak isteyen birinin planlarını işlemiş, başka bir derste kutlama olan Candeleur de krepten de bahsetmiş, farklı bir derste krep malzemeleri ve diğer yiyecekleri göstermiş, başka bir sayfada ise bir sporcunun kahvaltısını anlatmış. Konu üniteler içinde parçalanarak değil bir bütün olarak sunulmuştur.

Ünitelerde kullanılan metinler ve verilen görseller birbirleriyle uyumlu bulunmuştur. Verilen metnin Fransız kültürünü yansıtıp yansıtmadığına emin olamadığımız durumlarda bile metinin yanında verilen görsel bize daha net bir fikre ulaşmamızda yardımcı olmuştur. Örneğin karakolda geçen bir metinin yanındaki görsele baktığımızda polis memurunun

üniformasındaki Fransız bayrağı sayesinde Fransa'da geçen bir olay olduğunu anlayabiliyoruz.

Araştırmanın son sorusuna cevap niteliğinde MEB ve Hachette yayınevi kitapları kültürel içerik bakımından karşılaştırmak istenmiştir. İki farklı yayınevinde hazırlanan bu kitaplar AOBM'deki ölçütler dikkate alınarak hazırlanmıştır. Bu nedenle iki yayınevinin kitaplarının kültürel içeriklerle dolu olması yadırganamaz. Kitap içeriklerini incelediğimizde bu sonuca ulaşabiliyoruz fakat kitap hakkında bir düşüncesi olmayan biri kitabın içerikler kısmına baktığında MEB kitaplarında kültürel hedeflerin açık bir şekilde belirtilmediği için kültürel hedefleri bilmekte güçlük çekebilir. Hachette yayınevinin hazırladığı kitapta ise içerikler tablosunda her üniteye ait sosyokültürel içerikler bölümü olduğu dikkatimizi çekmektedir.

Her iki kitapta da değerler, inanışlar ve davranışlar konusunda kültürel öğeye rastlanırken iki kitapta da AOBM'nin ölçütlerinde birisi olan Beden Dili ile ilgili bulguya rastlanmamıştır. Her iki kitapta Sosyokültürel Bilgi başlığından en fazla değerler, inanışlar ve davranışlar başlığında öğeye yer verilmiş en az kültürel öğeye ise sosyal adetler başlığı altında yer alan içeriklerde rastlanmıştır. Başka bir konu olan Dünya Bilgisi'ne her iki yayınevinde de sıkça yer verilmiştir. Fakat Hachette yayınevine ait kitapta bu ölçüt daha yoğun olarak yansıtılmıştır. Hachette yayınevinin hazırlamış olduğu kitapta daha çok otantik metinler kullanılırken MEB'in kitabında daha çok kurgulanmış görseller tercih edilmiştir. Kurgulanmış görseller oluşturulmasının bir dezavantajı ise kültürel uyumsuzluğa sebep olmasıdır. Örneğin beslenme alışkanlıklarından bahseden metinde Fransızların yemeğinde baklava olması ve bu durumun görselle desteklenmesi. Bu durum ise hedef kültürü öğrenen öğrencinin aklında karmaşaya sebep verebilir. Böyle bir sonuçla karşılaşmamak adına hedef metinlerin hedef kültür ve kaynak kültür bir arada verilirken daha dikkatli olunması ve mümkünse ayrı içeriklerle sunulması önem arz edecektir. İki yayınevine ait kitap karşılaştırmasında Hachette yayınevine ait kitaptaki kültürel öğelerin daha dengeli olduğu ifade edebilir. MEB kitaplarına kültürel çeşitlilik konusunda daha az dikkat edilmiş diyebiliriz. Özen (2019) de bizimle aynı fikri destekler nitelikte araştırmasında yer alan İngilizce MEB kitaplarında kültürel öğelerin dengesiz olduğu sonucuna varmıştır.

Görsellerin MEB kitaplarında, Hachette yayınevinin kitaplarına kıyasla daha az ilgi çekici olduğu söylenebilir. MEB kitapları konusunda bizimle benzer bir sonuca varan İlhan

ve Yazar incelemiş oldukları Türkçe ders kitaplarında öğrencilerin estetik duyarlılığına yönelik görsellerin eksik olduğundan bahsetmiştir. Ayrıca MEB yayınevine ait kitapta bazı görsellerin kalitesinin düşük olduğu için anlaşılmasının güç olduğu söylenebilir. Bu sebeple MEB kitabında verilen metinlerin bazılarının hedef kültüre ait olup olmadığını anlamanın zor olduğu ifade edilebilir. Sadece seçilen isimlerden Fransız kültürüne ait olduğu çıkarımı yapılmaktadır. Barışkan (2010, s.157) da araştırmasında incelediği MEB kitabında bizimle aynı sonuca ulaşmıştır. Diğer bir taraftan Hachette yayınevinin kitabında ya metin içerisinde kültürü gösteren öğelere yer verilmiştir ya da kullanılan görselde Fransız kültürünü yansıtan öğeler kullanılmıştır. Her iki yayınevinde aynı konuda görsel kullanılsa da örneğin kafe ile ilgili bir görsel, MEB kitabında görselde Fransız kültürüne ait olduğu çıkarımını yapamıyoruz. Sadece metni incelediğimizde bu kanıya varıyoruz. Fakat Hachette yayınevi kitabında metni okumadan görsele baktığımızda Fransa'da bir kafe olduğunu anlayabiliyoruz. Sonuç olarak MEB kitaplarının görselleri daha ilgi çekici ve metinle bütünleşik olabilir.

Her iki yayınevinin kitabında sanat alanında, spor, eğitim gibi çeşitli alanlarda ünlü Fransızların isimlerine yer verilmiştir. Ama Hachette yayınevi kişiyi ünitenin merkezine koyup konuyu o kişi üzerinden anlatırken MEB kitabında özellikle A1.1'de spor metnini tanınmayan bir kişi üzerinden anlatmaktadır. Bu durumda derse ilgiyi azaltmaktadır.

MEB kitabıyla karşılaştırdığımızda dikkatimizi çeken başka bir konu ise Hachette yayınevi kitabında konulara iletişim bilgilerinin entegre edilmesidir. Etkinlik, metin veya görsellerin bir kısmında Fransa'ya ait iletişim adreslerine ver verilmiştir. Öğrencinin Fransa'ya ait ülke kodunu öğrenmesi ve internet siteleri hakkında fikir edinmesi sağlanmıştır. MEB kitaplarında ise hedef kültürü yansıtan iletişim bilgilerine nadiren rastlanmıştır.

Hedef kültür yoğunluklu olan her iki yayınevine ait kitapta kültürlerarası farkındalık oluşturan öğelerin de bulunduğu söylenebilir. Kitaplarda öğrencinin kendi kültürünün farkına varıp öğrendiği Fransız kültürüyle benzerlik ve farklıkları ortaya koyabilmesi adına sorular oluşturulmuştur. Aboudi (2019) de çalışmasında yabancı dil öğretiminde kullanılan iki Fransızca kitabını karşılaştırmış ve kültürlerarası farkındalığın öğrencinin kendi kültürüne yönelik sorular aracılığıyla verildiği ifade edilmiştir. Rojas-Plata (2020) da bizim bu görüşümüzü destekler nitelikte incelediği Fransızca kitaplarda benzer bir sonuca

ulaşmıştır. İki yayınevinde kültürlerarası farkındalık oluşturacak öğelere yeterli derecede rastlanmaktadır. Fakat MEB kitabında Hachette yayınevine kıyasla kültürlerarası farkındalığa yönelik daha fazla öğeyle karşılaşılmıştır. Bu durumun kaynak kültürün belirli olması sebebiyle olduğu düşünülmektedir.

Hachette yayınevinden farklı olarak MEB kitabında kültürel bilgilerin verildiği bir bölüm mevcuttur. Sadece A1.2 kitabında yer alan Civilisation bölümünde ağırlıklı olarak Fransız kültürüne ait bilgilendirmeler yapılmıştır. Fransız eğitim sistemi, Fransızların yaşam biçimleri, spor turnuvaları ve Fransız sporcular, Fransa'daki bazı şehirler, Fransız gastronomisi ve Fransız filmlerinden ayrıntılı olarak bahsedilmiştir. Kitabın kültürel öğeler bakımından en yoğun olan bu bölümü öğrencinin hedef kültür hakkında bilgi edinmesi bakımından oldukça önemlidir. Hachette yayınevinin kitabında kültür için ayrılmış bir bölüme denk gelmiyoruz. Kültürel öğelerin üniteyle bütünleşik olarak sunulduğu dikkatimizi çekiyor. Öğrencileri kültürel bilgi yığınına sokmaktansa yeterli derecede konularla bütünleşik ve derin içerikler verilmesinin kültür öğretimini daha etkili kılacağını düşünmekteyiz. Fakat bütünleşik verilirken öğrencide anlam karışıklığı yaratmamasına özen gösterilmesi gerekmektedir. Çünkü *Nouveau Bien Sûr A1.1* kitabında Türk kültürüne ait öğe ile Fransız kültürüne ait öğe aynı metin içerisinde verildiği için anlam karmaşası oluşturabileceği söylenebilir. Ayrıca *Nouveau Bien Sûr A1.2* kitabında iletişim adreslerine baktığımızda Fransız diyebileceğimiz bir restorana ait mönü verilmiştir. Mönüdeki yiyeceklere baktığımızda peynir dışında Fransız kültürüne ait bir yiyecek verilmediğini görüyoruz. Aksine Türk kültürüne ait ayran ve baklavaya yer verildiği dikkatimizi çekmektedir.

MEB kitabı lise öğrencilerine yönelik hazırlanmış bir kitaptır. Hachette yayınevi kitabı ise yetişkin ve daha büyük gençlere yönelik olduğu ifade edilmiştir. Hitap ettikleri yaşlar biraz daha farklı olan bu kitaplar kültürel içerikleri bakımından da bazı farklılıklara sahiptir. Örneğin Hachette yayınevine ait kitapta Fransız kültürüne ait şarap görseli kullanıldığı ya da öğrenciden evliliği hakkında yazı yazması istendiği dikkatimizi çekmektedir. Bu sebeple öğrencinin yaş olarak zorlanabileceğini düşünmekteyiz.

Sonuç olarak, Demirkan (2020), Rojas-Plata (2020), Alan ve Duruhan (2020), Aslım Yetiş ve Elibol (2014)'un ders kitaplarındaki kültür aktarımıyla ilgili yapmış oldukları çalışmalarda kitapların kültür aktarımını sağladığı sonucuna ulaştıkları gibi biz de

çalışmamızda benzer bir sonuca ulaşıyoruz. İki farklı yayınevine ait bu ders kitaplarında hedef kültür aktarımı ve kültürlerarası farkındalık AOBM'deki ölçütler göz önünde bulundurularak hazırlandığını ifade edebiliriz. Hedef kültüre ait kaygılar nedeniyle MEB kitaplarının tercih edilmemesinin A1 seviyesi için geçerli olmayacağı söylenebilir. Türk öğrencilerin değerlerini de temel alan MEB tarafından hazırlanan ders kitaplarının kültür aktarımında yeterli, öğrenci seviyesi ve kademesine uygun olduğu söylenebilir. Eksik olduğunu düşündüğümüz birkaç konuda düzenlemeler yapılarak daha etkili bir kültür öğretimi sağlanabilir. Kitaplardaki kültürel öğeler öğrencilerin öğrenenimini destekler niteliktedir. Kırmızı'nın (2013, s.172) da belirttiği gibi hedef kültürü görmek ve onu kullanmak öğrencinin motivasyonuyla doğrudan bağlantılıdır. Öğrencinin derse ilgisini ve motivasyonunu artırmak için ders kitabı içerikleri adına yapılan çalışmaların önemli olduğu düşünülmektedir. Başarılı bir ikinci dil öğrenme sürecinde öğrenci motivasyonunun, hedef dil ve kültürüne ait pozitif tutumla bağlantısının altı çizilmektedir (Rosberg, 1995).

Öneri olarak, Hachette yayınevinde olduğu gibi MEB kitaplarına da içerikler tablosuna kültürel içerikler dahil edilebilir. MEB kitaplarında otantik materyaller ve daha ilgi çekici görseller kullanılabilir. Hedef kültür ve kaynak kültür verilirken kültürel karmaşıklığa sebebiyet vermemek adına daha dikkatli olunabilir. Fransa'ya ait iletişim bilgilerine daha fazla yer verilebilir. Konular Fransız kültüründe yer edinmiş önemli kişiler üzerinden işlenebilir. *Nouveau Biensûr A1.2* kitabında yer alan Civilisation bölümü yerine kültürel içerikler ders içerisinde bütünleşik olarak sunulabilir.

KAYNAKÇA

Abbasi, G., Janfaza, E., Assemi, A., Dehghan, S. S., ve Salehzadeh, S. (2012). Language, translation and culture. *International Conference on languages, medias and culture. 33.* Urmia/Iran: Education Organization.

Aboudi, E. (2019). La culture dans les manuels fle. Etude analytique de quelques aspects culturels dans Alter Ego+ 1 et 2. *Revue EXPRESSIONS, 9*.

Adsoy, Ş. (2020). Necati Öner'e göre dil-düşünce ilişkisi. *e-Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi, 2* (27), 356-368.

Akdemir, M. (2009). Dilin "konuşan dil" için anlamı. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 13* (2), 97-103.

Aktaş, T. (2005). Yabancı Dil Öğretiminde İletişimsel Yeti. *Journal of Language and Linguistic Studies, 1* (1).

Alan, İ. N., ve Duruhan, K. (2020). Türkiye'de sekizinci sınıflarda okutulmakta olan İngilizce ders kitabının kültürel aktarım öğeleri bakımından incelenmesi. *Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi, 4* (2), 1-16.

AOBM. (2001). Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni: Öğrenme, öğretme, değerlendirme. (Millî Eğitim Bakanlığı, Dü.) *Avrupa Konseyi*.

AOBM. (2020). Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni: Öğrenme, öğretme ve değerlendirme- Tamamlayıcı cilt. (Millî Eğitim Bakanlığı, Dü.) *Avrupa Konseyi*.

Aslım Yetiş, V., ve Elibol, H. (2014). L'interculturalité à travers les méthodes de français « Latitudes 1/2 » et « Alter Ego 1/2 ». *Synergies Turquie* (7), 179-200.

Ataş, D. (2020). Yabancı dil öğretiminde ithal ve yerel ders kitaplarının kullanımına ilişkin öğretmen görüşleri. *SEFAD* (44), 309-328.

Atusay, H. (2003). Yabancı dil öğretiminde kültür bağlamı ve öteki dil. *Trakya Üniversitesi Dil dergisi, 118,* 26-29.

Atusay, H. (2007). *Dil, kültür ve eğitim.* Konya: Eğitim Kitapevi Yayınları.

Balcı, A. (2016). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntem, teknik ve ilkeler*. Ankara: Pegem Akademi.

Barbosa, L. A. (2007). La langue-culture et les dimensions ınterculturelles dans l'enseignement et l'apprentissage d'une langue étrangère. *Íkala, revista de lenguaje y cultura, 12* (18), 165-181.

Barışkan, C. (2010). Türkiye'de hazırlanan İngilizce ders kitapları ile uluslararası ingilizce ders kitapları arasındaki kültür aktarımı farkları. *Trakya Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Edirne*.

Başal, P. (2015). Ortaokul İngilizce ders kitaplarında kültür öğelerinin incelenmesi. *Yıldız Teknik Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul*.

Başkan, Ö. (1969). *Yabancı dil öğretimi.* İstanbul: Edebiyat Fakültesi Basımevi.

Baykara, B. (2010). Yabancı dil öğretiminde kültürlerarasılık. *Fırat Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Elazığ*.

Bayraktar, S. (2015). Yeni Hitit 1 yabancılar için Türkçe ders kkitabının kültür aktarımı açısından incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Yabancı Dil Olarak Türkçe Araştırmaları Dergisi* (2), 7-23.

Benamar, R. (2014). La langue maternalle, une stratégie pour enseigner/apprendre la langue étrangère. *Multilinguales*(3), 139-158.

Bennet, M. (2017). Developmental Model of Intercultural Sensitivity. (K. Y. In , Dü.) *International encyclopedia of intercultural communication*.

Bilhaj, H. (2016). Le manuel scolaire et son role dans l'action d'enseignement en classe de FLE en Lİbye. (8), 47-65.

Bingöl, A. (1991). Dil-anlam ve felsefe. *Felsefe Dünyası Dergisi*, 22-26.

Brooks, N. (1986). Culture in the classroom. J.M.Valdes (Dü.).*Culture Bound.* içinde (s.123-129). Cambridge: Cambridge University Press.

Brooks, N. (1975). The analysis of foreign and familiar cultures. R. Lafayette (Dü.) içinde, *The cultural revolution in foreign language teaching* (s.19-31). Lincolnwood: Reports of the Northeast Conference on the Teaching of Foreign Languages.

Brown, H. D. (2007). *The Principles of language learning and teaching.* USA: Pearson Education ESL.

Byram, M. (1989). *Cultural studies in foreign language education.* Clevedon, United Kingdom: Multilingual Matters.

Byram, M. (1997). *Teaching and assessing intercultural communicative competence.* Clevedon: Multilingual Matters.

Byram, M., Gribkova, B., ve Starkey, H. (2002). *Developing the ıntercultural dimension in language teaching.* Strasbourg: Council of Europe.

Candemir, C. (2012). L'analyse des éléments culturels figurant dans Les méthodes de Français langue étrangère intitulées Salut I, II d'aprés la perspective actionelle. *Université Gazi, Thèse de Maîtrise, Ankara*.

Capelle, G., ve Menand, R. (2009). *Le Nouveau Taxi1*. Hachette Yayınevi.

Chomsky, N. (2018). *Dil ve Zihin* (3 b.). (A. Kocaman, Çev.) Ankara: BilgeSu Yayıncılık.

Choudhury, R. U. (2014). The role of culture in teaching and learning of English as a foreign language. *International Jornal of Multi Disciplinary Research, 1* (4), 1-20.

Coltrane, B., ve Peterson, E. (2003). Culture in second language teaching. *ERIC Digest*.

Cortazzi, M., ve Jin, L. (1999). Cultural Mirrors-Materials and methods in the EFL classroom. E. Hinkel içinde, *Culture in Second Language Teaching and Learning* (s.196-219). Seattle: Cambridge University Press.

Cullen, B., ve Sato, K. (2000). Practical rechniques for teaching culture in EFL classroom. *TESL Journal, 6* (12).

Cunningsworth, A. (1995). *Choosing your coursebooks.* Oxford: Macmillan Heinemann ELT.

Çakır, İ. (2006). Developing cultural awareness in foreign language teaching. *Turkish Online Journal of Distance Education, 7* (3), 154-161.

Çelik, M. E. (2018). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde otantiklik ve otantik materyallerden yararlanma. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum, 7* (21), 791-806.

Çubukçu , F., ve Atay, S. (2017). Yabancı dil olarak Türkçe ve İngilizce ders kitaplarının edimsel yeti gelişimi açısından karşılaştırılması. *Gaziantep University Journal of Educational Sciences, 1* (1), 8-20.

Demir, T. (2015). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde materyal yetkinliği-ders kitapları-. *Dil Dergisi, 1*, 43-52.

Demirbaş, M. N. (2013). Inverstigating ıntercultural elements in English coursebooks. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 14* (2), 291-304.

Demirkan, D. (2020). Yabancı dil Fransızca öğretimi ders kitabı "Le Nouveau Taxi1" de A1 düzeyi kültürel öğelerin sunumu. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi* (7), 541-556.

Dinçer, E. (2019). Teenwise İngilizce Ders Kitaplarındaki kültürel öğelerin incelenmesi. *Dicle Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Diyarbakır*.

Durmuş, M. (2013). *Dil öğretiminin erken dönemleri ve dil bilgisi çeviri yöntemi (Grammar translation method).* Ankara: Grafiker Yayınları.

Ekinci, C. (2017). Yabancı dil öğretiminde stereotipler ve Türkiye'de Fransızca eğitimine etkisi. *İstanbul Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul*.

Ekşi, G. (2009). Foreign language learning, prejudice and stereotyping. *EKEV AKADEMİ DERGİSİ* (38), 317-330.

Ergin, M. (2009). *Türk dil bilgisi.* İstanbul: Bayrak Basım Yayım.

Fişekçioğlu, A. (2019). Yabancılara Türkçe öğretiminde Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi ölçütlerine göre Türk kültürü tanımlayıcılarının oluşturulması: B1 dil

düzeyi model önerisi. *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Doktora Tezi, Çanakkale*.

Genç, A. (2004). Lern Mit Uns adlı Almanca öğretmen kitaplarında Ülkebilgisi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 14* (1), 91-102.

Göçer, A. (2012). Dil-kültür ilişkisi ve etkileşimi üzerine. *Türk Dili, 729* (1), 50-57.

Grant, N. (1987). *Making the most of your textbook.* London: Longman.

Gül, F., ve Soysal, B. (2009). Dil ve düşünce ilişkisi üzerine. *SBArD.*

Güler, G. (2005). Avrupa Konseyi ortak dil kriterleri çerçeve programı ve Türkiye'de yabancı dil öğretim süreçleri. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 6* (1), 89-106.

Günday, R. (2013). Çok dillilik ve çok kültürlülük bağlamında yabancı dil öğretiminde toplumdilbilimsel yaklaşım. *TurkishStudies, 8* (10), 313-330.

Günday, R. (2020). Dimension culturelle dans les manuels de méthode FLE. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 39 (2)*, 81-100.

Gürsu, S. (2008). *Yeni kuramlar ışığında yabancı dil olarak Almanca öğretiminde çeviri etkinliğinin değişen işlevi.* İstanbul Üniversitesi, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul.

Güvenç, B. (1979). *İnsan ve Kültür.* İstanbul: Remzi Kitapevi.

Haldan , A., ve Pekbak, S. (2019). Kültürlerarası iletişimsel yetinin yabancı dil öğrenimindeki yeri. *Turkish Academic Research Review, 4* (2), 259-266.

Haley, M. H., ve Austin, T. (2004). *Content-based second language teaching and learning: An interactive approach.* Boston: Pearson/Allyn and Bacon.

Hamiloğlu, K., ve Mendi, B. (2010). A content analysis related to the cross-cultural/intercultural elements used in EFL coursebooks. *Sino-US English Teaching, 7* (1), 16-24.

Hedge, T. (2000). *Teaching and learning in the language classroom.* New York: Oxford University Press.

Hofstede, G. (1991). *Cultures and organisations: Software of the mind.* London: McGraw-Hill.

Imane, R. (2014). La pratique de l'approche culturelle dans l'enseignement/apprentisage du FLE à travers les textes du manuel scolaire de français chez les apprenants de 3ème année moyenne:Le cas de manuel scolaire de français. *Université Mohammed Khider, Yüksek Lisans Tezi, Bisakra, Algérie*.

Işık, A. (2008). Yabancı dil eğitimimizdeki yanlışlar nereden kaynaklanıyor? *Dil ve Dil Bilimi Çalışmaları Dergisi, 4* (2), 15-26. https://dergipark.org.tr/tr/pub/jlls/issue/9929/122850 adresinden alındı

İlhan, E., ve Yazar, İ. (2021). Temel Eğitim Türkçe Ders Kitaplarındaki Metin-Görsel İlişkisinin Görsel Tasarım Unsurları Bağlamında İncelenmesi. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi* (52), 744-763.

Jary, D., ve Jary, J. (1991). Collins dictionary of sociology. *Harper Collins*, 32-35.

Jiang, W. (2000). The relationship culture and language. *ELT Journal, 54* (4), 328-334.

Kaplan, M. (1983). *Kültür ve Dil.* İstanbul: Dergah Yayınları.

Karadeniz, Ş., Büyüköztürk, Ş., Akgün, Ö. E., Demirel, F., ve Kılıç Çakmak, E. (2020). *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri.* Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Kaya, Z. (2006). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme.* Ankara: Pegem Yayıncılık.

Kayapınar, U. (2009). Coursebook evaluation by English teachers . *Inonu University Journal of the Faculty of Education*, 69-78.

Kıral, B. (2020). Nitel Bir Veri Analizi Yöntemi Olarak Doküman Analizi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (15), 170-189.

Kırmızı, Ö. (2013). Learner attitudes and preferences in terms of learning culture. *The Journal of Language and Linguistic Studies, 9* (1), 160-175.

Kluckhohn, C. (1945). *The concepet of culture.* New York: Colombia University Press.

Koçer, Ö. (2011). Les opinions des étudiants sur le role de la culture dans l'apprentissage du fle. *Erzurum : Université Atatürk*.

Köşker, G. (2015). Yabancı dil öğretiminde kültür aktarımı : Fransız dili örneği. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 16* (2), 409-421. https://dergipark.org.tr/en/pub/kefad/issue/59450/854122 adresinden alındı

Krasner, I. (1999). The role of culture in language teaching. *Dialog on language instruction, 13* (1-2), 79-88.

Krauss, R. M., ve Chiu, C. Y. (1998). Language and Social Behavior. D. T. Gilbert, S. T. Fiske, ve G. Lindsey (Dü) içinde, *The handbook of social psychology* (4 b., s.41-88). New York: McGraw-Hill.

Kuşçu, E. (2012). OBM öncesi ilköğretim 4.sınıf Fransızca öğretim programı ve Bonjour le Français ders kitabına eleştirel bir bakış. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 16* (2), 249-270.

Kuşçu, E. (2016a). Yabancı dil olarak Fransızca öğretiminde yetişkinlere yönelik hazırlanmış ders kitaplarına genel bir bakış. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 9* (47), 661-670.

Kuşçu, E. (2016b). İkinci yabancı dil Fransızca öğretimi ve Salut! 10. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 29* (1), 153-166.

Kuşçu, E. (2020). Yabancı dil olarak Fransızca öğretiminde sosyokültürel öğelerin öğrenme süreçlerine katkısı: "Francofolie 1" örneği. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi* (21), 633-649. doi:10.29000/rumelide.835485

Küzeci, D. (2015). Yabancı dil seçimi ve yabancı dil politikaları. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi, 0* (30), 13-26.

Larsen-Freeman, D., ve Anderson, M. (2000). *Technique and principles in language teaching.* New York: Oxford University Press.

Lee, K.-Y. (2009). Threating culture: what 11 high school EFL conversation text books in South Korea do. *English Teaching: practice and critique, 8* (1), 76-96.

Lessard-Clouston, M. (1997). Towards and understanding of culture in L2/FL education. *Internet TESL Journal, 3* (5).

Lessow-Hurley, J. (2003). *Meeting the needs of second language learners- An educator's guide.* Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development,.

Lippmann, W. (1922). *Public Opinion.* New York: Harcourt, Brace.

Makrus, T. (2010). *Mid test cross culture understanding-Culture teaching in foreign language classroom.* Jakarta (Master).

Marion, L. (2009). Teaching the culture in language through film. *AFMLTA Conference.* Sydney.

Meriç, C. (1986). *Kültürden irfana.* İstanbul: İnsan Yayınları.

Millî Eğitim Bakanlığı. (2018). Ortaöğretim Fransızca dersi (hazırlık 9,10,11 ve 12. sınıflar) öğretim programı.

Millî Eğitim Bakanlığı. (2021). Ders kitaplarını değerlendirme raporu (öğretmen görüşleri).

Millî Eğitim Bakanlığı. (2021). *İlköğretim kurumları (İlkokul ve Ortaokul) haftalık ders çizelgesi'nde değişiklik yapılması.* https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2022_01/19093950_ilkogretim-hdc-karar-ve-eki-2022-2023.pdf adresinden alındı

Millî Eğitim Bakanlığı. (2021). Orta öğretim kurumları haftalık ders çizelgesinde değişiklik yapılması. https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2022_01/19094445_OrtaoYretim-hdc-2022-2023.pdf adresinden alındı

Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu. (2021). *Ders kitapları ve eğitim araçları yönetmeliği 31628 sayılı yönetmelik.* https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/10/20211014-1.htm adresinden alındı

Mohsen, A. H. (2014). Cultural content in language coursebooks. *Journal of Humanities and Applied Science*.

Mukundan, J. (2005). English language teaching materials and cross-cultural understanding: Are there bridges or divides? *TEFLIN Journal, 16* (1), 1-8.

Oğuz, E. S. (2011). Toplum bilimlerinde kültür kavramı. *Edebiyat Fakültesi Dergisi, 28* (2), 123-139.

Oğuzkan, F. (1993). *Eğitim terim sözlüğü.* Ankara: Emel Matbaacılık.

Okur, A., ve Keskin, F. (2013). Yabancılara Türkçe öğretiminde kültürel öğelerin aktarımı: İstanbul yabancılar için Türkçe öğretim seti örneği. *International Journal of Social Science, 6* (2), 1619-1640.

O'Neill, R. (1982). Why use textbooks? *ELT Journal, 6* (2), 104-111.

Ongunyurt Kaçan, L. (2019). Dimension culturelle dans les livres de methode de français aux écoles Galatasaray. Samsun: On Dokuz Mayıs Üniversitesi.

Ömür, F., ve Özer, G. (2022). Wie bitte? A1.1 ders kitabının kültürlerarasılık bağlamında incelenmesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi* (31), 1059-1079.

Özbent, S. (2010). Türkiye'de yabancı dil eğitimi. *İstanbul Eğitim ve Kültür Dergisi*, 52-55.

Özen, D. (2019). Çokkültürlülük bağlamında ortaöğretim İngilizce ders kitaplarının incelenmesi. *Akdeniz Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Antalya*.

Özlem, D. (2012). *Kültür bilimleri ve kültür felsefesi.* İstanbul: Notos Kitap Yayınevi.

Politzer, R. (1959). Developing cultural understanding through foreign language study. *Report of the Fifth Annual Round Table Meeting on Linguistics and Language Teaching.* içinde (s. 99-105). D.C.: Georgetown University Press.

Porcher, L. (1995). *Le Français langue étrangère: émergence et enseignement d'une discipline.* Paris: Hachette Education.

Ranchon, G. (2016). Une didactique de la langue, de la culture, du genre: Le manuel FLE, discours et réalisations. *Université de Lyon, Doktora Tezi, Lyon*.

Richard, J. C. (2007). *Curriculum development in language teaching* (8b.). New York: Longman.

Robinson Stuart, G., ve Narcon, H. (1996). Second culture acquisition:Ethnography in the foreign language classroom. *Modern Language Journal, 80*, 431-449.

Rojas-Plata, D. (2020). Représentation de la culture dans trois manuels de FLE. *Litera: Dil, Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Dergisi, 30* (1), 63-83.

Rosberg, M. (1995). Teaching English as a second language: How young children learn. (s. 1-9). Perpustakaan Negara Malaysia: Malaysian Council for Child Welfare.

Sak, R., Şahin Sak, İ., Öneren Şendil, Ç., ve Nas, E. (2021). Bir araştırma yöntemi olarak döküman analizi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi, 4* (1), 227-250.

Saraç Süzer, H. S. (2007). Öğretmen adaylarının 8.sınıf ders kitabındaki diyalogların etkinliği konusunda inançları: Toplumedim sorunları. *Gazi Üniversitesi Kastamonu Eğitim Fakültesi Dergisi, 15* (1), 401-410.

Sever, S. (1998). Dil ve İletişim (etkili yazılı ve sözlü anlatım). *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES), 31* (1), 51-66.

Sevil, N. (1999). Türkiye'de Fransızca öğretiminin yeniden yapılandırılması. *M . Ü . Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi* (11), 309-320.

Skopinskaja, L. (2003). The role of culture in foreign language teaching materials: an evaluation from an intercultural persective içinde. I. Lázár. *Incorporating intercultural communicative competences in language teacher education*. içinde (s.39-68). Kapfenberg: Council of Europe.

Susen, S. (2018). *Ferdinand de Saussure.* (B. S. Turner, C. Kyung-Sup, C. F. Epstein, P. Kivisto, W. Outhwaite, ve J. M. Ryan, Dü) Chichester: John Wiley ve Sons.

Sütel, D., Erbaş, M., ve Mülayim, S. (2019). *Nouveau Biensûr A1.1.* Millî Eğitim Bakanlığı.

Sütel, D., Erbaş, M., ve Mülayim, S. (2019). *Nouveau Biensûr A1.2.* Millî Eğitim Bakanlığı.

Şahin , K. (2018). Türkiye'de yabancı dil öğretimi, sorunlar ve çözüm yolları. *X. Ulusal Öğretmenim Sempozyumu.* İstanbul.

Şahin, M. (2014). Öğretim materyallerinin öğrenme-öğretme sürecindeki işlevine ilişkin öğretmen görüşlerinin analizi. *K. Ü. Kastamonu Eğitim Dergisi, 23* (3), 995-1012.

Şavlı, F. (2013). "Salut"adlı yöntem kitabında kültür ve kültürlerarasılık. *Turkish Studies, 8* (10), 637-650.

Şavlı, F., ve Erdaş Keşmer, Ö. (2013). Fransızca öğretiminde kültürün öğrenci motivasyonu üzerindeki etkisi. *Synergies Turquie* (6), 71-85.

Şimşek Erdoğan, M. (2020). Betimsel Analiz. *Radyo, Televizyon ve Sinema–Doktora Programı Görsel Kültür Analizi Dersi.*

Temizyürek, F., ve Birinci, F. G. (2016). Yabancı dil öğretiminde otantik materyal kullanımı. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 5* (1), 54-62.

Thomlinson, B. (2012). Materials development for language learning and teaching. *Language Teaching, 45*, 143-179.

Tok, H. (2006). Avrupa Birliği ülkelerinde ve Türkiye`de uygulanan yabancı dil öğretim programlarının karşılaştırılması. *İnönü Üniversitesi, Doktora Tezi, Malatya*.

Toklu, O. (2003). *Dilbilimine Giriş.* Ankara: Akçağ Yayınevi.

Tomalin, B., ve Stemplesli, S. (1993). *Cultural awareness.* Oxford: Oxford University Press.

Tosunoğlu , M., Arslan, M. M., ve Karakuş, İ. (2001). *Konu alanı ders kitabı incelemesi.* Ankara: Anıttepe Yayıncılık.

Tüm, G. (2021). Yabancı dil öğretiminde kullanılan İngilizce ders kitabının eylem odaklı yaklaşım ve D-AOBM'nin Tamamlayıcı Cilt'inin aracılık tanımlayıcısına göre değerlendirilmesi. *Türkiye'deki yabancı dil eğitimi ve Avrupa'daki uygulamalar:gelişmeler ve öneriler bildiri konferansı* içinde (s. 46-53). Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.

Tylor, E. B. (1958). *The origins of culture and religion in primitive culture.* New York: HarperveBrothers.

Tylor, E. B. (2010). *Primitive culture.* Cambridge: Cambridge University Press.

Ur, P. (1996). *A course in language teaching.* Cambridge: Cambridge University Press.

Yalın, H. İ. (2010). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme* . Ankara: Nobel Dağıtım.

Yi, H. (2000). The represantation of culture in selected Korean textbooks. *The Fifth National Conference on Korean Language Education.* içinde, (s.209-222). Pennsylvania: Penn State University Press.

Yılmaz Güngör, Z. (2018). Millî Eğitim Bakanlığı kapsamındaki ortaöğretim kurumlarında kurumlarında kullanılan Fransızca yabancı dil ders kitaplarında kültür aktarımı. *Researcher: Social Science Studies, 6* (3), 422-450.

Yücel, M. S. (2006). Avrupa Ortak Başvuru Metni- Avrupa Dil Portföyü eleştirel bir yaklaşım. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi , 8* (1), 110-122.

Yücelsin, Y. T., ve Şavlı, F. (2008). Une étude analytique sur les compétences orales dans une nouvelles méthode de FLE. N. Tekin (ed.), *Yabancı Dil Olarak Fransızca Öğretimi III. Ulusal Sempozyum Bildirileri* içinde (s.241-251). Ankara: Gazi Üniveristesi.

Zorba, M. G., ve Çakır, A. (2019). A case study on intercultural awareness of lower secondary school students in Turkey. *Novitas-ROYAL (Research on Youth and Language), 13* (1), 62-83.